

Økonomiske analyser

Nr. 9 – 1989

**Konjunkturtendensene for
Norge og utlandet**

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå og utkommer med 9 nummer i året. Innholdet omfatter løpende publisering av nasjonalregnskapstall, kvartalsvise oversikter over konjunkturutviklingen i Norge og i utlandet og artikkelstoff med samfunnsøkonomisk innhold. Første nummer hvert år inneholder Økonomisk utsyn over året som gikk. Numrene med konjunkturstoff vil også foreligge i engelsk oversettelse.

Ved gjengivelse bes kilde oppgitt (også årgang/nummer). Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk sentralbyrås oppfatning. Forfatternavn bør derfor framgå ved gjengivelse av artikkelinnhold.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Per Richard Johansen, Olav Ljones, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1950 og er i dag organisert i 12 grupper delt inn i fire faglige seksjoner:

- o Forskningsavdelingens ledelse (forskningsdirektør Olav Bjerkholt, byråsjef Bente Torgersen)
 - * Mikroøkonometri (forsker John K. Dagsvik)
- o Seksjon for nasjonalregnskap (rådgiver Erling J. Fløttum)
 - * Løpende nasjonalregnskap (planlegger Tore Halvorsen)
 - * Fremkjøring og drift (førstekonsulent Randi Hallén)
 - * Utvikling og metoder (planlegger Anders Harildstad)
- o Seksjon for økonomisk forskning (forskningssjef Svein Longva)
 - * Økonomisk analysegruppe (forskningssjef Ådne Cappelen)
 - * Offentlig økonomi og arbeidsmarked (forsker Olav Ljones)
 - * Likevektsmodeller (forsker Erling Holmøy)
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyser (forskningssjef Lorents Lorentsen)
 - * Olje- og energi (forsker Øystein Olsen)
 - * Miljøøkonomi (forsker Knut Alfsen)
 - * Miljøstatistikk (førstekonsulent Frode Brunvoll)
- o Seksjon for sosiodemografisk forskning (forskningssjef Per Sevaldson)
 - * Demografisk analysegruppe (forsker Helge Brunborg)
 - * Regional analyse (forsker Tor Skoglund)

Økonomiske analyser

Nr. 9 – 1989

INNHold

	Side
KONJUNKTURTENDENSENE I NORGE OG UTLANDET	
Sammenfatning og perspektiver	3
Internasjonal bakgrunn	11
Bedriftene: Produksjon og markedsutvikling	26
Offentlig forvaltning	38
Arbeidsmarkedet	38
Husholdningene	42
Utenriksøkonomien	45
Økonomisk - politisk kalender	46
TABELL - OG DIAGRAMVEDLEGG	47

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

KONJUNKTURTENDENSENE

I denne utgaven av Konjunkturtendensene er disponeringen av stoffet endret i forhold til foregående utgaver. Formålet med omdisponeringen har vært at en bedre enn før skal kunne se samspillet mellom variable som påvirker eller bestemmes av de ulike aktørenes adferd. En slik omdisponering krever en betydelig omlegging av arbeidsrutinene knyttet til utarbeidingen av konjunkturoversikten, samt en viss eksperimentering med formen. Vi tar derfor sikte på å foreta ytterligere endringer og/eller modifikasjoner av disposisjonen i de kommende utgavene av konjunkturoversiktene.

Arbeidet med Konjunkturtendensene blir utført ved Økonomisk analysegruppe i Forskningsavdelingen i Statistisk sentralbyrå. Spørsmål om konjunkturutviklingen i Norge og utlandet kan rettes til Per Richard Johansen eller Nils Martin Stølen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet mandag 4. desember. For kapitlet om internasjonal økonomi ble arbeidet avsluttet onsdag 29. november.

Publiseringsplan for Statistisk sentralbyrås økonomiske oversikter

Rapport-type	Regnskapsgrunnlag	Publiseringstidspunkt
Økonomisk utsyn	4. kvartal (anslag)	Begynnelsen av februar
Revidert nasjonalregnskap	4. kvartal (regnskap)	Begynnelsen av mai
Konjunkturtendensene	1. kvartal	Begynnelsen av juni
Konjunkturtendensene	2. kvartal	Begynnelsen av september
Konjunkturtendensene	3. kvartal	Begynnelsen av desember

Konjunkturtendensene for Norge og utlandet

SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVER

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet (KNR) viser at produksjonen i fastlands-Norge har tatt seg noe opp igjen de to siste kvartalene etter halvannet år med sammenhengende nedgang. Dette har i første rekke sammenheng med vekst i industriproduksjonen som følge av økt eksport. Omslag i privat konsum de siste kvartalene har også gitt et positivt bidrag til produksjonen både i skjermet industri og privat tjenesteyting. Investeringene er fortsatt i nedgang, men i et svakere tempo enn tidligere. Det er særlig investeringene i bygninger og anlegg som fortsatt viser en negativ utvikling. Omslaget i produksjonen i fastlands-Norge har bidratt til å dempe den negative utviklingen på arbeidsmarkedet, men har hittil ikke vært tilstrekke-

lig til å skape ny vekst i sysselsettingen og dermed redusere arbeidsledigheten.

Dersom en legger samlet industriproduksjon til grunn, kan en ikke se bort fra at OECD-området passerte en konjunkturtopp tidlig i 1989. Ulikheten mellom landene er imidlertid stor, og markedsveksten for tradisjonelle norske eksportprodukter har hittil holdt seg godt oppe i 1989. På en del områder kan en nedgang i prisene gjennom det siste året indikere at markedsveksten er i ferd med å stoppe opp. Det er derfor grunn til å tro at konjunkturtoppen kan være nådd for flere viktige norske eksportprodukter.

Et høyt investeringsnivå i utlandet tilsier likevel at det fortsatt er muligheter for økt norsk eksport av investeringsvarer. Veksten i den tradisjonelle vareeksporten vil sammen med økt oljeproduksjon, økt eksport av skipsfartstjenester og svak innenlands et-

KONJUNKTURTENDENSENE I HOVEDTREKK

Underliggende veksttakt fra forrige kvartal. Sesongjustert. Prosent, årlig rate 1)

	88.4	89.1	89.2	89.3
REALØKONOMISKE VOLUMINDITAKTORER				
Innenlandsk anvendelse	-6	-4	-1	0
- privat konsum	-4	-2	1	3
- bruttoinv. av fast kap. fastl.-Norge	-19	-18	-15	-8
Eksport	14	17	17	14
- tradisjonelle varer	4	10	16	13
Import	-3	-2	0	-1
- tradisjonelle varer	9	4	0	-1
BNP	0	2	5	6
- fastlands-Norge	-4	-2	1	3
ARBEIDSMARKEDET				
Utførte ukeverk	-5	-5	-4	-2
Sysselsatte personer	-4	-3	-2	-2
Arbeidsledighetsrate, nivå 2)	4,2	5,0	4,8	4,7
PRISER				
Konsumprisindeksen	5	3	6	4
INNTEKTER				
Driftsbalansen, milliarder kroner 3)	-7,0	0,8	1,4	3,5

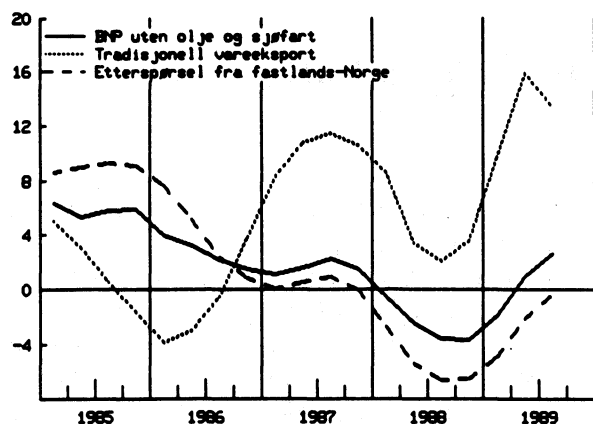
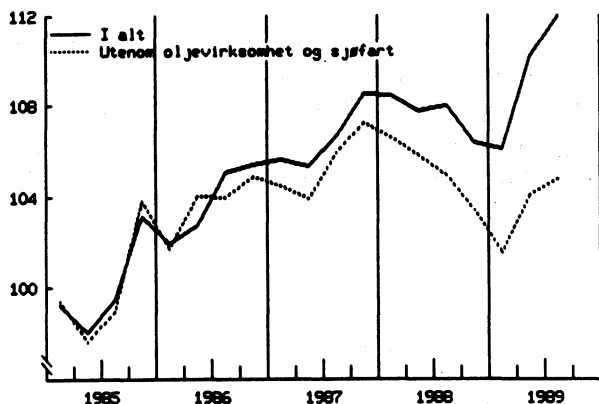
1) Se teknisk merknad om kvartalsregnskapet.

2) Arbeidsledighetstallene er gitt som sesongjusterte nivåttall i prosent.

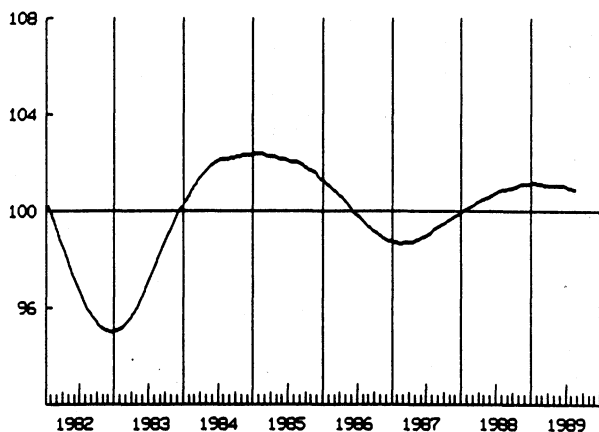
3) Tallene for driftsbalansen er gitt som ujusterte nivåttall i mrd. kr.

UNDERLIGGENDE TENDENS

(Prosentvis volumvekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate.)

BRUTTONASJONALPRODUKT
1985=100. Sesongjustert.

TOTAL INDUSTRIPRODUKSJON I OECD-OMRÅDET. AVVIK FRA TRENDEN.

terspørsel bidra til et klart overskudd i utenriksøkonomien i 1989.

Privat konsum har tatt seg noe opp igjen de to siste kvartalene, men en fortsatt lav sparerate og en beskjeden vekst i husholdningenes disponible realinntekter i 1989 tilsier at det neppe vil bli noen sterk

vekst i privat konsum gjennom første halvdel av 1990. Nedgangen i investeringene i bygninger og anlegg ser ut til å fortsette inn i 1990, mens bunnen i investeringene i maskiner og transportmidler kan være nådd.

En sterk opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene har bidratt til å dempe veksten i arbeidsledigheten igjennom 1989, men når en ser tallene for ledige og arbeidsmarkedstiltak i sammenheng, indikerer utviklingen de siste kvartalene en fortsatt forverring av situasjonen på arbeidsmarkedet. Selv med en svak positiv vekst i fastlandsøkonomien i tida framover, vil det neppe være til å unngå at problemene på arbeidsmarkedet vedvarer.

Lave lønnstillegg og høy produktivitetsvekst har bidratt til å dempe veksten i prisstigningen det siste året. Selv om den underliggende tendensen fra de siste månedene holder seg, kan prisstigningen regnet på tolv måneders basis øke litt i desember og januar på grunn av svært lav prisstigning rundt forrige årsskifte og vedtatte avgiftsøkninger i januar 1990.

OECD-området har trolig passert konjunkturtoppen.

Om en nytter total industriproduksjon for OECD-området som indikator kan en ikke se bort fra at OECD-området som helhet har passert en konjunkturtopp tidlig i 1989; produksjonen har vokst noe langsommere enn den trendmessige veksten helt siden årsskiftet. Utviklingen i de forskjellige landene har imidlertid vært svært ulik. Mens veksten er blitt høyere enn ventet i Vest-Tyskland og holder seg godt oppe i Japan, er veksten i ferd med å avta både i USA og i Storbritannia. Utviklingen i Sverige tyder på at konjunkturtoppen er passert, men landet vil også i 1990 være preget av høy kapasitetsutnyttning, mangel på arbeidskraft og sterkere prisstigning enn i konkurrentlandene.

Veksten i inflasjonen internasjonalt ser ut til å ha stoppet opp, og inflasjonen i OECD-området ventes å være noenlunde stabil i 1990. Det internasjonale rentenivået har økt noe utover høsten. Det forventes nå at en slakkere pengepolitikk i USA skal bidra til å snu på dette, men det er mulig at rentenivået utenom USA kan fortsette å vokse noe. Dollar-kursen ventes å avta, og dette kan bidra til å redusere de store ubalansene i internasjonal handel.

En høy markedsvekst for norske eksportprodukter er trolig i ferd med å avta

Markedsveksten for tradisjonelle norske eksportprodukter har holdt seg godt oppe i 1989, men på en del områder indikerer en nedgang i prisene gjennom det siste året at konjunkturtoppen er passert. Et høyt investeringsnivå i utlandet tilsier fortsatt muligheter for økt norsk eksport av investeringsvarer,

men svakere investeringsvekst i Sverige og nedgang i investeringene i Storbritannia vil være med på å begrense markedsveksten også for denne delen av norsk eksport i 1990.

Økte frakttinntekter fra utenriks sjøfart har ført til en klar vekst i den norske tjenesteeksporten i 1989. En fortsatt gunstig utvikling i fraktratene og økning i verdenshandelen tilsier at denne veksten kan fortsette utover i 1990.

Prisen på råolje har styrket seg igjen utover høsten etter en midlertidig svakere utvikling i sommer. Utsikter for vekst i etterspørselen sammen med liten utvidelse av produksjonskapasiteten tilsier at det er liten fare for et betydelig prisfall. Likevel er det lite som tyder på at oljeprisen vil øke vesentlig. Fordi nye felt er blitt satt i drift har den norske eksporten av råolje og naturgass vært i sterk vekst gjennom 1988 og 1989.

Konjunkturtoppen for tradisjonell vareeksport kan være i ferd med å bli nådd

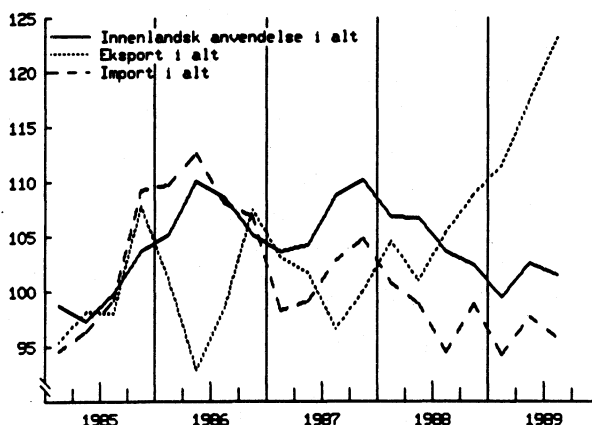
Etter et kraftig oppsving i 2. kvartal i år har den tradisjonelle vareeksporten vist en svakere vekst det siste kvartalet. Muligheten for svakere markedsvekst for de fleste norske utekonkurrerende industriprodukter tilsier at konjunkturtoppen for disse produktene nå er nådd. Eksporten av hjemmekonkurrerende varer økte kraftig i 2. kvartal. Dette skriver seg i første rekke fra verkstedprodukter og har sammenheng med sterk investeringsvekst ute og høy kapasitetsutnyttning hos konkurrentene. Det er foreløpig usikkert om norsk hjemmekonkurrerende industri klarer å omstille seg til et varig høyere eksportnivå.

Prisfallet på oppdrettsfisk har trolig vært med på å dempe eksportveksten de siste kvartalene. Ettersom oppdrettsnæringen tar sikte på å begrense eksporten for å holde prisene oppe, er et grunn til å tro at toppen i eksporten av produkter fra primærnæringene foreløpig er passert.

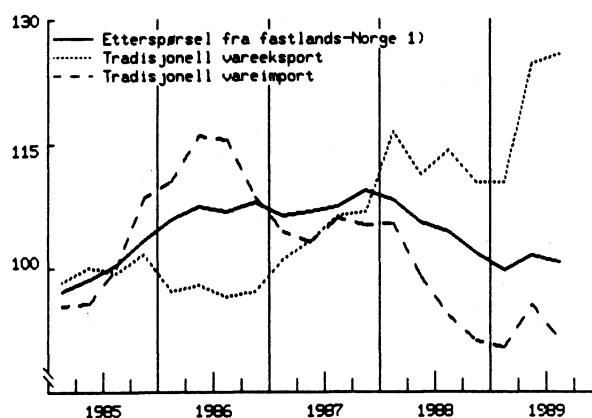
Privat konsum har tatt seg noe opp

Etter å ha vært i klar nedgang fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal i år har privat konsum tatt seg noe opp i de to siste kvartalene. Oppsvinget, som har gjort seg gjeldende både for vare- og tjenestekonsumet, kan ha sammenheng med mer positive inntektsforventninger. Men en del av veksten kan også forklares med et unormalt lavt forbruk av elektrisitet og brensel i 1. kvartal på grunn av den milde vinteren. Dessuten har økt bruk av gebyrer på offentlige tjenester beregningsmessig slått ut i økt privat konsum av slike tjenester, noe som har gitt et positivt bidrag på 0,3 prosent-enheter til utviklingen i privat konsum i alt fra 3. kvartal 1988 til 3. kvartal 1989. En sparerate på -2,8 prosent i 1988 sammen med en beskjeden vekst i husholdningenes disponible realinn-

EKSPORT, IMPORT OG INNENLANDSK ANVENDELSE 1985=100. Sesongjusterte volumindekser.

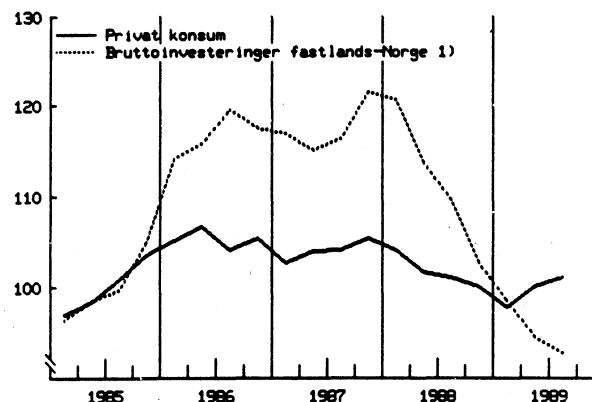

EKSPORT, IMPORT OG ETTERSPØRSEL FRA FASTLANDS-NORGE 1985=100. Sesongjusterte volumindekser.

1) Utenom lagerendring.

KONSUM OG INVESTERINGER 1985=100. Sesongjusterte volumindekser.

1) Utenom lagerendring.

tekter i 1989 tilsier at det ikke vil bli noen sterk vekst i privat konsum gjennom første halvdel av 1990.

Kjøp av varige forbruksgoder har bare tatt seg svakt opp det siste kvartalet etter en kraftig nedgang siden sommeren 1986. En svak prisutvikling har bidratt positivt til omsetningen av møbler og elektris-

ke artikler, mens personbilsalget fortsatt er svært lavt. En lav prisvekst har også medvirket til økt etterspørsel etter matvarer, klær og skotøy, og konsumet av ikke-varige goder lå i 3. kvartal ikke langt under toppen i 1987.

Tjenestekonsumet har også tatt seg opp de siste kvartalene. Nedgang i boliginvesteringene har etter hvert ført til svakere vekst i boligkonsumet, og det er i første rekke etterspørselen etter andre tjenester som har vokst. En stor del av dette har som nevnt sammenheng med at en større del av offentlige tjenester er blitt gebyrbelagt. Nordmenns konsum i utlandet har gått kraftig tilbake det siste året.

Null-vekst i offentlig konsum

Veksten i offentlig konsum har vært relativ svak siden inngangen av 1988 etter at veksten i kommunene stoppet opp. Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet indikerer at offentlig konsum i alt lå på samme nivå i 3. kvartal i år som i 3. kvartal i fjor. Økt sysselsetting på grunn av arbeidsmarkedstiltakene har bidratt positivt til utviklingen i offentlig konsum. En kraftig vekst i gebyrene, særlig i kommunesektoren, har imidlertid ført til at en stadig større del av den offentlige produksjonen er privatfinansiert og er en viktig faktor bak den svake utviklingen i det offentlige konsumet. For kommunene har det vært en svak nedgang i konsumet det siste året.

Innkjøp av materiell til forsvaret regnes i nasjonalregnskapet som offentlig konsum. Leveranse av en ubåt i 2. kvartal i år førte til en midlertidig topp i offentlig konsum i dette kvartalet.

Fortsatt fall i bygningsinvesteringene, men mulig omslag for investeringer i maskiner og transportmidler.

Fallet i bruttoinvesteringene i fastlands-Norge som har pågått siden inngangen av 1988, ser ut til å fortsette, men i et noe svakere tempo enn tidligere. Det er særlig investeringene i bygninger og anlegg som fortsatt viser nedgang, mens bunnen i investeringene i maskiner og transportmidler kan være nådd.

Nedgangen i investeringene de siste årene, kan i stor utstrekning forklares med en svakere produktionsutvikling og ledig kapasitet innenfor flere næringer etter det høye investeringsnivået i perioden 1984 til 1986. Til tross for nedgangen gjennom de siste to årene ligger investeringene fortsatt på høyde med den forrige toppen i 1981. En beskjedent vekst i innenlandsk etterspørsel kan fremdeles tilsi en svak utvikling i investeringene, selv om de på enkelte områder kan ta seg noe opp.

Ettersom utvidelsen av oljeraffineriet på Mongstad nå er så godt som ferdig, kan en vente at den videre nedgangen i industriinvesteringene blir dempet. Et stort negativt overheng medfører likevel at

nedgangen regnet som årsgjennomsnitt blir betydelig. God lønnsomhet og høy kapasitetsutnyttning de siste årene kan tilsi en økning i investeringene i utekonkurrerende industri.

Boliginvesteringene viste fortsatt nedgang i 3. kvartal. Lav igangsetting tilsier at nedgangen fortsetter inn i 1990, men nedgangen kan være i ferd med å bli dempet. Nedgangen i privat tjenesteyting utenom bolig fortsetter, og strammere økonomi for kommunene har også ført til en klar nedgang i investeringene i offentlig sektor.

Oljeinvesteringene har økt noe i 1989 og ventes å øke ytterligere i 1990. Investeringene i utenriks sjøfart ser ut til å ha flatet ut i løpet av de siste kvartalene.

Den tradisjonelle vareimporten har flatet ut

Omslaget i deler av innenlandsk etterspørsel har ført til at nedgangen i den tradisjonelle vareimporten har stanset opp, og nå trolig er vendt til oppgang. Et kraftig fall i importen av utekonkurrerende varer har sammenheng med igangsettingen på Mongstad samtidig som importen av råvarer til annen utekonkurrerende industri er i ferd med å avta. Innkjøp av ubåten til forsvaret bidro til at importen av transportmidler uten tilsvarende norsk produksjon viste en midlertidig topp i 2. kvartal, mens importen av hjemmekonkurrerende varer har holdt seg uendret det siste året.

Produksjonen i fastlands-Norge har tatt seg noe opp

Etter å ha vært i nedgang i halvannet år har produksjonen i fastlands-Norge tatt seg noe opp igjen de to siste kvartalene. Dette har i første rekke sammenheng med vekst i industriproduksjonen, der økt eksport har bidratt positivt både for utekonkurrerende, hjemmekonkurrerende og skjermet industri. Selv om veksten for deler av den utekonkurrerende industrien ventes å stoppe opp i 1990, kan dette til en viss grad bli oppveid av økt produksjon av raffinerte oljeprodukter. Et fortsatt høyt investeringsnivå i utlandet og økte oljeinvesteringer kan sammen med et mulig omslag i maskininvesteringene innenlands også bidra til å opprettholde produktionsveksten i hjemmekonkurrerende industri.

Omslaget i privat konsum de siste kvartalene har gitt et positivt bidrag til produksjonen både i skjermet industri og i privat tjenesteyting, mens arbeidsmarkedstiltakene har bidratt til vekst i produksjonen i offentlig forvaltning. Rikelig med nedbør det siste året har bidratt til en betydelig vekst i produksjonen av elektrisk kraft.

Nedgangen i boliginvesteringene og andre bygningsinvesteringer har vært en viktig faktor bak den kraftige produktionsnedgangen i bygge- og anleggssektoren, og det er trolig at den negative utvikling-

en fortsetter inn i 1990. Problemene i eksportmarkedene for oppdrettsfisk kan etter hvert slå negativt ut i produksjonen for primærnæringene.

Sterk vekst i oljeproduksjonen og økt aktivitet i utenriks sjøfart har medvirket til at bruttonasjonalproduktet i alt har vært i klar vekst de siste kvartalene.

Fortsatt forverring på arbeidsmarkedet

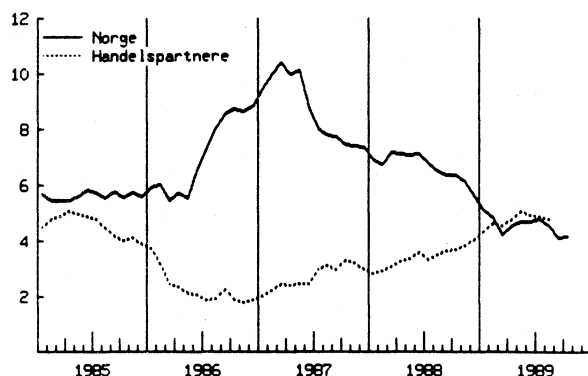
Omslaget i produksjonen i fastlands-Norge har bidratt til å dempe den negative utviklingen på arbeidsmarkedet, men har hittil ikke vært tilstrekkelig til å skape ny vekst i sysselsettingen og reduksjon av arbeidsledigheten. Dette har delvis sammenheng med at kvartalene rundt et omslag oppover i produksjonen er preget av en relativt sterk produktivitetsvekst på grunn av tregheter i tilpasningen av sysselsettingen. Nedgangen i sysselsettingen det siste året har spesielt vært sterk innen industri, bygge- og anleggsvirksomhet og bank- og finansieringsvirksomhet.

Nedgangen i sysselsettingen har til en viss grad blitt motsvart av et fall i arbeidsstyrken, noe som har bidratt til å dempe veksten i den åpne arbeidsledigheten. En sterk opptrapping av arbeidsmarkedstiltakene siden høsten 1988 har også bidratt til at tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt har holdt seg noenlunde uendret de siste kvartalene samtidig som den registrerte ledigheten har vært i svak tilbakegang. Når en ser tallene for ledige og arbeidsmarkedstiltak i sammenheng, indikerer utviklingen de siste kvartalene en fortsatt forverring av situasjonen på arbeidsmarkedet. Selv med en svak positiv vekst i fastlandsøkonomien i tida framover, vil det neppe være til å unngå at problemene på arbeidsmarkedet vedvarer.

Svakere prisstigning

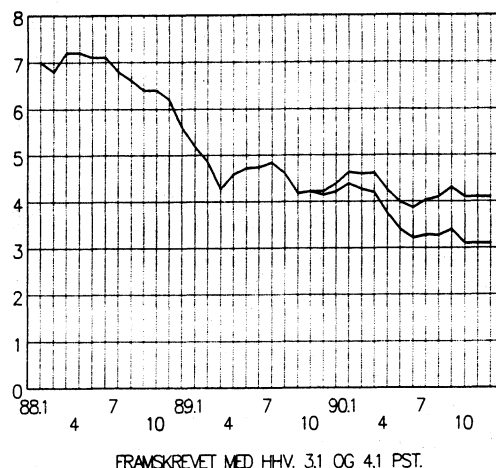
Etter en forbigående tiltakende prisvekst i vårmånedene har veksttaket i konsumprisene igjen avtatt. Sammenlignet med oktober i fjor har konsumprisene vokst med 4,2 prosent, og prisstigningen i

KONSUMPRISVEKSTEN I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR

KONSUMPRISVEKST SISTE TOLV MÅNEDER

VED EN RENT MEKANISK FRAMSKRIVNING

Norge har vært lavere enn hos våre handelspartnere siden mars. Lave lønnstillegg og en klar produktivitetsvekst i flere næringer er de viktigste faktorene bak nedgangen i inflasjonen det siste året. Prisveksten har spesielt vært lav for matvarer, klær og skotøy og møbler og husholdningsartikler.

Selv om den underliggende veksttaket for konsumprisene på rundt 3-4 prosent fra de siste 3-6 månedene holder seg, kan prisstigningen regnet i forhold til samme måned året før øke litt i desember og januar på grunn av svært lav prisstigning rundt forrige årsskifte og gjennomføringen av vedtatte avgiftsøkninger i januar 1990.

Store eksportinntekter og lav innenlandsk etterspørsel gir overskudd på driftsbalansen

Driftsbalansen overfor utlandet viste et overskudd på 5,7 milliarder kroner i de tre første kvartalene 1989 etter å ha vist underskudd fra 1986 til 1988. Mens vare- og tjenestebalansen hadde et overskudd på 24,9 milliarder, viste rente- og stønadsbalansen et underskudd på hele 19,3 milliarder. Ved siden av sterk vekst i oljeeksporten har bedringen av vare- og tjenestebalansen i forhold til de tre første kvartalene av 1988 sammenheng med vekst i eksporten av tradisjonelle varer og redusert importvolum.

UTVIKLINGEN I NOEN MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER
 Prosentvis volumendring i 1987-priser 1)

	Mrd. 1987- kr.	Vekst fra samme periode året før				Underliggende tendens. Årlig rate (regnet fra foregående kvartal) 5)			
	1988	88.4	89.1	89.2	89.3a	88.4	89.1	89.2	89.3a
Privat konsum	290,9	-4,4	-6,0	-1,1	-0,5	-4	-2	1	3
Varer	184,0	-6,7	-8,1	-0,2	-0,3	-4	-2	2	4
Tjenester	94,7	2,7	1,1	1,3	2,6	1	1	2	3
Nordmenns konsum i utlandet	21,6	-9,4	-16,4	-20,3	-16,5	*	*	*	*
- Utlendingers konsum i Norge	9,4	0,7	3,8	-2,5	-8,2	*	*	*	*
Offentlig konsum	116,2	-2,5	-1,2	3,4	-0,2	*	*	*	*
Statlig konsum	44,2	-3,2	-2,9	9,8	0,1	*	*	*	*
Sivilt konsum	27,5	0,6	1,7	-0,6	2,4	*	*	*	*
Militært konsum	16,7	-7,8	-10,9	31,2	-3,8	*	*	*	*
Kommunalt konsum	72,0	-1,9	-0,2	-0,5	-0,4	*	*	*	*
Bruttoinvestering i fast kapital	160,8	-12,3	-16,2	-14,1	-0,7	*	*	*	*
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	40,6	0,4	5,2	-12,6	66,7	*	*	*	*
Fastlands-Norge	120,2	-15,2	-19,2	-15,2	-16,2	-19	-18	-15	-8
Industri og bergverksdrift	17,4	-31,4	-29,9	-24,1	-25,4	-32	-29	-24	-15
Annen vareproduksjon	19,9	-8,3	-13,4	-18,6	-7,9	-16	-17	-12	-1
Annen tjenesteyting	82,9	-12,3	-18,2	-12,3	-16,4	-17	-16	-14	-9
Lagerendring (BNP-vekstbidrag)	-2,3	(-0,1)	(0,3)	(1,6)	(-2,1)	*	*	*	*
Skip og plattf. under arb. (BNP-vbd.)	-0,3	(1,0)	(0,3)	(1,9)	(-1,9)	*	*	*	*
Varelagre (BNP-vekstbidrag) 3)	-2,0	(-1,1)	(-0,1)	(-0,3)	(-0,2)	*	*	*	*
Innenlandsk anvendelse	565,6	-6,5	-7,0	-3,4	-2,7	-6	-4	-1	0
-påløpte inv. oljevirks. og u. sjøfart 2)	40,4	15,3	8,9	-0,8	20,4	*	*	*	*
-etterspørsel fra fastlands-Norge	527,3	-6,6	-8,0	-3,3	-4,0	-7	-5	-2	0
Eksport	209,8	9,3	5,8	16,3	16,7	14	17	17	14
Tradisjonelle varer	88,5	4,6	-6,3	12,3	9,6	4	10	16	13
Råolje og naturgass	59,4	13,6	24,7	32,3	34,2	32	33	27	19
Skip og oljeplattformer	5,0	132,6	41,2	5,0	37,6	*	*	*	*
Tjenester	56,8	3,7	3,4	7,6	8,5	7	10	10	8
Samlet anvendelse	775,4	-2,6	-3,5	1,8	2,5	-1	1	4	4
Import	206,3	-5,1	-7,1	-0,6	0,2	-3	-2	0	-1
Tradisjonelle varer	132,0	-12,3	-15,1	-2,9	-4,0	-9	-4	0	-1
Råolje	1,1	-74,0	-59,2	-3,0	-42,2	*	*	*	*
Skip og oljeplattformer	12,1	137,6	67,7	3,7	99,2	*	*	*	*
Tjenester	61,1	-6,0	4,7	3,7	-2,2	0	2	2	0
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	569,1	-1,6	-2,2	2,7	3,3	0	2	5	6
- fastlands-Norge	496,9	-3,2	-5,0	-1,0	-0,3	-4	-2	1	3
Oljevirkosomhet og utenriks sjøfart	72,2	10,6	17,0	29,3	29,1	25	33	34	26
Fastlands-næringer	457,5	-2,0	-3,5	-1,0	-0,2	-3	-2	1	2
Industri og bergverksdrift	85,4	-1,9	-2,4	0,9	2,2	-1	1	3	3
Annen vareproduksjon	76,3	-2,3	-5,4	-1,4	-1,8	-4	-4	-2	0
Annen tjenesteyting	295,8	-1,9	-3,3	-1,5	-0,4	-3	-2	1	3
Korr.poster (BNP-vekstbidrag) 4)	39,4	(-1,3)	(-1,6)	(-0,1)	(-0,1)	*	*	*	*

1) Fotnoter, se "Teknisk merknad".

PRISINDEKSER FOR MAKROØKONOMISK HOVEDSTØRRELSER

	Prosentvis endring fra samme periode året før				Underliggende tendens. Årlig rate (regnet fra foregående kvartal)			
	88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Privat konsum	5,5	4,5	4,7	4,4	5	3	7	3
Offentlig konsum	5,6	2,2	5,0	4,8	4	0	13	3
Bruttoinvesteringer i fast kapital	8,8	7,4	5,9	6,0	4	5	5	10
- fastlands-Norge	6,2	4,3	3,4	3,6	9	-2	4	5
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	6,4	5,2	4,8	4,9	4	3	8	5
- etterspørsel fra fastlands-Norge	5,7	4,0	4,5	4,4	5	1	8	4
Eksport	1,6	8,4	11,1	7,6	-1	33	14	-11
- tradisjonell vareeksport	12,2	13,8	8,3	1,4	11	14	-3	-14
Samlet anvendelse	5,0	6,1	6,5	5,6	3	10	10	0
Import	11,0	9,1	9,0	7,5	8	5	7	8
- tradisjonell vareimport	9,0	6,1	5,6	3,3	6	-3	5	7
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	2,9	5,0	5,6	4,9	1	13	11	-3
- fastlands-Norge	6,0	5,3	4,4	3,7	6	4	6	0

TEKNISK MERKNAD OM KVARTALSTALLENE OG FOTNOTER TIL TABELLENE

Fotnoter: 2) Inkludert skip, oljeplattformer og plattform-moduler under arbeid. 3) Utenom skip, oljeplattformer under arbeid og plattform-moduler under arbeid. BNP-vekstbidragene er beregnet som differansen mellom lagerinvesteringene i kvartalet og samme kvartal året før, regnet i prosent av BNP samme kvartal året før. 4) Korreksjon for frie banktjenester og visse avgiftsberegninger. BNP-vekstbidragene er beregnet som økningen i posten fra samme kvartal året før, regnet i prosent av BNP samme kvartal året før. 5) Vekst fra foregående kvartal i glattet sesongkorrigert serie, omregnet til årlig rate. a) Anslag tildels basert på framskrivninger. *) Endringstall gir liten mening.

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for årene til og med 1988 er avstemt mot de sist publiserte årlige regnskapstallene.

Basisår og kjeding: Volumtall for 1988 og 1989 er beregnet i 1987-priser, og det er brukt vektorer fra dette året. I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes alle størrelser i faste priser med basis i prisene to år tidligere. I de årlige nasjonalregnskapene er basisåret nå 1984. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringsratene (vekstratene). For sammenligningens skyld er det derfor i alle tabeller gitt vekstrater med 1987 som basisår (felles omregningsår). Dette er gjort ved å prisomregne fastpristallene for årene før 1987 til 1987-priser. Prisomregningen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Bruttoinvesteringer: Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt er sterkt påvirket av de store svingningene i investeringer i oljevirkksomhet. Disse svingningene skyldes blant annet at plattformer som har vært under arbeid i flere år, regnes som investert i det kvartal og med den kapitalverdi de har ved uttapping til feltet.

Sesongjusterte tall: Det kvartalsvise nasjonalregnskapet utarbeides som et ikke-sesongkorrigert regnskap, der en søker å registrere de faktiske transaksjoner i hvert kvartal. De fleste tallseriene på detaljert regnskapsnivå viser derfor klare sesongsvingninger. Disse seriene er sesongjustert og deretter summert sammen med de øvrige tallseriene til de totalstørrelsene som er presentert i teksttabellene og diagrammene. For offentlig sektors innkjøp av varer og tjenester hvor en foreløpig ikke har tilstrekkelig informasjon til å fastlegge sesongmønsteret, er sesongjusteringen basert på skjønn.

Underliggende tendens: Norsk økonomi er så liten at tilfeldige eller enkeltstående, store hendelser kan gi store utslag i tallene. De sesongkorrigerte tallene glattes derfor, slik at en kan finne fram til den underliggende tendensen for hver av seriene. Ved glattingen forsøker en å skille mellom tilfeldige og systematiske variasjoner i serien.

REVISJONER AV BEREGNET UNDERLIGGENDE TENDENS

(Vekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate)

Publ.	85.4	86.1	86.2	86.3	86.4	87.1	87.2	87.3	87.4	88.1	88.2	88.3	88.4	89.1	89.2	89.3
-------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

BNP fastlands-Norge

Aug.-86	5	1	-3													
Nov.-86	4	3	2	3												
Jan. -87	5	3	2	2	3											
Mai.-87	7	5	3	3	2	-1										
Aug.-87	7	5	3	2	0	-1	-1									
Nov.-87	7	5	3	1	0	-1	0	1								
Jan. -88	7	5	3	1	0	-1	1	2	2							
Jun. -88	6	5	3	2	1	0	0	1	0	-2						
Sep.-88	6	5	3	2	1	-1	0	0	0	-1	-1					
Des.-88	6	5	3	2	1	-1	0	1	1	0	-1	-2				
Feb.-89	6	5	3	2	1	-1	0	1	1	0	-1	-1	-2			
Jun. -89	6	4	3	2	1	1	2	2	2	0	-2	-3	-4	-3		
Sep.-89	6	4	3	2	2	1	2	2	2	-1	-2	-4	-4	-2	1	
Des.-89	6	4	3	2	2	1	2	2	2	0	-2	-4	-4	-2	1	3

Etterspørsel fra fastlands-Norge

Aug.-86	7	5	2													
Nov.-86	8	7	4	1												
Jan. -87	9	8	5	1	-3											
Mai.-87	10	9	6	2	-2	-6										
Aug.-87	9	8	5	2	0	-1	-1									
Nov.-87	8	5	2	-1	-2	-2	-2									
Jan. -88	9	8	4	1	-1	-1	-1	0	1							
Jun. -88	9	8	5	3	2	-1	0	1	1	-2						
Sep.-88	9	8	5	2	0	-1	0	0	0	-2	-4					
Des.-88	9	8	5	2	0	-1	0	0	0	-2	-4	-4				
Feb.-89	9	8	5	2	0	-1	0	0	0	-3	-5	-4	-3			
Jun. -89	9	8	4	2	0	0	1	1	0	-3	-5	-5	-4	-3		
Sep.-89	9	8	5	2	1	0	1	1	0	-3	-6	-7	-6	-4	0	
Des.-89	9	8	5	2	1	0	1	1	0	-3	-5	-6	-6	-5	-2	0

MERKNADER TIL REVISJONENE

Revisjoner kan enten skyldes nye/reviderte kvartalstall for inneværende år, nye/reviderte årlige nasjonalregnskap for tidligere år eller overgang til nytt prisbasis-år. Fordi vekstratene etter omregning til årlig rate er avrundet til nærmeste hele prosent, kan 1 prosentenhets endring i vekstraten først og fremst skyldes ulik avrunding.

Publisert:	Prisbasis:	Nytt årlig regnskap:	Andre merknader:
Aug.-86	1985	1983-85	Arbeidskonfliktene i 86.2 trakk veksttakten ned . Ny glattemetode ga anslag ett kvartal lenger fram.
Nov.-86	"		
Jan. -87	"		
Mai.-87	"	1984-85	Endret glattemetode for siste observasjon.
Aug.-87	1986		
Nov.-87	"		
Jan. -88	"		
Jun. -88	"	1985-87	Nytt sesongjusteringsprogram tatt i bruk.
Sep.-88	"		
Des.-88	"		
Feb.-89	"		
Jun. -89	1987	1986-87	
Sep.-89	"		Revidert sesongjusteringsprogram.
Des.-89	"		

INTERNASJONAL BAKGRUNN

USA: Avtakende vekst gjennom året

Etter flere år med høy vekst er veksttakten nå klart avtakende. Foreløpige nasjonalregnskapstall for USA viser at bruttonasjonalproduktet økte med 2,5 prosent (sesongjustert årlig rate) i 3.kvartal. Dette er en like stor økning som i 2.kvartal. Den underliggende veksttakten er avtakende, og det ventes betydelig lavere vekst i 4.kvartal. Veksten i industriproduksjonen gjennom de tre første kvartalene av 1989 har vært klart lavere enn både i 1987 og 1988.

Det var innenlandsk etterspørsel som vokste sterkest i 3.kvartal. Privat konsum vokste med hele 5,8 prosent og investeringer i fast realkapital med 2,5 prosent (sesongjusterte årlige rater). Prisstigningen har vært avtakende siden i sommer. Konsumprisene var i september 4,4 prosent høyere enn i samme måned året før, og i 3.kvartal 2,4 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 2.kvartal. Samtidig har inntektsveksten vært høyere enn på flere måneder.

Økningen i privat konsum i 3.kvartal var konsentrert til juli og august, mens septembertallene var svake. Foreløpige tall for oktober viser også en klart svakere tendens. En spesielt viktig faktor bak økningen i privat konsum var bilfabrikantenes prisavslag i sommer, som førte til økt bilsalg i juli og august etter fallende tendens tidligere i år. Siden september har bilsalget vært i nedgang igjen. Hvis denne tendensen holder seg, vil det trekke konsumveksten ned i 4.kvartal.

Arbeidsløshetsprosenten har økt svakt, fra 5,2 i juli til 5,3 i oktober. Et klarere tegn på lavere produksjonsvekst er imidlertid tilgangen på nye arbeidsplasser, som har gått betydelig ned i høst. Bak

de svake tallene ligger en reduksjon i antall arbeidsplasser i industrien; nesten hele økningen de siste månedene stammer fra privat og offentlig tjenesteyting. Bilindustrien er blant de hardest rammede, etter svært dårlig nybilsalg i høst. Ordrestatistikken har også vist fallende tendens de siste månedene, og kapasitetsutnyttningen er synkende.

Bruttonasjonalproduktet ventes å øke med 2,3 - 3 prosent i 1989. Veksten ventes som nevnt å ville avta gjennom året, og for 1990 anslås veksten til å bli mellom 1,6 - 2,2 prosent. Det ventes lavere vekst både for innenlandsk etterspørsel og eksport. Konsumprisene ventes å stige med rundt 5 prosent i 1989, og noe svakere i 1990.

Siden prisstigningen fortsatt antas å bli relativt sterk, er det ikke ventet noen markert slakkere pengepolitikk i den nærmeste fremtid. Heller ikke finanspolitikken vil bidra til vekst. Budsjettet for 1990 er fortsatt ikke vedtatt. Hvis Kongressen ikke kommer til enighet om budsjett-kutt som tilfredsstiller loven om balansert budsjett, vil budsjettet bli redusert på alle poster, slik at underskuddet ikke overskrider 110 milliarder dollar. Skatteinntektene antas å øke mer enn den nominelle veksten i bruttonasjonalproduktet. Det er særlig inntektskatten som vil øke, mest som følge av en skattereform fra 1986. Dette vil likevel ikke være nok til å unngå budsjett-kutt.

Veksten i privat konsum ventes å bli 2 - 2 1/2 prosent i 1989 og noe lavere i 1990. Nedgangen i konsumveksten skyldes i hovedsak svakere inntektsvekst. Den svakere inntektsveksten skyldes lavere lønnsvekst, lavere renteinntekter og redusert vekst i nye arbeidsplasser.

Private investeringer utenom boliginvesteringer ventes å øke med 3 - 3 1/2 prosent i 1989 og noe svakere i 1990. For begge årene er dette en klart la-

USA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1988	1989			1990		
	Regn- skap	LINK aug. 1989	IMF sep. 1989	DRI okt. 1989	LINK aug. 1989	IMF sep. 1989	DRI okt. 1989
Privat konsum	3,4	2,0	2,4	2,7	2,4	2,3	1,9
Boliginvesteringer	-0,3	-2,1	..	-1,3	-0,3	..	4,8
Andre priv. investeringer	8,4	3,2	..	3,4	2,9	..	1,5
Eksport i alt	17,6	8,6	12,5	11,0	5,8	7,1	4,8
Import i alt	6,8	4,8	4,1	5,8	2,0	7,2	4,0
Bruttonasjonalprodukt	4,4	2,3	2,9	3,0	2,2	2,1	1,6
Driftsbalanse (mrd.dollar)	-127	-135	-125	-111	-130	-139	-115
Konsumprisvekst	4,1	5,0	5,1	4,8	4,6	4,9	4,1
Arbeidsløshetsrate (nivå)	5,5	5,6	5,3	5,2	5,8	5,5	5,4

Kilde: Data Resources Inc. (DRI), IMF og LINK-prosjektet (et internasjonalt prognosesamarbeid).

vere veksttakt enn i 1988, da investeringene vokste med 8,4 prosent. Årsaken til den lavere veksten er at investeringene nå er nådd opp på et høyt nivå, at kapasitetsutnyttingen er på vei nedover og bedriftsfortjenestene er synkende. Boliginvesteringene vil i 1989 bli redusert med 1 1/4 - 2 prosent. For 1990 spriker prognosene for boliginvesteringene sterkt. LINK (et internasjonalt prognosesamarbeid) venter en nedgang på 1/4 prosent, mens DRI, som forutsetter et større rentefall fra 1989 til 1990 enn det LINK gjør, venter en oppgang på 4 3/4 prosent.

Eksporten er den komponenten av bruttonasjonalproduktet som antas å ville vokse sterkest både i 1989 og i 1990. Til tross for oppgangen i dollarkursen hittil i år, ventes en eksportvolumvekst på 8 1/2 - 12 1/2 prosent i 1989. Men styrkingen av dollarkursen hittil i år vil trolig få negativ effekt på eksportvolumet i løpet av 1990. Prognosene for 1990 varierer fra 4 3/4 prosent til 7 prosent. Dette er en høyere vekst enn for innenlandsk etterspørsel, men adskillig lavere enn i 1989.

Importveksten ventes også å bli lavere i 1990 enn i 1989. For importen vil lavere konsumvekst bidra til å dempe veksten i 1990. Det er også mulig at den antatte nedgangen i dollarkursen fra i høst vil bremse importen utover i 1990.

For hele 1989 venter DRI (Data Resources Inc.) nå et underskudd på varebalansen på 103 milliarder dollar, mot 119 milliarder dollar i 1988. DRI antar at underskuddet på varebalansen vil øke igjen i løpet av 1990. Regnet i prosent av bruttonasjonalproduktet varierer prognosene for underskuddet på driftsbalansen fra 2,1 til 2,6 i år og fra 2,1 til 2,4 i 1990. I 1988 utgjorde underskuddet på driftsbalansen 2,6 prosent av bruttonasjonalproduktet.

Japan: Fortsatt sterk vekst, med fare for økt inflasjon

I Japan er veksten i etterspørsel og produksjon fortsatt betydelig. Bruttonasjonalproduktet økte med hele 9,1 prosent i 1.kvartal i år (sesongjustert årlig rate), mens det gikk ned med 3,3 prosent i 2.kvartal. Den kraftige økningen i 1.kvartal og nedgangen i 2.kvartal skyldtes først og fremst at konsumentene fremskyndet sine innkjøp til 1.kvartal på grunn av innføringen av merverdiavgiften fra 1. april. Det er ventet sterk vekst også i 3.kvartal, både i innenlandsk etterspørsel og eksport. Industriproduksjonen, som steg sterkt gjennom 1987 og 1988, har imidlertid vist en klar tendens til avflating hittil i år. Trolig har dette sammenheng med at den sterke veksten har ført til økt knapphet på arbeidskraft og høy kapasitetsutnyttning. Arbeidsløshetsprosenten hadde i september kommet ned i 2,2. Sammen med høyere oljepriser og lavere yen-kurs har det stramme arbeidsmarkedet ført til økende inflasjon.

Investeringssetterspørselen har lenge vært svært sterk, og det er ennå ingen klare tegn til at veksten i private realinvesteringer utenom boliginvesteringer er i ferd avta. Bedriftsfortjenestene øker, og kapasitetsutnyttingen er som nevnt høy. Nye undersøkelser viser at investeringsplanene fra februar er revidert oppover. En relativt stor andel av investeringene i industrien er arbeidsbesparende. Sett på bakgrunn av det stramme arbeidsmarkedet er en fortsatt sterk vekst i denne type investeringer nødvendig for å opprettholde den sterke produksjonsveksten.

Som følge av de sterke svingningene i det private konsumet i forbindelse med innføringen av merverdiavgiften, er konsumindikatorene vanskelige å

JAPAN: MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1988	1989			1990		
	Regn- skap	OECD juni 1989	LINK aug. 1989	IMF sep. 1989	OECD juni 1989	LINK aug. 1989	IMF sep. 1989
Privat konsum	5,0	3,8	4,5	3,3	3,5	4,1	4,4
Boliginvesteringer	13,4	3,8	-1,5	..	3,5	4,4	..
Andre priv. investeringer	15,9	12,0	10,0	..	7,5	4,3	..
Eksport i alt	7,9	14,5	9,3	6,0	10,5	4,5	7,4
Import i alt	21,2	16,3	12,0	6,6	9,8	5,6	7,7
Bruttonasjonalprodukt	5,7	4,8	4,9	4,9	4,3	3,6	4,7
Driftsbalanse (mrd.dollar)	78,7	80	83	72	83	83	90
Konsumprisvekst 1)	0,7	2,0	2,9	2,2	2,8	1,8	1,6
Arbeidsløshetsrate (nivå)	2,5	2,3	2,5	2,3	2,3	2,5	2,3

Kilde: OECD, IMF og LINK-prosjektet (et internasjonalt prognosesamarbeid).

1) Nasjonalregnskapets deflator for privat konsum

tolke. Utviklingen av detaljomsetningen tyder likevel på at den underliggende tendens i konsumetter-spørselen fortsatt peker oppover.

Fra 1. til 3.kvartal økte konsumprisindeksen med en årlig rate på nesten 5 prosent. Dette er en uvanlig sterk prisstigning etter japanske forhold, selv om det er grunn til å anta at i overkant av 2 prosentpoeng av økningen kan tilskrives merverdiavgiften. Den japanske sentralbanken har hevet diskontoen fra 3,25 prosent til 3,75 prosent for å bremse inflasjonen. Diskontoen er nå 1,25 prosentpoeng høyere enn den var før økningen i mai. Siden senvinteren har overskuddene på varebalansen og driftsbalansen vist fallende tendens. Dette har delvis sammenheng med at kursen på yen, særlig i forhold til dollar, har falt. Det er likevel sannsynlig at overskuddene vil øke igjen i 1990; det er grunn til å tro at den langvarige svekkelsen av yen-kursen - som antas å virke på utenrikshandelen med et visst etter-slep - isolert sett vil stimulere eksporten og bremse importen i 1990.

Veksten i bruttonasjonalproduktet ventes å ville bli noe lavere enn i 1988, men den må fortsatt karakteriseres som sterk. Det er ventet at bruttonasjonalproduktet vil vokse med om lag 4,9 prosent i 1989 og 3 1/2 - 4 1/2 prosent i 1990. Veksten i samlet innenlandsk etterspørsel, ventes å avta. Privat konsum antas å ville vokse med 3 1/2 - 4 1/2 prosent i både 1989 og 1990, mens boliginvesteringene vil bli klart lavere enn i 1988. Veksten i private investeringer utenom boliger ventes å bli 10 - 12 prosent i 1989 og 4 1/2 - 7 1/2 prosent i 1990.

For eksport og import spriker prognosene sterkt. Bakgrunnen for forskjellen i prognosene er blant annet ulike forutsetninger om utviklingen i valutakursene. Mens OECD og LINK venter høyere driftsoverskudd i 1989 (80-83 milliarder dollar) enn

i 1988 (79 milliarder dollar) og nær uendret overskudd fra 1989 til 1990, venter IMF at driftsoverskuddet vil bli lavere i 1989 (72 milliarder dollar) enn i 1988, for så å øke til 90 milliarder dollar i 1990.

Vest-Tyskland: Sterkere vekst enn ventet

Den langvarige konjunkturoppgangen i vest-tysk økonomi har fortsatt med svakt tiltakende styrke gjennom 1989. Produksjonsveksten er høy og sysselsettingen tar seg sterkt opp.

Fra 2. kvartal 1989 til 2. kvartal 1989 vokste BNP med hele 4,4 prosent. Veksten har imidlertid ikke vært spesielt sterk i Vest-Tyskland tidligere i konjunkturoppgangen, året 1989 vil bli det første året siden 1979 at veksten i Vest-Tyskland overstiger gjennomsnittet i OECD.

Til nå har produksjonsveksten vært sterkt eksport- og investeringsledet. Finanspolitikken er forholdsvis kontraktiv, og rentene har gått noe opp. Mens statens inntekter i år ventes å stige med rundt 7,5 prosent, vil utgiftene stige med bare 2,5 prosent. Konsumveksten har også vært svak.

Ordrebeholdningene er fortsatt høye selv om veksten i nye ordrer synes å avta. Fra 2. til 3. kvartal 1989 økte tilgangen på nye ordrer til industrien med en årlig rate på 3,6 prosent. Det er tegn til en vridning i ordretilgangen fra eksport- til hjemmemarkedet. Mens ordrer fra eksportmarkedet viste en svak nedgang fra 2. til 3. kvartal på 0,8 prosent (årlig rate) vokste ordretilgangen fra hjemmemarkedet med 6,6 prosent, årlig rate, i samme periode. Veksten var særlig sterk for investeringsvarer.

Den sterke veksten utover i 1989 har imidlertid begynt å gi seg utslag i press i deler av økonomien. Kapasitetsutnyttningen er den høyeste på 18 år, og

VEST-TYSKLAND: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1988	1989			1990		
	Regn- skap	IMF sept 1989	5 inst okt 1989	DRI okt 1989	IMF sept 1989	5 inst okt 1989	DRI okt 1989
Privat konsum	2,7	1,7	2,0	2,3	3,0	3,5	5,4
Invest. i fast realk.	5,9	8,5	7,5	9,3	4,2	4,5	4,5
Eksport	5,8	11,1	11,5	10,7	6,0	5,5	3,0
Import	6,3	8,0	8,0	9,3	6,4	6,0	5,7
Bruttonasjonalprodukt	3,7	4,0	3,5	4,3	3,0	3,0	3,7
Driftsbal. (mrd. DM)	85,3	100,7	110,0	96,7	105,1	115,0	77,0
Konsumprisvekst	1,2	3,2	3,0	3,0	2,8	3,0	2,9
Arbeidsløshetsrate 1)	6,2	5,7	5,8	5,6	5,6	5,8	5,5

1) Justert i forhold til standardiserte rater.

Kilde: De fem største vest-tyske forskningsinstituttene (5 inst.), IMF og Data Resources Inc. (DRI).

delar av arbeidsmarkedet er nokså stramt. Veksten i konsumprisene ventes å bli på rundt 3 prosent både i 1989 og i 1990. Fram til begynnelsen av 1989 har en stor del av prisveksten vært importert, men de siste 12 måneder har innenlandske priser økt like sterkt som importprisene. En del av de innenlandske prisøkningene skyldes avgiftsøkninger. I tiden framover er det grunn til å vente at økende innenlandsk etterspørsel og økt kapasitetsutnytting vil gi enda større bidrag til konsumprisveksten. På den annen side ventes prisstigningsimpulsene fra importen å avta slik at det alt i alt ikke ventes noen endring i veksttakten.

Etter den sterke veksten utover i 1989 har de fem tyske konjunkturinstituttene oppjustert sitt anslag for veksten i bruttonasjonalproduktet i 1989 fra 3 prosent (april 1989) til 4 prosent (oktober 1989). For 1990 har instituttene justert opp veksten med et halvt prosentpoeng til 3 prosent. Virkningen for Vest-Tyskland av den aller seneste utviklingen i Øst-Europa - og spesielt i Øst-Tyskland - er vanskelig å vurdere, men det er rimelig å anta at vekstanslagene må oppjusteres på nytt.

Det private konsumet ventes ikke å vokse med mer enn knapt 2 prosent i 1989 og bidrar derved til å dempe importveksten og øke det høye overskuddet på driftsbalansen. For 1990 ventes imidlertid såvel høyere lønnstillegg som skattelette å lede til høyere konsumvekst. Siste fase av den omfattende skattereformen, som skal gjennomføres i januar 1990, vil alene bidra til å øke husholdningenes disponible realinntekt med 2,4 prosent. Neste år ventes konsumveksten derfor å overta som den viktigste driftskraften bak veksten i BNP. Utsiktene for investeringene er fortsatt positive selv om veksttakten i 1990 (4-5 prosent) etter prognosene vil bli lavere enn i rekordåret 1989 (7,5-9 prosent). Særlig for maskininvesteringene og boliginvesteringene ventes sterk vekst neste år. Den siste åpningen mot Øst-Europa har skapt ny optimisme, som tilsier en oppjustering av tidligere prognoser (også de som er gjengitt her).

Til tross for sterk innvandring - som kanskje kan komme opp i over en halv million i 1989 - har arbeidsledigheten vært svakt synkende. Alle de tre refererte prognosegiverne venter at nedgangen skal fortsette inn i 1990. Ledighetsraten ligger på knappe 6 prosent. På mange områder er det sterk og økende mangel på arbeidskraft med spesielle kvalifikasjoner, og innvandrene bidrar til å redusere mangelen på kvalifisert arbeidskraft.

Innvandringen bidrar samtidig til å øke konsum- og boligetterspørselen. Det er grunn til å anta at en konsumledet vekst, som ventes for 1990, vil få en relativt sterkere positiv virkning på sysselsettingen og arbeidsledighetsnivået enn den eksport- og investeringsledete veksten som en har hatt de siste årene. Grunnen til det er at varer og tjenester til kon-

sum er mer arbeidsintensive enn produkter til investering og eksport.

Gjennom flere år har lønningene steget mindre enn driftsresultatet i bedriftene. Delvis skyldes dette kombinasjonen av parallelle 3-års tariffavtaler og bedre økonomisk utvikling enn ventet. Våren 1990 skal de viktigste avtalene reforhandles. De fem konjunkturinstituttene, som advarer mot at for store tillegg vil kunne øke inflasjonstakten, regner med tillegg på 5-5,5 prosent i 1990.

Eksporten har økt meget sterkt gjennom de siste to årene og ventes i 1989 å nå opp i tosifret veksttakt. Bakgrunnen for dette er den relativt sterke etterspørselen i andre europeiske land, kombinert med en stadig bedring av tyske bedrifters konkurranseevne som følge av en gradvis depresiering av D-mark de siste to årene og lave lønnstillegg. Særlig stor har eksportveksten vært for investeringsvarer. For 1990 ventes en noe lavere, men fortsatt høy eksportvekst.

Etter en økning på bare 0,5 prosent i 1. kvartal i forhold til kvartalet før vokste importen i 2. kvartal med hele 5 prosent. Også importen ventes å øke sterkt fra 1988 til 1989, men noe svakere enn eksporten. Overskuddet på driftsbalansen ventes å øke ytterligere i 1989, til ca. 5 prosent av BNP. For 1990 ventes om lag like stor prosentvis økning (6-7 prosent) i import og eksport. Men siden nivået på eksporten er høyere, vil det føre til en ytterligere styrking av driftsbalansen.

Storbritannia: Fortsatt høy inflasjon til tross for svakere vekst i etterspørselen

Gjennom 1988 vokste den innenlandske etterspørselen omtrent dobbelt så sterkt som produksjonskapasiteten. For å hindre "overoppheting" og bremse den tiltakende inflasjonen og stigningen i underskuddet på driftsbalansen gjennomførte regjeringen en kraftig innstramming av pengepolitikken gjennom en betydelig heving av rentenivået i slutten av november 1988.

Veksten i den britiske økonomien er nå klart redusert. Siden i fjor høst har stigningen i industriproduksjonen vært markert svakere enn gjennom storarten av 1987 og 1988.

Den innenlandske etterspørselen tok seg noe opp igjen i 3. kvartal i år etter en svekkelse i 2. kvartal. Dette førte til en økning i underskuddet på driftsbalansen. Pundkursen ble presset ned og renten (3 måneders euro-pund renten) steg til 15 prosent i sommer og har siden holdt seg på dette nivået. Renteøkningen ser ut til å ha virket dempende på volumet av detaljhandelsomsetningen, som falt med 0,7 prosent i oktober, og volumet var da bare 0,3 prosent over nivået i samme måned i fjor.

Kapasitetsutnyttingen er fortsatt høy, og investeringene er fremdeles i klar vekst. Men ettersom be-

STORBRIANNIA: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1988	1989			1990		
	Regn- skap	NIESR aug 1989	LBS okt 1989	DRI okt 1989	NIESR aug 1989	LBS okt 1989	DRI okt 1989
Privat konsum	6,5	3,6	3,7	3,7	1,6	1,6	1,2
Invest. i fast realk.	12,0	6,0	7,4	4,1	-2,5	2,5	-3,0
Eksport	0,2	5,8	4,5	4,5	8,2	6,7	6,8
Import	12,2	11,0	7,6	8,5	2,7	0,5	-2,0
Bruttonasjonalprodukt	4,5	2,4	2,5	2,0	1,9	1,9	1,4
Driftsbal. (mrd.)	-14,5	-18,3	-19,0	-20,0	-15,8	-14,8	-14,4
Konsumprisvekst 1)	4,9	5,2	7,6	7,6	6,3	5,6	6,6
Arbeidsløshetsrate 2)	8,2	6,5	6,4	6,7	5,9	6,1	6,6

1) I tall for LBS og DRI er panterenter regnet med.

2) Justert i forhold til standardiserte rater.

Kilde: Data Resources Inc. (DRI), National Institute of Economic and Social Research (NIESR) og London Business School (LBS).

driftenes fortjenestemarginer presses ned av fortsatt sterk lønnsvekst, svak produktivitetsvekst og lavere etterspørselsvekst, ventes veksten i bedriftenes investeringer etterhvert å avta og bli negativ i 1990. Boliginvesteringene har falt dramatisk i 1989 og ventes ikke å ta seg opp igjen med det første. Etter en meget sterk vekst i 1988 ventes veksten i samlede investeringer i fast realkapital å avta fra 1988 til 1989, og både NIESR og DRI venter nedgang i investeringsvolumet fra 1989 til 1990.

De siste 12 måneder har det vært en høy vekst i både lønningene (8,8 prosent på årsbasis i august) og i sysselsettingen. I offentlig sektor, som i lengre tid er blitt hengende etter i lønnsutviklingen i forhold til privat sektor, er en i ferd med å hente inn en del av etterslepet. Selv om lønnsveksten ventes å avta i privat sektor, nedgangen i arbeidsledigheten viser tegn til utflating og rentenivået holder seg høyt, ventes det økt privat konsum gjennom resten av 1989. For 1989 ventes alt i alt en noe svakere vekst (3,5-4 prosent) enn året før for det private konsumet, og veksten antas å ville synke videre til rundt 1,5 prosent i 1990.

Det er fremdeles ingen klare tegn til svakere konsumprisvekst. I oktober lå konsumprisene (utenom renter) 6,1 prosent over nivået fra samme tid ifjor. Dette er den sterkeste stigningen på 6 1/2 år. Etter hvert som nedgangen i arbeidsledigheten ventes å stoppe, ventes prisstigningen å avta. Nedgangen i pundkursen har bidratt til prisstigningen selv om regjeringen har strukket seg langt i å øke renten for å forsvare pundet. Likevel falt pundet som følge av forverring av driftsbalansen tidlig i høst og finansminister Lawsons avgang. I det siste synes regjeringens vilje til å øke renten ytterligere for å støtte pundkursen å ha blitt mindre klar. Det er likevel

mange som venter en fortsatt økning i renten i løpet av det nærmeste året for å unngå et videre fall i pundkursen.

Etter svak utvikling gjennom sommermånedene steg verdien av eksporten kraftig i september. Tallene for utenrikshandelen i sommer kan imidlertid ha blitt forstyrret av en havnestreik. Fra 2. til 3. kvartal steg eksport- og importverdien med årlige rater på henholdsvis 19 og 28 prosent (sesongjustert). Olje- og gasseksporten har i første halvår 1989 vært lavere enn ventet på grunn av flere produksjonsuhell. I tiden framover ventes oljeproduksjonen å normalisere seg.

Volumet av samlet vare- og tjenesteeksport antas å ville stige med 4,5-6 prosent i 1989 og 7-8 prosent i 1990 etter nullvekst i 1988.

For importen av varer og tjenester ventes sterkt avtakende veksttakt fra 1988 til 1990 som følge av fortsatt nedgang i veksten i innenlandsetterspørsele.

I 1990 ventes eksporten å stige sterkere enn importen, og driftsunderskuddet ventes å bli på noe under fire prosent av BNP i 1990 mot fem prosent i 1989.

Etter DRIs prognose ventes veksten i BNP i 1990 å bli 1,4 prosent. Men utenom olje vil veksten bare bli omkring 1 prosent, mot 3 prosent i 1989.

Sverige: Høy kapasitetsutnyttning og stramt arbeidsmarked demper produksjonsveksten

I Sverige er det fortsatt høy kapasitetsutnyttning og knapphet på arbeidskraft, moderat produksjonsvekst, relativt sterk prisstigning og økende utenriks-

underskudd. Både etterspørselsutviklingen og utviklingen av industriproduksjonen kan tyde på at svensk økonomi nå har passert en konjunkturtopp. Volumtall for utviklingen av inngangen av nye ordrer til industrien viser en viss avflating i ordreinngangen etter klar øking gjennom 1987 og 1988. For eksportmarkedet ble denne tendens tydelig allerede fra i fjor sommer, mens det for hjemmemarkedet var markert oppgang ut hele 1988.

Industriproduksjonen (medregnet gruvedrift) har endret seg lite siden i vår, men som følge av sterk stigning gjennom 1988 og markedene omkring siste årsskiftet vil den etter Konjunkturinstituttets høstprognoser likevel øke med 3 prosent fra 1988 til 1989. For neste år ventes veksten i industriproduksjonen å bli bare 1 prosent. Avdempingen av veksten i industriproduksjonen i år henger trolig i første rekke sammen med kapasitetsproblemer i industrien og knapphet på arbeidskraft, men neste år vil også noe svakere etterspørselsvekst kunne bremse produksjonsutviklingen.

Etter Konjunkturinstituttets konjunkturbarometer for 3. kvartal i år er andelen av foretak som melder om full kapasitetsutnyttning og andelen som melder om knapphet på arbeidskraft praktisk talt uendret fra marsundersøkelsen, til tross for at produksjonskapasiteten er økt gjennom ny-investeringer.

I sin høstrapport i år anslår Konjunkturinstituttet veksten i bruttonasjonalproduktet fra 1988 til 1989 til 2,2 prosent regnet i volum etter en vekst på rundt 2,5 prosent i de to foregående år. Veksten i samlet bruttonasjonalprodukt har vært stabil gjennom sis-

te halvpart av 1980-tallet, med årlige vekstrater mellom 2,2 prosent og 2,6 prosent. Som i de fleste andre vesteuropeiske land er det i første rekke den innenlandske etterspørselen som har vært drivkraften bak oppgangen.

Produksjonsveksten har ført til betydelig øking av sysselsettingen, men knappheten på arbeidskraft har likevel økt. Arbeidsløsheten har fortsatt å synke og tallet på personer sysselsatt ved arbeidsmarkedspolitiske tiltak har gått ned. Arbeidsløsheten i Sverige er nå svært lav. Arbeidsløshetsprosenten var i gjennomsnitt for 3. kvartal i år 1,4, mot 1,8 i samme kvartal i fjor.

Tallet på arbeidstimer ventes å øke med 1,5 prosent fra 1988 til 1989. Etter Konjunkturinstituttets siste prognose vil dette innebære en nedgang i arbeidsløshetsprosenten fra 1,6 i gjennomsnitt for 1988 til 1,3 i gjennomsnitt for 1989. Konjunkturinstituttet venter bare ubetydelig endringer i arbeidsløsheten fra 1989 til 1990.

Samlet etterspørsel ventes å stige omtrent like sterkt i 1989 (3,2 prosent) som i 1988 (3,1 prosent), men med en klar relativ endring i veksten for de enkelte etterspørselskomponentene. Veksten i utenlandsetterspørselen, og i enda større grad veksten i den innenlandske investeringsetterspørselen, har forsterket seg kraftig, mens veksten i konsumetterspørselen er svekket. For 1990 ventes veksten i samlet etterspørsel å bli svakere (2,2 prosent), særlig som følge av en kraftig nedgang i veksttakten for investeringsetterspørselen. Veksttakten både for konsumetterspørselen og utenlandsetterspørselen

SVERIGE: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1988	1989			1990		
	Regnskap	KI høsten 1989	KI høsten 1989	DRI okt. 1989	FD høsten 1989	KI høsten 1989	DRI okt. 1989
Privat konsum	2,6	2,3	1,2	1,2	1,5	1,7	2,2
Offentlig konsum	1,3	0,3	1,8	2,1	1,0	1,4	1,4
Bruttoinvestering i fast real- kapital	5,4	2,8	8,2	4,7	1,3	2,0	2,6
Eksport	3,0	3,2	3,9	2,4	2,6	3,4	-0,6
Import	0,6	5,9	5,8	6,4	3,4	4,8	2,3
Bruttonasjonal- produkt	5,0	1,5	2,2	2,1	1,3	1,3	1,0
Driftsbalanse (mrd. DEK)	-15,3		-21,8	-32,1		-25,7	-41,6
Konsumprisvekst	5,8		6,5	6,3		5,8	5,4
Arbeidsløshetsrate (nivå)	1,6		1,3	1,3		1,5	1,2

Kilde: Konjunkturinstituttet (KI), Det svenske Finansdepartementet og Data Resources Inc. (DRI)

vil holde seg bra oppe etter prognosene, men ligge på et litt lavere nivå enn i år.

For samlet eksport av varer og tjenester ventes en vekst på 3,9 prosent i volum i 1989 etter en stigning på 3 prosent året før. For bearbeidde varer utenom skip har det vært en betydelig markedsvekst i år, anslagsvis 7 prosent, men eksporten har likevel bare økt med vel 3 prosent. Årsaken til dette er den fortsatt relativt sterke kostnadsstigningen i Sverige, som har ført til betydelig tap av markedsandeler. For 1990 ventes litt svakere vekst i samlet eksport av varer og tjenester (3,4 prosent) enn i år. Forskjellen mellom kostnadsstigningen i Sverige og OECD-området ellers vil trolig bli noe redusert, men markedsveksten ventes også å bli svakere.

Den innenlandske investeringssetterspørselen er i sterk vekst. Investeringskonjunkturen har vist seg å bli både sterkere og mer langvarig enn ventet. Konjunkturinstituttets prognoser for veksten i samlede investeringer i fast realkapital i 1989 er blitt oppjustert betydelig, fra 2,8 prosent i fjor høst til 8,2 prosent i høst. Også siden i vår er prognosene blitt oppjustert, særlig for industriinvesteringene, som nå ventes å stige med hele 16 prosent i 1989. Den uventet sterke investeringsveksten henger særlig sammen med den svært høye kapasitetsutnyttingen og god vekst i bedriftsfortjenestene, særlig i råvareindustrien. Industriens kapasitetsutnytting steg fra 85,7 prosent i 1984 til 89,8 prosent i første halvår

1989. Kapasitetskurven har vist en viss tendens til avflating utover i 1989.

Ordretallene for investeringsvareprodusenter i verkstedindustrien peker nå mot en viss avdemping i investeringskonjunkturen, og for 1990 antar Konjunkturinstituttet at investeringsveksten vil bli betydelig svakere enn i år; veksten i bedriftsfortjenestene vil trolig svekkes noe, blant annet som følge av forutsatt svakere stimulanser fra utenlandsetterspørselen og det er ventet en svak nedgang i kapasitetsutnyttingen. Samlede bruttoinvesteringer i fast realkapital anslås å ville øke med bare 2 prosent fra 1989 til 1990. Veksten i industriinvesteringene ventes å gå kraftig ned, fra 16 prosent i 1989 til 6 prosent i 1990. For boliginvesteringene ventes en nivånedgang på nesten 4 prosent, etter en vekst på nær 6 prosent i år. Den ventede nedgangen i boliginvesteringene i 1990 henger sammen med forventninger om kraftig øking i husleiene som et resultat av skattereformen (se egen omtale).

Veksten i det private konsumet ble noe svekket gjennom 1988 og ble betydelig redusert i første halvår i år. Men reduksjonen i første halvår var i stor grad et resultat av tilfeldige forhold, blant annet den uvanlig milde vinteren. Disse faktorene er ikke virksomme i andre halvår, og det private konsumet anslås da å ville ligge 2 prosent høyere enn i samme halvår i fjor. Alt i alt regner Konjunkturinstituttet med en volumøkning i samlet privat konsum på

Den svenske tiltakspakken

Som nevnt i Økonomiske analyser nr. 6. - 1989 vedtok Regjeringen i vår en tiltakspakke som tok sikte på å dempe presset i svensk økonomi. Tiltakene omfattet:

- Tvungen sparing fra september 1989
- Forhøyelse av energiskatten fra juli 1989
- Innføring av arbeidsmiljøavgift fra september 1989
- Forhøyelse av eiendomsskatten
- Forhøyelse av avgiftene på tobakk og alkohol
- Forhøyelse av barnetrygden

Deler av den omfattende skatteomleggingen, som opprinnelig var planlagt gjennomført i 1991, er nylig besluttet gjennomført allerede neste år. Etter de siste opplysninger som nå foreligger innebærer skatteomleggingen betydelige lettelser i direkte skatter, finansiert av økte indirekte skatter og avgifter, samt av en utvidelse av skattegrunnlaget. Regjeringen tar sikte på å unngå at skatteomleggingen vil føre til en reduksjon av samlet skatte-trykk.

Høyeste marginalsatt for bedrifter skal senkes fra 52 prosent til 40 prosent for 1989-inntekte-

ne. I 1991 senkes marginalsatten videre til 30 prosent. På den annen side utvides skattegrunnlaget ved at en rekke fradragsmuligheter reduseres eller fjernes. Dette gjelder bl.a. avsetninger til investeringsfond, lageravskrivninger og avsetninger til "resultatutjevningssfond". I 1991 vil skattegrunnlaget bli ytterligere utvidet.

Marginalsatten for personer skal neste år settes ned med 7 prosentenheter, fra 72 prosent til 65 prosent. Fra 1991 fjernes statsskatten på inntekter under 180 000, slik at bare kommuneskatten på 30 prosent gjentstår. For inntekter over 180 000 blir marginalsatsen 50 prosent.

Men også for personskatten vil skattegrunnlaget bli utvidet. Renteutgiftene vil bli avregnet mot renteinntektene slik at bare netto renteutgifter blir fradragsberettiget. For inntekter over 100 000 kroner kan bare 70 prosent av netto renteutgifter trekkes fra. Videre vil kapitalinntekter bli skattlagt med 30 prosent (salg av boliger og hytter med henholdsvis 9 prosent og 18 prosent).

Ellers vil en rekke avgifter bli økt. Bl.a. vil bensinprisen øke med halvannen krone pr. liter.

1,2 prosent fra 1988 til 1989, etter en vekst på 2,6 prosent året før. Veksttakten i husholdningenes disponible realinntekter har derimot gått opp, og spareraten har økt for første gang siden 1985, men er fortsatt negativ. Økningen i spareraten henger både sammen med den relativt sterke veksten i de disponible realinntektene og med en mer normal lånefinansiering av konsumutgiftene, etter flere år med uvanlig stor grad av lånefinansiering.

Det ventes at den nåværende tendensen til moderat vekst i det private konsumet vil vedvare i 1990; det private konsumet ventes å ville stige med 1 prosent fra 1989 til 1990. Private disponible inntekter er derimot ventet å stige noe svakere enn i 1988. Spareraten vil bedre seg betydelig svakere enn året før, men vil for første gang på mange år bare være ubetydelig negativ. Tvangssparetiltakene som satt i verk 1. september i år (se Økonomiske analyser nr. 6-1989) ble nylig besluttet opphevet for inntekter under 100 000 kroner. Før den siste endringen var de isolert sett beregnet å gi en sparing på 2,9 milliarder svenske kroner i år og rundt 9 milliarder kroner neste år. Men det ville trolig bare vært for husholdninger med lav kjøpekraft at de ville ha resultert i en øking i total sparing; andre husholdninger vil kunne oppfylle sparekravene gjennom omdisponering av sparingen eller gjennom opplåning. Trolig vil tiltakene derfor bare få moderate virkninger på privat sparing.

Med denne utviklingen på etterspørselssiden og de forutsetninger som er gjort om Sveriges internasjonale konkurranseevne anslås bruttonasjonalproduktet å stige med bare 1,3 prosent neste år. DRI (Data Resources Inc.) har anslag for veksten i bruttonasjonalproduktet for 1989 og 1990 som bare avviker lite fra Konjunkturinstitutets anslag. For 1991 venter DRI en vekst på 1 prosent i bruttonasjonalproduktet og for både 1992 og 1993 1,6 prosent.

Samlet lønnsøking kom opp i 7 prosent i fjor. Av dette var 4 prosentenheter avtalebestemt lønnsstigning, mens lønnsglidningen var 3 prosent. Da lønnsstigningstakten i gjennomsnitt for Vest-Europa var rundt 5 1/2 prosent og arbeidsproduktiviteten i Sverige samtidig viste svak utvikling, må svensk næringslivs internasjonale konkurranseevne ha blitt betydelig forverret.

Resultatet av de lønnsavtaler som er inngått i år vil gi en lønnsstigning på 5 1/2 prosent. Avtalebestemt lønnsstigning vil altså stige betydelige sterkere enn i fjor. Samtidig antas lønnsglidningen å bli omtrent som i fjor, og samlet lønnsstigning vil komme opp i 8 1/2 prosent. Sveriges konkurranseevne vil derfor trolig fortsatt forverres enda mer enn i fjor og tapet av markedsandeler er som nevnt betydelig. Til dette har også den høye kapasitetsutnyttningen bidratt.

I store deler av det private arbeidsmarked er det inngått lønnsavtaler også for 1990. Konjunkturinstitutets prognoser for lønnsutviklingen neste år tar

utgangspunkt i disse lønnsavtalene og forutsetter at arbeidsmarkedet vil bli like stramt som i år. På dette grunnlag ventes en noe svakere lønnsstigning (7 prosent) enn i år. Som i 1988 antas avtalebestemt lønn å øke med 4 prosent og lønnsglidningen å komme opp i 3 prosent.

De svenske eksportprisene for bearbejdede varer steg i fjor med 3 prosentenheter mer enn eksportprisene for konkurrentlandene i gjennomsnitt, og forskjellen i år er trolig enda større. Forskjellen henger tildels sammen med prisøkinger for spesielle varegrupper (f.eks. stål) der Sverige har stor eksport, men selv om en ser bort fra disse varegruppene er forverringen av de svenske relativprisene betydelige. Også neste år regnes det med at de svenske eksportprisene vil stige mer enn konkurrentlandenes, men forskjellen vil da trolig begrenses til 1 prosentenheter. De høye svenske relative eksportprisene vil sammen med fortsatt kapasitetsutnyttning, føre til betydelig tap av markedsandelen også neste år.

Også konsumprisstigningen har tiltatt de siste årene. Fra 1987 til 1988 steg konsumprisindeksen med 5,8 prosent, og i september i år lå den 6,4 prosent høyere enn i september i fjor. For 1989 under ett venter Konjunkturinstitutet en stigning på 6,5 prosent fra året før. Dette er 0,8 prosentenheter mer enn etter Konjunkturinstitutets marsprognose. Oppjusteringen skyldes øking i indirekte skatter som ble besluttet senere på våren. For 1990 ble det i Konjunkturinstitutets oktoberrapport ikke forutsatt noen øking i indirekte skatter, mens lønnsstigningen som nevnt var ventet å bli svakere enn i år. Dessuten var det ventet noe svakere stigningstakt også for importprisene. Alt i alt ventet derfor Konjunkturinstitutet svakere konsumprisstigning enn i år. Etter instituttets høstprognose vil konsumprisene stige med 4,9 prosent i løpet av 1990. Dette innebærer at konsumprisene for 1990 i gjennomsnitt vil ligge 5,8 prosent høyere enn i år. Etter at en betydelig øking i en rekke indirekte skatter ble besluttet i november, er det grunn til å tro at Konjunkturinstitutets prisprognose kan være for optimistisk. For OECD-området under ett ventet OECD i juni en stigning i konsumprisene på 4 1/2 prosent både i 1989 og 1990.

Vareimporten steg betydelig utover vinteren og våren, men den sesongjusterte kurven for importverdien har senere flatet ut, trolig som følge av svakere vekst både i innenlandsetterspørselen og eksporten. Som følge av den sterke stigningen gjennom 1988 og første del av 1989 lå importverdien av vareimporten i 3. kvartal likevel 9 prosent høyere enn i samme kvartal i fjor. For samlet vare- og tjenesteimport antar Konjunkturinstitutet at veksten fra 1988 til 1989 vil komme opp i bortimot 6 prosent regnet i volum, dvs. en litt sterkere vekst enn året før. Særlig som følge av den ventede avdempingen i investeringsetterspørselen ventes importveksten å gå ned i 1990 - til 4,8 prosent.

Regnet i verdi antas vareimporten å ville stige litt svakere enn vareeksporten både i 1989 og 1990, og overskuddet på varebalansen ventes å stige fra 24 milliarder kroner i 1988 til 29 milliarder i 1989 og til 34 milliarder i 1990.

Derimot ventes underskuddet både på tjenestebalansen og på rente- og stønadsbalansen å øke, slik at samlet driftsbalanse etter disse prognosene vil vise et underskudd på 1,8 prosent regnet som andel av samlet bruttonasjonalprodukt i 1989 (mot 1,4 prosent i 1988) og 1,9 prosent i 1990.

Danmark: Konjunkturbunnen kan være passert

I Danmark utviklet etterspørselen seg fortsatt svakt i første halvår i år. Men de seneste indikatorene synes å peke mot et visst omslag oppover i samlet produksjon, etter to år med nedgang. Oppgangen er i første rekke eksportdrevet, men samtidig ser nedgangen i innenlandsetterspørselen ut til å flate ut. Produksjonsstigningen er likevel ikke sterk nok til å snu tendensen til stadig sterkere arbeidsløshet. Pristigningstakten holder seg forholdsvis moderat og endrer seg lite. Underskuddet på driftsbalansen med utlandet viser synkende tendens, men er fortsatt stort.

Etter Økonomidepartementets oktoberprognoser vil bruttonasjonalproduktet regnet i volum stige med 2 prosent fra 1988 til 1989 (1 1/2 prosent etter Økonomiministeriets mairapport) etter en nedgang på 1/4 prosent året før. Den sesongjusterte volumindeksen for omsetningen av danske industrivarer en-

dret seg lite i løpet av de første åtte månedene av 1989, men lå som følge av oppgangen fra første til andre halvår i fjor noe høyere enn i samme periode i fjor. Særlig viste produksjonen av industrivarer for eksport betydelig stigning.

Men hittil har produksjonen ikke steget sterkt nok til å hindre en fortsatt øking i arbeidsløsheten. Dette henger sammen med en sterk stigning i produktiviteten; til tross for produksjonsstigningen og arbeidstidsforkortelsen ventes sysselsettingen i privat sektor å gå ned fra 1988 til 1989, anslagsvis med 15 000 personer (om lag 3/4 prosent). Derimot regnes det med stigning i sysselsettingen i den offentlige sektor i år (rundt 5 000 personer), først og fremst som følge av arbeidstidsforkortelsen i fjor. Det ventes også at arbeidsstyrken som følge av avtakende vekst i kvinners deltaking i arbeidslivet og stigende utvandring vil stige svakere i år enn i fjor. På denne bakgrunn ventes fortsatt stigende arbeidsløshet. Arbeidsløshetsprosenten gikk opp fra 8,8 prosent i januar i år til 9,6 prosent i juli (sesongjustert) og for året i gjennomsnitt venter Økonomiministeriet en arbeidsløshetsprosent på 9 1/4 mot 8 1/2 i 1988 og 7 3/4 i de to foregående år.

Omslaget fra tilnærmet stagnasjon i 1988 til svak vekst i bruttonasjonalproduktet i 1989 henger i første rekke sammen med et kraftig omslag oppover i næringslivets investeringer i fast realkapital. Men også et svakt omslag oppover i det private konsumet og en enda sterkere eksportvekst enn i 1988 har bidratt.

I 1. kvartal i år lå volumet av samlede bruttoinvesteringer i fast realkapital 1,9 prosent lavere enn

DANMARK: MAKROØKONOMISKE HOVEDTALL

Volumendring fra året før i prosent der ikke annet framgår

	1988	1989			1990		
	Regnskap	ØM okt. 1989	DRI aug. 1989	OECD juni 1989	ØM okt. 1989	DRI aug. 1989	OECD juni 1989
Privat konsum	-1,1	0	0,5	0	1	1,1	1 1/4
Offentlig konsum	-0,4	-4,4	0,4	-1	1 1/2	0,3	0
Bruttoinvestering i fast real- kapital	-6,5	6,1	-0,5	-4 1/4	5,1	1,8	1 3/4
Eksport	5,3	6	3,7	4 1/4	5	4,9	4 1/2
Import	0,6	4	3,3	2 1/4	3 1/4	3,3	3 1/4
Bruttonasjonal- produkt	-0,4	2	0,6	1/2	1 1/2	1,6	1 1/2
Driftsbalanse (mrd. DEK)	-12,2	13 1/2	-10,2	-11	-10 1/2	-7,4	-9 1/4
Konsumprisvekst	4,6	4 3/4	4,4	4 1/4	3 1/4	3,7	3 1/2
Arbeidsløshetsrate (nivå)	8,4	9 1/4	9,6	9 1/2	9 1/2	9,7	9 3/4

Kilde: Økonomiministeriet (ØM), OECD og Data Resources Inc. (DRI).

i samme kvartal i fjor, mens det tilsvarende var en økning i 2. kvartal på 2,3 prosent. For hele året ventet Økonomiministeriet i oktober en vekst på rundt 1 1/2 prosent fra året før - etter en nedgang på rundt 6 prosent fra 1987 til 1988. Investeringene i boliger er ventet å gå ned med 5 prosent (mot en nedgang på 14 1/2 prosent i 1988), mens andre private investeringer ventes å øke med 4 3/4 prosent, etter en nedgang på 6 3/4 prosent året før.

Men det er i første rekke investeringer i store kommunikasjonsprosjekter (Storebeltbroen), i energisektoren og i skip som har bidratt til å øke de samlede investeringene. De konjunkturfølsomme investeringene ventes fortsatt å gå ned. Men nedgangen i 1989 antas å ville bli mindre enn i fjor. For maskininvesteringene har det funnet sted et klart omslag oppover etter to års betydelig nedgang. Investeringene i bygninger ventes derimot fortsatt å gå ned, men etter hvert i lavere tempo. Også for boliginvesteringene ventes nedgangen å bli svakere i 1989 enn i 1988.

Det meget svake omslaget i konsumetterspørselen illustreres av utviklingen av detaljomsetningsvolumet, som i sjumånedersperioden januar-juli i år lå nær 1 prosent (sesongjustert) høyere enn i fore-

gående sjumånedersperiode, etter svak nedgang tidligere. Prisstigningen er fortsatt forholdsvis moderat, og det private konsumet ventes å holde seg uendret fra 1988 til 1989, etter en nedgang på 1 1/4 prosent året før. Dette er i samsvar med Økonomiministeriets maiproggnose.

Konsumprisindeksen steg med en årlig rate på 4,2 prosent (sesongjustert) fra 2. til 3. kvartal og lå i september 4,7 prosent høyere enn i september i fjor. Økonomiministeriet venter nå (oktober) at konsumprisene vil stige med 4 3/4 prosent fra 1988 til 1989, eller med 1/2 prosentenhet mer enn ventet i mai. Oppjusteringen henger sammen med uventet sterk prisstigning på importvarer og matvarer.

Utenlandsetterspørselen var klart den mest dynamiske etterspørselsfaktoren i fjor, med en vekst i volumet av samlet vare- og tjenesteeksport på 5 1/4 prosent. I august var verdien av vareeksporten 13 prosent høyere enn i august i fjor. Både eksportprisene og eksportvolumet har hittil i år steget noe sterkere enn ventet.

De private disponible realinntektene steg noe sterkere. Spareraten, som hadde økt sterkt både i 1987 og 1988, fortsatte derfor å stige noe også i 1989.

Den danske tiltakspakken

Det grunnleggende økonomiske problemet i Danmark er den svært høye nettogjelden til utlandet, som er et resultat av mange års store underskudd på driftsbalansen. Den store utenlandsgjelden fører til svært høye renteutgifter, og det trengs et meget stort overskudd på vare- og tjenestebalansen å oppnå en reduksjon av det samlede driftsunderskuddet. For å få til en vesentlig forbedring av vare- og tjenestebalansen sin har myndighetene måttet føre en svært stram økonomisk politikk de siste årene. Derfor er den økonomiske veksten fortsatt svak og arbeidsløsheten høy og økende.

Regjeringen har i flere måneder forhandlet med opposisjonspartiene om en rekke nye tiltak som skal bedre strukturen i dansk økonomi. Forslagene omfatter blant annet en reduksjon av offentlig sektor, som har et meget stort omfang etter internasjonal målestokk og en betydelig omlegging av skattesystemet. Det ser ut til å kunne bli enighet om skatteforslagene, mens en rekke andre forslag møter motbør. Toppskatten foreslås redusert fra 68 prosent til 52 prosent for foretak og fra 50 prosent til 35 prosent for personer. En slik reduksjon av personskattene antas å ville føre til lavere lønnskrav, høyere sparing og gunstigere produktivtetsutvikling, slik at dansk næringslivs internasjonale konkurranseevne kan bedres. Nedskjæringen

av selskapskattene antas å ville stimulere danske foretak til å utvide virksomheten i Danmark i stedet for i utlandet. En håper også på at den vil kunne stimulere investeringsaktiviteten gjennom økt lønnsomhet. Ellers foreslås blant annet en nedsettelse av skatten på kapitalfortjeneste (renter, aksjeutbytte etc.) fra 50 prosent til 40 prosent.

Men tiltakspakken tar ikke sikte på å stimulere det private konsumet så lenge nettogjelden til utlandet er så stor. Den kjøpekraftsøkningen som isolert sett vil følge av lettelsene i den direkte skattleggingen vil derfor bli motvirket ved at en rekke fradragmuligheter blir sløyfet eller redusert. Det foreslås også nye brukeravgifter på flere offentlige tjenester - blant annet på bruk av motorveier og på vannkonsumet. Videre foreslås en omlegging av finansieringen av arbeidsløshetsstrygden. Arbeidsløse får nå utbetalt om lag 3/4 av tidligere lønn som trygd, og 2/3 av utgiftene dekkes av det offentlige. Regjeringen foreslår en omlegging som blant annet innebærer at partene på arbeidsmarkedet selv skal bære en større del av kostnadene. Den foreslåtte reduksjon av offentlig virksomhet vil - om dette forslaget gjennomføres - redusere sysselsettingen i offentlig sektor med anslagsvis 10 000 personer, eller med 1 1/4 prosent.

For samlet eksport av varer og tjenester venter Økonomiministeriet nå en volumvekst på 6 prosent fra 1988 til 1989.

For industrieksporten anslås veksten å komme opp i 8 prosent regnet i volum, mot 5 1/2 prosent i fjor. Dette innebærer at en regner med økte markedsandeler i 1989, etter nedgang i de foregående år. Forbedringen av konkurranseevnen henger sammen med omlegging av arbeidsgiveravgiftene, moderate lønnsavtaler i 1989, og nedgang i kronekursen. Det spiller også inn at produktivitetsstigningen etter alt å dømme har vært ganske kraftig i 1989, etter svak utvikling i de foregående år. Den sterke eksportveksten må også ses i sammenheng med den svake utviklingen av innenlandsetterspørselen.

Som følge av omslaget i samlet etterspørselsutvikling har veksttaket for importen vist klar økning. Verdien av vareimporten lå i august i år hele 16 prosent høyere enn i august i fjor. En kraftig øking i skipsimporten, som følge av opprettelsen av Dansk internasjonalt skipsregister, har bidratt betydelig til den sterke stigningen i samlet vareimport. Samlet import av varer og tjenester ventes å stige med 4 prosent i volum fra 1988 til 1989, etter en vekst på bare 3/4 prosent året før.

Til tross for noe sterkere stigning i eksporten enn i importen ventes ikke overskuddet på vare- og tjenestebalansen å øke; bytteforholdet antas å bli forverret med 2 1/2 prosent som følge av høyere energipriser og høyere dollarkurs. For vare- og tjenestebalansen i alt ventes overskuddet å komme opp i 27 milliarder kroner, det vil si omtrent som året før. Samlet varebalanse ventes for 1989 under ett å vise et overskudd på 13 1/2 milliarder kroner (15 1/2 milliarder om skipshandelen holdes utenfor), også omtrent som året før. Som følge av de høye renteutgiftene, og også som et resultat av høye nettooverføringer til utlandet (blant annet store utbetalinger av aksjeutbytte etter god fortjenesteutvikling i næringslivet), regnes det likevel med et betydelig underskudd på den samlede driftsbalansen (13 1/2 milliarder kroner). Dette er enda litt mer enn ventet i mars (13 milliarder kroner), og også noe høyere enn i fjor (12,3 milliarder kroner).

For 1990 ventes samlet innenlandsetterspørsel fortsatt å forsterke seg litt, med 1 prosent fra året før (som fra 1988 til 1989), i første rekke som følge av en ventet moderat oppgang i konsumetterspørselen. Veksten i samlet investeringsetterspørsel antas å ville endre seg lite. Eksportveksten ventes fortsatt å bli høy, men litt svakere enn i år, og samlet etterspørsel ventes å stige med 2 prosent neste år (mot 2 1/2 prosent i år, nullvekst i 1988, og en liten nedgang i 1987).

Produksjonsveksten i næringslivet antas å ville bli sterk nok til å øke sysselsettingen i privat sektor med opp i mot 20 000 personer i 1990 etter en reduksjon på 15 000 personer i år. Det er da forutsatt

at produktivitetsstigningen i 1990 blir noe mindre enn den uvanlig store stigningen i år.

Men økingen i næringslivets samlede produksjon og sysselsetting i 1990 vil motvirkes av en forsterket nedgang i den offentlige sektors etterspørsel etter varer og tjenester. Med en anslått reduksjon av offentlig sysselsetting med 10 000 personer vil samlet sysselsetting øke med 10 000 personer. Da dette er noe mindre enn den forutsatte nettoøkning i arbeidsstyrken, ventes arbeidsløsheten å stige litt. I 1990 ventes 9 1/2 prosent av arbeidsstyrken (9 1/4 prosent i år) å være uten arbeid.

Samlet bruttonasjonalprodukt ventes å stige med 1 1/2 prosent i 1990 eller litt svakere enn i år og fortsatt med eksporten som viktigste drivkraft. Bedringen i dansk næringslivs internasjonale konkurranseevne ventes å fortsette neste år, og dansk industri antas derfor å ville vinne markedsandeler også i 1990. Men samtidig forutsettes en viss avdemping i den internasjonale konjunkturoppgangen og dermed noe svakere markedsvekst for industrivarer.

På denne bakgrunn ventes en volumstigning i industrieksporten på 7 1/4 prosent i 1990, mot en anslått vekst på 7 3/4 prosent i år. Også for samlet vare- og tjenesteeksport ventes veksttaket å gå litt ned (fra 6 prosent til 5 prosent).

For det private konsumet ventes en stigning på 1 prosent i 1990 mot 0 prosent i år, dvs. en like sterk stigning som for de private disponible realinntektene; det antas at spareraten ikke vil stige videre fra det nåværende høye nivå. Men prognosen er svært usikker bl.a. fordi det er uvisst når og hvor sterkt bilkjøpene, som er blitt mer enn halvert siden 1986, vil ta seg opp igjen. Bilkjøpene forutsettes å ville øke med 10 prosent. En noe svakere ventet stigning i konsumprisene (3 1/4 prosent) i 1990 enn i år (4 3/4 prosent) som følge av ventet avdemping i prisstigningen for importvarer og matvarer vil også kunne bidra til konsumveksten.

Investeringene i de konjunkturfølsomme næringene ventes å snu tidlig i 1990 og å øke med 8-9 prosent fra 1989 til 1990, særlig som følge av god lønnsomhet i eksportindustrien og stigende kapasitetsutnyttning. Men investeringene i andre næringer vil gå ned, og næringslivets samlede investeringer (utenom boliger) i 1990 vil stige noe mindre enn i år. På den annen side forutsettes boliginvesteringene i holde seg på samme nivå som i år etter nedgangen i fjor. Samlede investeringer i fast realkapital vil etter disse prognosene også neste år stige moderat, med 1,5-2 prosent regnet i volum.

Alt i alt ventes samlet etterspørsel å ville stige litt svakere i 1990 enn i år, og det antas derfor at importveksten også vil svekkes noe fra 4 prosent i år til 3 1/4 prosent neste år.

Med uendrede priser skulle denne volumutviklingen i vareimporten og vareeksporten innebære en kraftig øking i overskuddet på varebalansen. Vir-

kningene av volumutviklingen vil i noen grad bli motvirket av fortsatt forverring av bytteforholdet. Alt i alt ventes overskuddet på varebalansen å øke fra 13 1/2 milliarder kroner i 1989 til 20 milliarder i 1990 og på samlet vare- og tjenestebalanse fra 27 milliarder til 33 milliarder. Men netto renteutgifter vil også fortsette å øke (fra 32 1/2 milliard i 1989 til 34 milliarder i 1990), slik at det fremdeles vil bli et betydelig underskudd på samlet driftsbalanse - (10 1/2 milliarder i 1990 mot 13 1/2 milliarder i år). Utenlandsgjelden - og dermed sannsynligvis også renteutgiftene - vil derfor fortsette å øke, slik at det vil kreves større overskudd på vare- og tjenestebalansen i 1991 enn i 1990 for å unngå driftsunderskudd. Selv om vare- og tjenestebalansen har vist markert bedring i de siste årene er det sannsynlig at Danmark vil ha problemer med utenriksøkonomien i flere år framover.

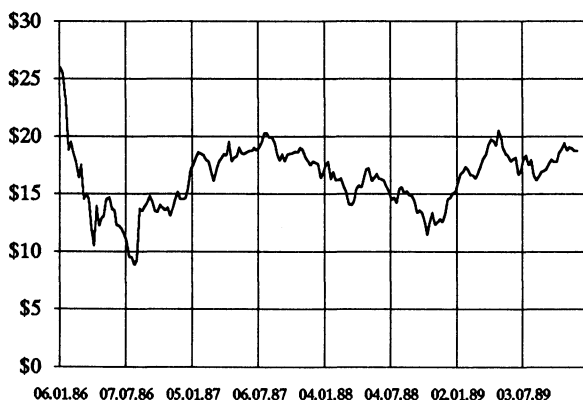
DRI (Data Resources Inc.) venter lavere produktjonsvekst enn Økonomiministeriet både for 1989 og 1990, særlig som følge av lavere eksportanslag. De lave eksportanslagene (henholdsvis 3,7 prosent og 4,3 prosent) kan henge sammen med at DRI av ukjente årsaker opererer med et regnskapstall for 1988 (+3,6 prosent) som ligger langt under det danske nasjonalregnskapsanslaget (+ 5 1/4 prosent). DRI har også gitt prognoser for økonomien helt fram til 1992. På bakgrunn av at Danmark fortsatt vil ha høy nettogjeld og at utenriksøkonomien derfor vil bli preget av høye rentebetalinger, venter DRI en svært moderat produktjonsvekst også i 1991 og 1992.

Internasjonale varemarkeder

Oljemarkedet

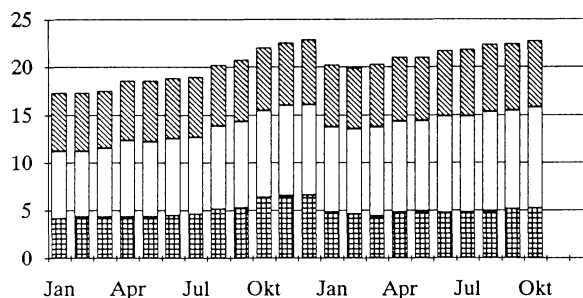
Oljemarkedet har holdt seg relativt stabilt gjennom 1989. Spotprisen på Nordsjøolje har variert mellom om lag 16 og 20 US\$ pr. fat så langt i 1989, med et gjennomsnitt rett under 18 US\$ pr. fat. En stadig

SPOTPRISEN PÅ BRENT BLEND
US\$ pr. fat

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

OPECs PRODUKSJON 1988 - 1989
Mill. fat pr. dag

Kilde: Petroleum Intelligence Weekly

økende overproduksjon fra OPECs side har stort sett blitt motvirket av relativt sterk vekst i etterspørselen etter oljeprodukter. Denne situasjonen har ført til at spotprisen for snarlig levering har holdt seg relativt høy og stabil, mens terminkontrakter for framtidig levering har vært en god del lavere mesteparten av året.

Ved inngangen til 1989 var spotprisen på råolje om lag 16 US\$ pr. fat, etter å ha vært betydelig lavere før OPEC-møtet i slutten av 1988. Prisen økte så langsomt fram til begynnelsen av 2. kvartal da den kom over 20 US\$ pr. fat. Deretter begynte spotprisen å synke, og den svekket seg gjennom hele 2. kvartal og fram til begynnelsen av august, da den igjen var nede i om lag 16 US\$ pr. fat. Så langt liknet denne utviklingen mye på forholdene i oljemarkedet i 1988, men i 1989 har oljeprisen økt igjen utover høsten, og for tiden ligger spotprisen på råolje om lag 50 prosent over prisen på samme tid i fjor.

OPECs økte oljeproduksjon gjennom året, er et mønster som har gått igjen de senere år; OPEC avholder sitt ordinære ministtermøte i november, kommer til en slags enighet og klarer samlet å redusere produksjonen fra desember til januar. Deretter øker produksjonen gjennom resten av året. I 1989 har OPEC ved forskjellige anledninger økt sine produktjonskvoter, fra 18,5 mill. fat pr. dag i første halvår til 19,5 mill. fat pr. dag i 3. kvartal, og til slutt helt til 20,5 mill. fat pr. dag i 4. kvartal. Produksjonen har hele tiden ligget over kvotene, og for tiden produserer OPEC om lag 23 mill. fat pr. dag. Det er særlig Kuwait og De Forenede Arabiske Emiraterne som produserer mye over sine kvoter.

Forbruket av oljeprodukter har vokst ganske betydelig etter oljeprisfallet i 1986, men veksten er nå på vei nedover. IEA anslår økningen i oljeforbruket i OECD-området til 1 prosent i 3. kvartal 1989 sammenliknet med samme periode i 1988. For hele 1989 er veksten anslått til under 1,5 prosent i for-

hold til 1988. Veksten i oljeforbruket i U-land er anslått til om lag 4 prosent i 1989. IEAs vekstanslag for de 3 første månedene av 1990 er på 1,2 prosent og 3,5 prosent for henholdsvis OECD-området og U-land.

Utsiktene for oljeprisen avhenger av hvilken strategi OPEC vil velge. Selv om oljeprisen for tiden holder seg relativt høy til tross for at OPECs produksjon er om lag 23 mill. fat pr. dag, vil nok ikke det være situasjonen dersom veksten i etterspørselen skulle bli mye lavere enn anslagene fra IEA. Isolert sett burde det la seg gjøre for OPEC å redusere produksjonen hvis det blir nødvendig, men de landene som overproduserer mest har ved tidligere anledninger inntatt nokså steile standpunkter.

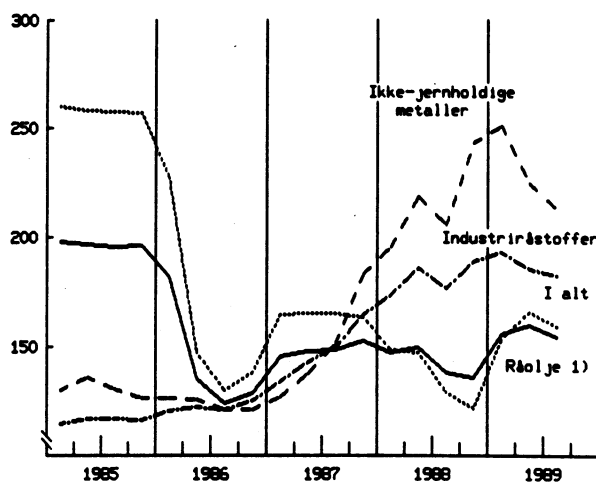
Andre råvaremarkeder

Råvareprisene (utenom olje) begynte å stige fra et historisk meget lavt nivå ved årsskiftet 1986/87. Fra 1. kvartal 1987 til 2. kvartal 1988 steg prisene på industriråvarer med hele 46 prosent målt med den dollarbaserte indeksen til HWWA - Institut für Wirtschaftsforschung. Deretter falt indeksen noe tilbake for så igjen å øke til en ny topp i 1. kvartal 1989. Etter at prisene svekket seg noe utover våren har de gjennom sommeren og utover høsten flatet ut på et nivå som er knapt 10 prosent under siste topp.

Den sterke stigningen i råvareprisene gjennom 1987 og 1988 må blant annet sees på bakgrunn av omfattende kapasitetsreduksjoner som hadde funnet sted tidligere i 1980-årene da råvaremarkedene var svært svake. Den kraftige økningen i etterspørselen etter råvarer på grunn av økt økonomisk vekst i 1987 og 1988 falt derfor sammen med lave lagerbeholdninger og redusert produksjonskapasitet.

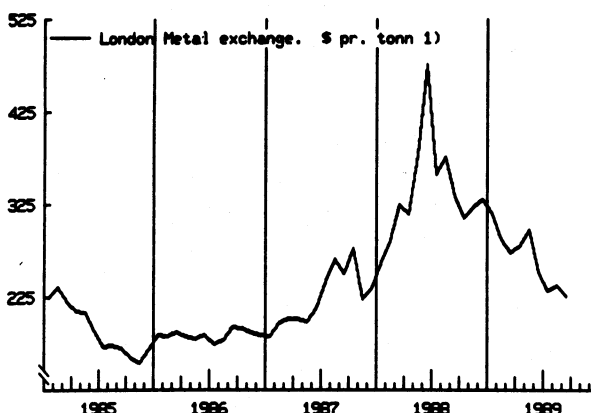
Delindeksen for metaller har hatt en noenlunde tilsvarende utvikling som totalindeksen, men med

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET
På dollarbasis. Kvartalsgjennomsnitt. 1975=100.

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.
1) Offisielle eksportpriser.

INDEKS FOR ALUMINIUMSPRISER
1979=100.

Kilde: World Metal Statistics, oktober 1989.

1) Fra og med oktober 1988 nyttes en annen aluminiumskvalitet (Primary Ingots, minimum 99,7% purity) målt i dollar som referansepris. Oktobertallet for serien ovenfor er beregnet ved å anta at prisforholdet mellom de to kvalitetene holdt seg uendret fra september til oktober. (Omregningen er basert på Financial Times' tilsvarende indekser for ukene 41-44.)

noe sterkere stigning gjennom 1987 og 1988, og også sterkere fall i vår. De siste månedene har også metallprisene flatet ut, på et nivå om lag 20 prosent under toppnoteringene i januar. Prisutviklingen har variert nokså mye mellom de ulike metallene. For de to metallene som har størst betydning for norsk eksport, aluminium og nikkel, steg prisen fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1989 med henholdsvis 66 og 481 prosent. Etter å ha falt gjennom første halvår 1989 har prisene flatet ut og lå i 3. kvartal 1989 henholdsvis ca. 40 og 30 prosent under siste toppnivå.

Konjunkturutviklingen internasjonalt - spesielt i USA - vil være avgjørende for utviklingen i råvareprisene framover. Utflatningen av prisnedgangen de siste månedene kan ses i sammenheng med at faren for en omfattende konjunkturedgang i USA synes å ha blitt redusert.

For første gang på lenge har prisen på både aluminium og nikkel på 3-måneders terminmarkedet kommet opp på høyde med spotprisen. Det kan tolkes som at markedet ikke lenger har klare forventninger om fall i spotprisene framover.

I oktober la en arbeidsgruppe i AIECE (Foreningen for europeiske konjunkturinstitutter) fram en prognose om en svak prisnedgang for industriråvarer gjennom resten av 1989 og 1990. Analysen bygget bl.a. på forutsetningen om at BNP-veksten i OECD-området ville gå noe ned fra 1989 til 1990.

For aluminium har en viss lageroppbygging hos de store produsentene utover i 1989 gått sammen med en avdemping av den amerikanske aluminiumsetterspørselen - bl.a. til bilindustrien. Det er imidlertid ikke ventet ny produksjonskapasitet av særlig betydning. Arbeidsgruppen venter derfor en stabilisering av prisen på dagens nivå før den igjen vil

stige sammen med en ventet økning i aluminium-setterspørselen mot slutten av 1990. Med et antatt negativt prisoverheng inn i 1990, betyr dette at arbeidsgruppen venter en prisnedgang på 10 prosent fra 1989 til 1990.

Heller ikke for nikkel er det - med unntak for Cuba - ventet ny produksjonskapasitet i markedet med det første. På den annen side vil tilbudet neppe bli noe særlig redusert før nikkelprisen eventuelt faller under marginalkostnaden på ca. 5000 \$/tonn, dvs. litt over halvparten av dagens pris. Det er først og fremst etterspørselutviklingen som vil avgjøre prisutviklingen. På grunn av antatt svak etterspørselutvikling venter arbeidsgruppen at nikkelprisen vil falle gjennom hele 1990 slik at gjennomsnittsprisen i 1990 ventes å ligge 27 prosent lavere enn i 1989.

Fraktmarkedene

For internasjonal sjøfart har rateutviklingen vært inne i en positiv trend de siste to årene. Den viktigste faktoren bak rateoppgangen var den generelle økningen i verdenshandelen. For bulk- og gassmarkedet har rateoppgangen vært helt fra begynnelsen av 1987.

For tankratene begynte stigningen for alvor først utover høsten 1988. Etter et betydelig fall i tankratene i begynnelsen av 1989, flatet de ut i sommer. Utover høsten tok ratene seg noe opp igjen, før de i løpet av de siste ukene tok til å stige sterkt. Økningen i etterspørselen etter OPEC-olje har vært avgjørende for oppgangen i tankratene.

Stigningen i prisene på brukte skip har vært betydelig sterkere enn den generelle stigningen i ratene. Fra begynnelsen av 1987 har prisene steget med fra 100 til 200 prosent. Selv etter de siste ukers rateoppgang antas det at kjøp av brukte skip til nåværende priser ikke kan forrentes med dagens rater. Med mulig unntak for gasstankere vil ratene heller ikke kunne forsvare nykontraheringer. Samtidig vil det som følge av den forholdsvis høye gjennomsnittsalder på en stor del av skipsflåten (13 år for tankskip) være et stadig økende behov for utrangering av gamle skip i tiden framover. Med en antatt beskjeden økning i ny tonnasje kombinert med en ventet klar vekst i verdenshandelen, er det grunn til å regne med fortsatt rateoppgang. Arbeidsgruppen til AIECE (se over) venter en rateoppgang i 1990 for linjetrampskip på 5 prosent og en oppgang på 7 prosent for tankskip.

Det internasjonale penge- og valuta-markedet

Det internasjonale rentenivået, målt ved Norges Banks kortsiktige kurvrente, har fortsatt å stige i høst. I gjennomsnitt lå rentenivået på i overkant av 10,6 prosent i november, og det er 1 prosentpoeng

høyere enn i august. Økningen i rentenivået skyldes renteforhøyelser i Japan og Vest-Europa som følge av stigende dollarkurs fra begynnelsen av august. I USA har det kortsiktige rentenivået beveget seg lite siden juli, og ligger nå på om lag 8,7 prosent. De offisielle rentene i USA ble sist justert i begynnelsen av november, da diskontoen gikk ned fra 8,75 prosent til 8,5 prosent.

Styrkingen av dollar hittil i år er vanskelig å forklare. De underliggende økonomiske forhold med store underskudd på drifts- og budsjettbalansen skulle snarere tilsi en svekkelse. Faktorer som likevel kan ha bidratt til den sterke dollarkursen er bl a. politisk usikkerhet i andre deler av verden, bedre handelstall enn ventet, økt etterspørsel etter dollar på grunn av høyere oljepris og det relativt høye rentenivået i USA i forhold til Vest-Tyskland og Japan. I begynnelsen av oktober hevet sentralbanken i Vest-Tyskland diskontoen 1 prosentpoeng til 6 prosent, og den japanske sentralbanken hevet diskontoen med 0,5 prosentpoeng til 3,75 prosent i midten av oktober. Storbritannia og de fleste landene i EMS fulgte umiddelbart etter med renteforhøyelser. I begynnelsen av oktober solgte også sentralbankene i de store industrilandene dollar for store beløp. Til sammen førte dette bare til en svak nedgang i dollarkursen i forhold til tyske mark, engelske pund og yen.

Etter kursfallet på New York-børsen i oktober er dollarkursen svekket i forhold til mark og de fleste andre europeiske valutaene. Kursforholdet mellom mark og dollar har vært om lag 1,85 etter kursfallet. Det er samme kurs som gjaldt i gjennomsnitt fra januar til midten av april, før dollarkursen begynte å styrkes i forhold til mark. I sommer var kursen på det høyeste over 2. I forhold til yen har dollaren steget gjennom hele 1989. Kursen var i november om lag 142 yen pr. dollar, mot 125 i begynnelsen av året. Dollarkursen har også styrket seg jevnt i forhold til pund. Årsakene til at pundet er så svakt nå er blant annet høy inflasjon, stadig forverring av utenriksbalansen og uenighet om den økonomiske politikken. Kursen på pund i forhold til dollar var i november om lag 0,635, mot 0,565 i begynnelsen av året.

Tidligere i høst var det et press for valutakursendringer innen EMS. De svakeste valutaene hadde problemer med å holde seg innenfor båndet. Med styrkingen av alle disse valutaene overfor dollar, yen og pund siden oktober har presset avtatt, og det er ikke lenger ventet noen endringer i kursforholdene.

For USA venter DRI (Data Resources Inc.) fortsatt svak rentenedgang gjennom 1990. Med ventet svakere vekst antas pengepolitikken etterhvert å bli slakkere. I gjennomsnitt for 1990 antar DRI at diskontoen vil være 8,1, mot 9,3 og 7,6 i henholdsvis 1989 og 1988. For de fleste andre land venter DRI en svak økning i rentenivået i 1990. Diskontoen i

Vest-Tyskland ventes å bli 4,9 i 1990, mot 4,7 og 2,9 i henholdsvis 1989 og 1988. Imidlertid ventes det at den helt kortsiktige pengemarkedsrenten vil være noe lavere i 1990 enn i 1989.

Når det gjelder valutakursene, ventes en fortsatt nedgang i dollarkursen i forhold til de aller fleste andre valutaer. DRI antar at EMS-valutaene vil stige med om lag 9 prosent i forhold til dollar fra 1989 til 1990. Gjennomsnittlig kursforhold mellom mark og dollar vil da gå ned fra 1,88 i 1989 til 1,71 i 1990. For yen venter DRI en svakere nedgang i dollarkursen, fra 134,3 yen pr. dollar i 1989 til 127,4 i 1990.

Nedgangen i dollarkursen i forhold til yen og mark vil kunne bidra til å redusere de store ubalansene i internasjonal handel; etterhvert vil den svakere dollarkursen bidra til å øke USAs eksportvolum og redusere importvolumet, mens virkningen vil bli motsatt for Japan og Vest-Tyskland. Dermed vil USAs underskudd og Japans og Vest-Tysklands overskudd kunne reduseres.

Den norske kronen, målt ved Norges Banks kurvindeks, har svekket seg fra februar i år, og lå rundt 112,5 før Norges Bank økte sin utlånsrente til bankene i midten av november. Etter renteøkningen har kursen styrket seg noe igjen. Til tross for en gradvis svekkelse av kronen gjennom året, gikk rentenivået, målt ved den kortsiktige eurokronerenten, ned inntil september (til om lag 11 prosent). Økningen i rentenivået siden september til om lag 11,8 prosent må i hovedsak tilskrives høyere internasjonalt rentenivå, selv om økningen den siste uken i november kan skyldes usikkerhet i forbindelse med det kommende lønnsoppgjøret. Forskjellen mellom det internasjonale og det norske rentenivået fortsatte å minske inntil slutten av november. Ved årsskiftet 1988/89 var forskjellen om lag 3 prosentpoeng, og i oktober var den redusert til 0,85 prosentpoeng. Den nevnte økningen i det norske rentenivået den siste uken i november har ført til at rentedifferansen har økt igjen.

BEDRIFTENE: PRODUKSJON OG MARKEDSUTVIKLING

Olje- og gassutvinning

Produksjon, eksport og priser

Ifølge det kvartalsvise nasjonalregnskap økte produksjonen av olje og gass med 5,5 prosent fra 2. til 3. kvartal 1989 målt i faste priser og sesongjustert. Den tilsvarende veksten fra 1. til 2. kvartal var 12,2 prosent.

Norsk olje- og gassproduksjon var på 78,9 mill. tonn oljeekvivalenter (toe) i de tre første kvartalene av 1989, en vekst på 25,3 prosent fra samme periode i 1988. Oljeproduksjonen økte med knapt 35 prosent, og det er særlig økningen i produksjonen fra feltene Oseberg, Gullfaks og Ekofisk som har bidratt til den store økningen i samlet oljeproduksjon. Produksjonen av naturgass økte med 7,6 prosent i de tre første kvartalene i 1989 sammenliknet med samme periode i 1988.

Ifølge det kvartalsvise nasjonalregnskap økte oljeproduksjonen med 3,1 prosent fra 2. til 3. kvartal 1989 målt i faste priser og sesongjustert, fra 1. til 2. kvartal var veksten 6,9 prosent.

Det er oljeproduksjonen på Osebergfeltet som for tiden vokser raskest. Produksjonen startet i desember 1988, og på grunn av at et stort antall produksjonsbrønner var ferdigboret før produksjonen tok til, økte produksjonen svært raskt etter produksjonsstart. I de tre første kvartalene av 1989 produserte feltet 8,6 mill toe, noe som utgjør over 15 prosent av samlet norsk oljeproduksjon.

Også oljeproduksjonen på Gullfaksfeltet vokser sterk, og den utgjorde 10,4 mill. toe. i årets ni første måneder. Det er en vekst på over 90 prosent i forhold til samme periode i fjor. Feltet produserte knapt 19 prosent av all norsk råolje i årets tre første kvartaler til tross for at produksjonsbegrensningene både på Statfjord- og Gullfaksfeltet gjennomføres på feltet.

Oljeproduksjonen på Ekofiskfeltet har fortsatt å vokse helt siden produksjonen nådde en bunn i 1987. Økningen kommer av vanninjeksjonsprogrammet som ble startet på feltet og av generelt bedre reservoarkjennskap. Oljeproduksjonen økte med 15,6 prosent de tre første kvartalene i 1989 sammenliknet med samme periode i fjor.

Produksjonen på Norges største oljefelt, Statfjordfeltet, har passert toppen, og ble redusert med drøyt 3 prosent i de ni første månedene i 1989 sammenliknet med samme periode i 1988. Feltet produserte for noen år siden om lag 70 prosent av norsk oljeproduksjon, men i 3. kvartal 1989 utgjorde feltets produksjon "bare" 36,6 prosent.

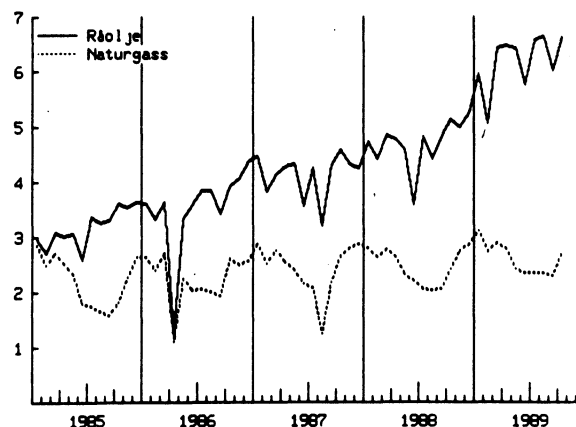
I 3. kvartal 1989 ble over 88 prosent av råoljeproduksjonen eksportert regnet i fysiske termer. Eksporten av råolje har vært i sterk vekst i lang tid,

både i volum og verdi. Sesongjustert og regnet i faste priser har det vært økning hvert eneste kvartal siden 2. kvartal 1988. På grunn av det svake oljemarkedet i siste halvdel av 1988, og særlig i 4. kvartal, økte ikke eksportverdien mye gjennom 1988. I år har imidlertid oljemarkedet bedret seg betydelig, og særlig i andre halvår 1989 har oljeprisen ligget betydelig over fjorårets, selv om eksportprisen gikk ned 5 prosent fra 2. til 3. kvartal 1989. Eksportprisen for råolje i 3. kvartal lå 24 prosent over samme kvartal i fjor, og dersom dagens oljemarked og dollarkurs holder seg om lag konstant, vil prisen i 4. kvartal ligge om lag 50 prosent over 4. kvartal 1988. Denne utviklingen i oljemarkedet sammen med volumvekst, har ført til en kraftig vekst i verdien av oljeeksporten i 1989. Den største veksten kom i begynnelsen av året; sesongjustert økte verdien med hele 49 prosent fra 4. kvartal 1988 til 1. kvartal 1989. Fra 1. til 2. kvartal økte verdien med ytterligere 17 prosent, mens fra 2. til 3. kvartal var volumveksten bare marginalt større enn prisnedgangen, slik at veksten ble knapt 1 prosent. Verdien av norsk oljeeksport har ikke i noe kvartal tidligere vært så høy som den var i 3. kvartal 1989, til tross for at prisen i perioder har ligget langt over det dobbelte.

Markedet for råolje er et typisk frikonkurransemarked hvor (spot)prisen til enhver tid klarer markedet. Norge opptre i dette markedet som en liten aktør som tar prisen for gitt. Den reduksjonen i oljeproduksjonen Norge for tiden gjennomfører i forhold til produksjonskapasiteten, indikerer imidlertid at norske myndigheter anser norsk oljeeksport av såpass størrelse at vi kan påvirke markedet, om ikke annet så gjennom virkningene på OPECs adferd. Markedets frikonkurransepreg medfører imidlertid at Norge ikke står overfor avsetningsproblemer for den oljen som ikke avsettes på hjemmemarkedet.

Råolje brukes "kun" som innsatsfaktor i raffineringsektoren, og sesongjustert gikk leveransene til hjemmemarkedet ned med drøyt 24 prosent fra 2. til 3. kvartal i 1989. Mesteparten av råoljen som be-

OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill. tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

nyttes i Norge kommer fra norsk produksjon. Importen av råolje er blitt nokså liten, og utgjør om lag 1 milliard kroner i året. Det er store svingninger fra kvartal til kvartal også i den sesongkorrigerte serien, men gjennomgående har importen vært i nedgang i lang tid.

Ifølge KNR er norsk produksjon av *naturgass* lik eksporten fordi forbruket av gass på egen plattform ikke regnes med i produksjonen. Ifølge KNR økte eksporten av naturgass med 13 prosent fra 2. til 3. kvartal 1989 regnet i faste priser og sesongjustert. Målt i oljeekvivalenter, gikk eksporten ned med knapt 1 prosent fra de tre første kvartalene i 1988 til samme periode i 1989. Eksportprisen på gass har ligget svært jevnt siden 3. kvartal 1988.

Norsk gassproduksjon domineres fortsatt av Ekofisk- og Friggfeltene. Samlet utgjorde produksjonen på de to feltene drøyt 65 prosent av total gassproduksjon i årets tre første kvartaler. I denne perioden har feltene produsert omtrent like mye, men mens produksjonen på Ekofiskfeltet økte med over 10 prosent i de tre første kvartalene i 1989 sammenliknet med samme periode i fjor, har gassproduksjonen fra Friggområdet blitt redusert med 3,5 prosent.

Det produseres også betydelige mengder gass fra Statfjord- og Heimdalfeltene. Produksjonen fra feltene stod for over 22 prosent av samlet norsk gassproduksjon i de tre første kvartalene i 1989. Gassproduksjonen på begge feltene gikk noe ned; 6,3 og 2,4 prosents nedgang på henholdsvis Statfjordfeltet og Heimdalfeltet i de tre første kvartalene i 1989 sammenliknet med samme periode i 1988.

Oljeinvesteringer

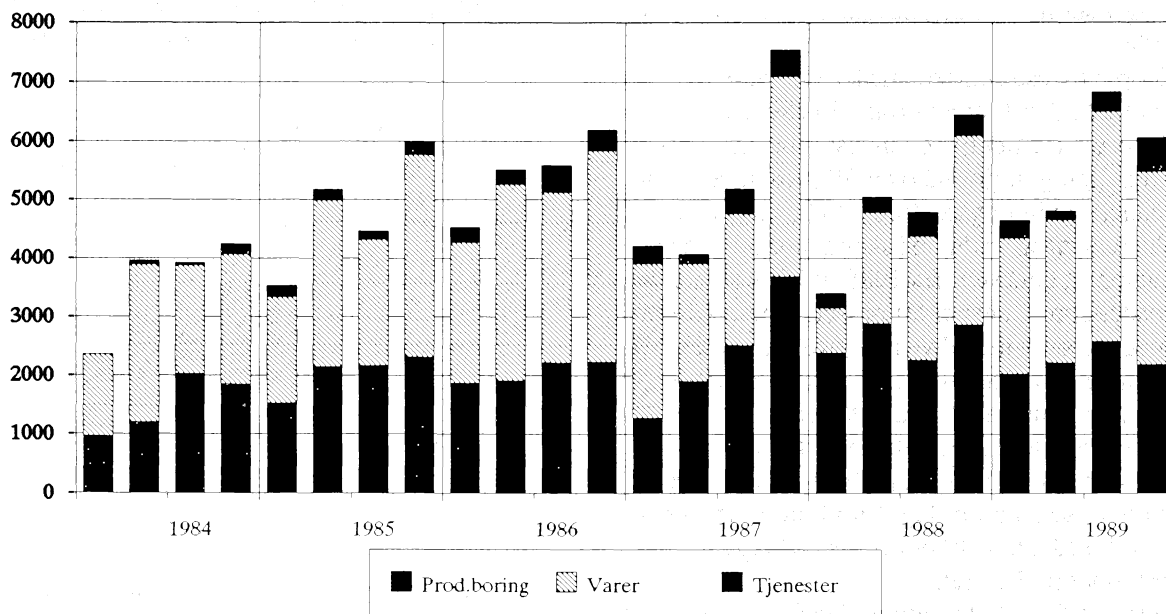
Ifølge Statistisk sentralbyrås investeringsundersøkelse fra 3. kvartal 1989 er påløpte investeringskostnader i utvinning og rørtransport av olje og gass anslått til 32,1 milliarder kroner i 1989. Anslaget som er nedjustert med omlag 1,5 milliarder kroner fra forrige telling, innebærer en verdivekst på drøyt 8 prosent fra 1988. Påløpte investeringskostnader oppgis kun i verdi, men i følge KNR økte prisindeksen for bruttoinvesteringer i alt for utvinning og rørtransport med om lag 7 prosent i de tre første kvartalene av 1989 sammenliknet med samme periode i 1988.

Anslaget for 1990 som er innhentet for andre gang ble oppjustert med over 13 prosent fra forrige innhenting. Det er vanlig at det første anslaget blir kraftig oppjustert ved andre gangs innhenting. Anslaget ligger knapt 14 prosent over det siste anslaget for 1989, og sammenliknet med anslag for tidligere år innhentet på tilsvarende tidspunkt er anslaget høyt. Sammenliknet med sisteanslaget for 1989 er det spesielt letestkostnadene og investeringer i rørtransport som øker kraftig.

Som nevnt ovenfor har produksjonen økt kraftig de senere år som følge av en tilsvarende kapasitetsutbygging. Med det høye investeringsnivået en har i oljevirkomheten, vil kapasiteten fortsette å øke framover. Med dagens oljepriser er sannsynligvis utbyggingsprosjektene bedriftsøkonomisk lønnsomme, men det er ikke uten videre gitt at prosjektene bygges ut på det tidspunkt som er mest gunstig ut fra samfunnsøkonomisk lønnsomhet og holdninger til risiko.

PÅLØPTE INVESTERINGER I FELTUTBYGGING

Mill. kroner, løpende

Utførte og antatt påløpte investeringskostnader i oljeutvinning og rørtransport. Milliarder kroner, løpende priser.

	1988	1989	1990
Utvinning av			
råolje og gass	29.3	31.2	34.6
Leting	4.2	4.1	6.4
Feltutbygging	19.7	22.3	23.3
Varer	8.1	12.0	13.4
Tjenester	10.3	9.0	7.8
Produksjons-			
boring	1.3	1.4	2.1
Felt i drift	3.7	3.9	4.5
Varer	0.7	0.6	0.6
Tjenester	0.8	0.8	1.0
Produksjons-			
boring	2.2	2.5	3.0
Landvirksomhet	1.8	0.9	0.4
Rørtransport	0.3	0.9	1.9
Oljesektoren			
totalt	29.7	32.1	36.5

Anslag ifølge SSBs investeringsstatistikk innhentet i 3. kvartal 1989. Omfatter kontorbygg, baser og terminalbygg på land.

Anslaget for påløpte *letekostnader* er 4,1 milliarder kroner i 1989, en nedgang i verdi på 1,5 prosent fra 1988. Anslagene for 1988 og 1989 ligger om lag 50 prosent i verdi under anslaget for 1985 slik at det har vært en kraftig reduksjon i aktiviteten etter oljeprisfallet i 1986. Det er særlig kostnadene til boring som har blitt redusert. Man kan si at kostandene til undersøkelsesboring lå på om lag 1,5 milliarder kroner hvert kvartal fram til 3. kvartal 1986, deretter falt de til et noenlunde jevnt nivå på om lag halvparten. Anslaget for 1990 er imidlertid oppjustert med nesten 2 milliarder kroner fra forrige telling, og viser nå en vekst på hele 57 prosent i verdi fra 1989.

Påløpte investeringskostnader i *feltutbygging* er anslått til 22,3 milliarder kroner i 1989, en vekst på 13,7 prosent fra året før, og investeringskostnadene i feltutbygging utgjør nå over 70 prosent av totale kostnader i utvinningssektoren. Veksten i totaltallet skjuler en kraftig vridning i sammensetningen mellom varer og tjenester; fra 1988 til 1989 økte varekostnadene med nesten 50 prosent, men tjenestekostnadene sank med drøyt 13 prosent i verdi. Varekostnadene nådde en bunn i 1. kvartal 1988, og vokste gjennom 1988. Fra 4. kvartal 1988 har nivået sesongjustert vært nokså jevnt. Tjenestekostnadene derimot nådde en topp fra 4. kvartal 1987 til 2. kvartal 1987 på om lag 3 milliarder kroner pr. kvartal, for så å falle til om et nivå på lag 2,2 milliarder kroner pr. kvartal.

Anslaget for feltutbygging i 1990 er 4,4 prosent

høyere enn siste anslaget for 1989, noe som tilsvarer et tilnærmet uendret investeringsvolum. Endringen i sammensetningen mellom varer og tjenester som finner sted i 1989 fortsetter i 1990; varekostnadene øker med knapt 12 prosent i forhold til 1989, mens tjenestekostnadene reduseres med knapt 13 prosent. Anslaget for produksjonsboring i feltutbygging øker med over 50 prosent til over 2 milliarder kroner. Fra 1986 til 1989 har investeringene ligget stabilt på om lag 1,3 milliarder kroner på årsbasis, selv om det har vært store svingninger fra kvartal til kvartal.

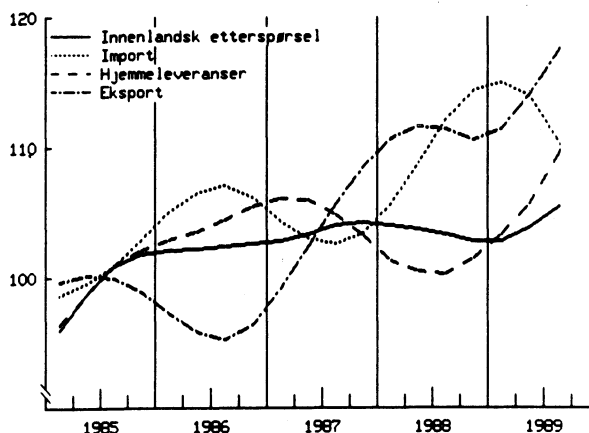
Påløpte investeringskostnader til *felt i drift* er anslått til 3,9 milliarder kroner i 1989, en verdipøkning på knapt 4 prosent fra 1988. Det er kostnadene til produksjonsboring som vanligvis utgjør den største andelen av investeringskostnadene til felt i drift, og disse kostnadene har økt kraftig de senere årene. I perioden 1985-1987 utgjorde disse kostnadene 1,1 milliard kroner pr. år, i 1988 ble de doblet og i 1989 økte de til 2,5 milliarder kroner. Anslaget for produksjonsboring for 1990 er på knapt 3 milliarder kroner, mens påløpte investeringskostnader til felt i drift er anslått til 4,5 milliarder kroner, en økning på knapt 16 prosent fra 1989.

Anslaget for påløpte investeringskostnader i *rørtransport* er anslått til 870 mill. kroner i 1989, mer enn 150 prosent høyere enn året før. Også anslaget for 1990 på 1,9 milliarder kroner innerbærer mer enn en dobling i forhold til året før.

Utekonkurrerende industri

Bruttoproduktet i utekonkurrerende industri har vokst siden slutten av 1986, og veksten fra 2. til 3. kvartal i år var på hele 4,2 prosent justert for normale sesongvariasjoner. Veksten det siste kvartalet har særlig gjort seg gjeldende for produksjon av kjemiske råvarer og oljeraffinering, det siste har sammenheng med opptrappingen av Mongstadanlegget. Bruttoproduktet i metallproduksjonen falt derimot med 2,1 prosent fra 2. til 3. kvartal og ligger nå

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1985=100

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal 1)

	Mrd. kr.2)	Volum				Priser			
	1988	88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Produksjon	74,3	-3,6	1,6	3,8	5,8	4,2	4,6	3,0	-2,8
Eksport	49,5	-8,9	1,1	8,3	2,9	6,0	5,8	2,5	-3,7
Hjemmeleveranser	24,8	6,4	2,2	-3,7	11,0	2,0	2,4	2,4	0,1
Import	28,0	2,1	-2,0	4,3	-9,4	0,6	3,3	4,8	3,2
Innenlandsk anvendelse	52,8	4,1	0,0	0,4	0,2	1,2	2,8	3,9	1,1
Lagerendring	-2,4	2,0	1,0	-0,1	-0,4	..	..	..	..
Innenlandsk etterspørsel	55,2	-2,8	-1,4	3,5	2,3	1,6	2,7	3,9	1,3

1) Tilnærmet i basispriser, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.

2) Nivå tall i 1988 i løpende priser.

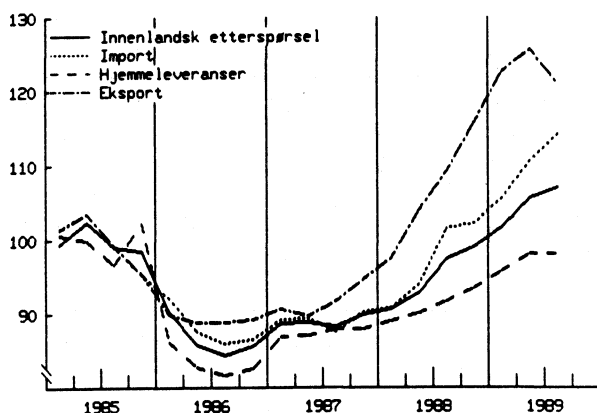
på samme nivå som 3. kvartal i fjor. Dette kan ha sammenheng med svakere markedsvekst for disse produktene på verdensmarkedet; både verdien av ordretilgangen og ordreservene for ikke-jernholdige metaller har falt de siste kvartalene. Ordreservene for både jernholdige og ikke-jernholdige metaller ligger likevel betydelig over gjennomsnittet for 1988.

Eksportprisene for utekonkurrerende industri vokste med over 25 prosent fra 1. kvartal 1988 til 1. kvartal 1989. Mellom 1. og 2. kvartal 1989 ble veksttakten bremsset, og prisene falt fra 2. til 3. kvartal. Prisene ligger nå under nivået for 1. kvartal, men fortsatt mer enn 30 prosent over nivået i 1987. Om prisene holder seg stabile fra 3. til 4. kvartal blir gjennomsnittlig prisvekst fra 1988 til 1989 i underkant av 15 prosent. Prisen på metaller har vokst spesielt sterkt, og prisen nådde en topp i 2. kvartal, 56 prosent over gjennomsnittet for 1987, for deretter å falle svakt. For metaller blir den gjennomsnittlige prisveksten mellom 1988 og 1989 omlag 20 prosent, hvis prisnivået i 3. kvartal holder seg ut året.

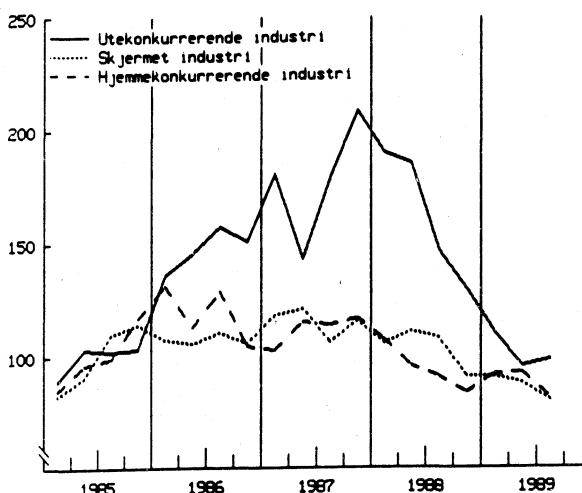
På hjemmemarkedet har varer fra utekonkurrerende industri oppnådd økende priser gjennom 1988 og 1989, men med utflating fra 2. til 3. kvartal i år. Med stabile priser resten av året blir prisveksten fra 1988 til 1989 omlag 7 prosent. Importprisene har det siste året vist tendens til å øke sterkere enn de norske hjemmeprisene for flere av undergruppene. En økt hjemmemarkedsandel for de norske bedriftene, som følge av at importvolumet har slått over i nedgang mens de norske hjemmeleveransene har økt, skyldes imidlertid først og fremst en vridning i varesammensetningen, med en nedgang i den innenlandske etterspørselen etter metaller, der den norske hjemmemarkedsandelen er relativt liten.

Den langvarige høykonjunkturen i utekonkurrerende industri har ført til en svært høy kapasitetsutnyttelse. Spesielt er kapasitetsutnyttelsen høy i produksjonen av ikke-jernholdige metaller. I følge Sta-

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA UTEKONKURRERENDE INDUSTRI
Sesongjustert. 1985=100

INVESTERINGER I INDUSTRI OG BERGVERK
1985=100. Sesongjusterte volumindekser.

UTEKONKURRERENDE INDUSTRI

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd kr.1) 1988	Volum				Pris/deflator			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
B.produksjon	76,3	-3,1	1,5	3,4	5,2	4,0	4,0	3,3	-2,8
Vareinnsats	51,0	-4,0	1,3	4,7	5,5	1,3	4,3	3,2	-0,3
Bto.produkt	25,3	-0,8	2,1	-0,1	4,2	8,4	3,2	4,7	-7,2
Bto.invest.	8,6	-11,8	-14,4	-13,7	3,0	1,8	-0,6	0,1	0,7
- bygn.anl.	4,0	-19,7	-15,9	-37,9	36,3	1,7	-0,7	1,2	0,9
- mask.tr.	4,6	-6,9	-13,5	-1,0	-8,1	1,9	-0,5	0,0	0,2

1) Nivå tall i 1988 løpende priser.

tistisk sentralbyrås konjunkturbarometer for 3. kvartal har 90 prosent av bedriftene (målt ved sysselsettingen) i denne gruppen svart at de har over 95 prosent kapasitetsutnyttelse. Kapasitetsutnyttelsen er også høy i kjemisk råvareproduksjon. Treforedling og produksjon av jern, stål og ferrolegeringer har i noe større grad ledig kapasitet. Likevel er det innenfor disse to bransjene at flest bedrifter rapporterer at mangel på ledig kapasitet er den faktor som har begrenset produksjonen. Innenfor produksjon av ikke-jernholdige metaller var det bare 5 prosent som rapporterte dette, mens 3/4 av bedriftene meldte at det ikke var noen spesielle faktorer som begrenset produksjonen. Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer viser at industrilederne i utekonkurrerende industri forventer at sysselsettingen vil fortsette å falle.

Bruttoinvesteringene i utekonkurrerende industri falt med 8,3 prosent fra 1987 til 1988, og investeringene har vist en fallende tendens gjennom hele 1988 og fram til 2. kvartal i år. Investeringsnivået

for 1989 forventes å ligge drøyt 40 prosent under fjorårets. Årsaken til det sterke fallet er nedtrapingen av investeringene på Mongstad. Holder en oljeraffineringssektoren utenfor, er nedgangen i investeringene i utekonkurrerende industri snaut 3 prosent. Det er en sterk økning i investeringene i metallproduksjonen som nå har en høy kapasitetsutnyttelse, mens i treforedling er investeringene mer enn halvert fra 1988 til 1989.

Med unntak for raffineringssektoren ventes en sterk økning i investeringene i utekonkurrerende industri fra 1989 til 1990. Basert på Statistisk sentralbyrås investeringsundersøkelse fra august, synes verdien av investeringene i treforedling å kunne øke med 64 prosent, for kjemiske råvarer med 46 prosent og for metallproduksjonen med 25 prosent.

Hjemmekonkurrerende industri

Den underliggende tendensen i bruttoproduktet i hjemmekonkurrerende industri var sterkt negativ

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKONKURRERENDE INDUSTRI

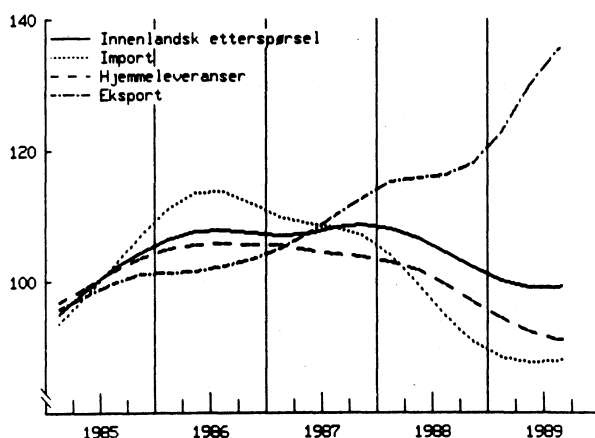
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal 1)

	Mrd. kr.2) 1988	Volum				Priser			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Produksjon	94,8	-0,4	-2,6	6,1	-1,0	0,4	1,9	-0,8	-1,2
Eksport	32,0	-0,3	0,0	20,8	-0,9	-1,3	3,7	-3,1	-4,0
Hjemmeleveranser	62,8	-2,1	-3,7	-0,3	-2,5	1,3	0,9	0,7	0,7
Import	89,6	-4,1	-0,7	1,1	-0,7	1,6	-2,0	-0,4	1,1
Innenlandsk anvendelse	152,4	-3,3	-1,9	0,5	-1,5	1,5	-0,8	0,0	0,9
Lagerendring	-6,2	-1,4	-0,4	0,4	1,5	..	..	..	..
Innenlandsk etterspørsel	158,6	0,4	-5,3	2,1	-0,4	-2,0	2,4	-4,1	1,8

1) Tilnærmet i basispriser, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.

2) Nivå tall i 1988 i løpende priser.

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKONKURRERENDE INDUSTRI (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert og glattet. 1985=100

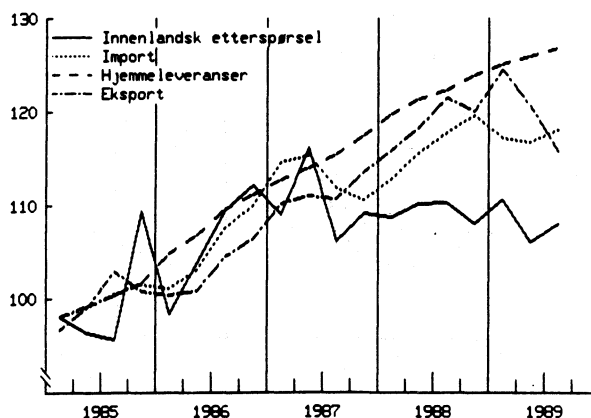

gjennom hele 1988 og fram til 1. kvartal 1989, da utviklingen snudde til en klar oppgang. Oppgangen skyldtes i sin helhet et omslag for verkstedindustrien; for teko, trevarer og kjemiske- og mineralske produkter har nedgangen tildels fortsatt gjennom 1989. For 1989 sett under ett, ligger det an til en svak nedgang i bruttoproduktet for hjemmekonkurrerende industri i alt, sammenliknet med 1988.

Leveransene til det norske markedet for hjemmekonkurrerende varer ligger an til å bli redusert fra 1988 til 1989 med snaut 9 prosent. Markedsandelen for hjemmekonkurrerende industri på det norske markedet har holdt seg på samme nivå som i fjor, men med en tendens til svekkelse gjennom 1989. I samme periode har de norske hjemmeprisene økt sterkere enn importprisene. Når den samlede produksjonen i de norske bedriftene likevel ble nær opprettholdt, skyldtes det en sterk økning i eksporten. Hvis en sammenlikner 3. kvartal 1988 og 3. kvartal 1989 var eksportveksten hele 19,4 prosent.

Denne utviklingen skyldes i det alt vesentlige den sterke vridningen mot eksport for verkstedindustri-

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA HJEMMEKONKURRERENDE INDUSTRI (EKSKL. SKIP OG PLATTFORMER)
Sesongjustert. 1985=100

en uten skip og oljeplattformer. Mens leveransene til hjemmemarkedet fra denne delen av verkstedsindustrien falt med 15 prosent mellom 3. kvartal 1988 og 3. kvartal 1989, har eksporten økt med hele 30 prosent i samme periode. Ordreserven for verkstedindustriens leveranser til hjemmemarkedet er klart lavere enn i 1988, mens ordreserven for eksport har økt sterkt. Verkstedindustrien er en betydelig leverandør av investeringsvarer, og utviklingen reflekterer bl.a. den sterke nedgangen i investeringene i Norge og den fortsatt høye investeringsetterspørselen i eksportmarkedene.

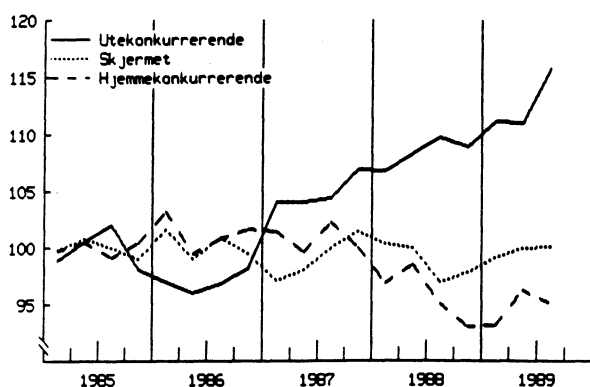
Prisene på hjemmekonkurrerende industris leveranser til hjemmemarkedet har vist en svakt stigende tendens gjennom 1988 og 1989, og veksten fra 1988 til 1989 blir snaut 4 prosent hvis 3. kvartals prisnivå holder seg ut året. Prisene på sektorens eksport vokste med 7,3 prosent fra 1. kvartal 1988 til 1. kvartal 1989, men prisene har deretter falt kraftig og lå i 3. kvartal på samme nivå som 1. kvartal 1988. Prisene på produktene sektoren konkurrerer med på hjemmemarkedet vokste gjennom 1988, men har stabilisert seg i 1989. Med unntak av verk-

HJEMMEKONKURRERENDE INDUSTRI

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd kr.1) 1988	Volum				Pris/deflator			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
B.produksjon	134,4	-2,4	0,6	2,7	-1,0	1,0	1,3	0,5	-0,5
Vareinnsats	89,0	-2,6	1,1	2,3	-1,0	1,6	0,6	1,8	0,9
Bto.produkt	45,4	-2,1	0,1	3,3	-1,2	-0,3	2,7	-3,0	-3,4
Bto.invest.	5,8	-8,3	10,1	0,5	-11,8	1,9	-0,8	0,6	0,4
- bygn.anl.	2,2	0,7	14,8	-6,9	-25,8	1,7	-0,5	1,1	0,8
- mask.tr.	3,6	-13,5	6,9	5,8	-2,9	1,9	-1,1	0,3	0,5

1) Nivå tall i 1988 i løpende priser.

BRUTTOPRODUKT I INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT
Sesongjustert, 1985=100.

stedindustrien og spesielt den delen som produserer transportmidler, er kapasitetsutnyttelsen i hjemmekonkurrerende industri relativt lav, og er ikke en begrensende faktor i produksjonen.

Selv om tallene tyder på at en vekst i de norske bedriftenes eksportmarkedsandeler har gått sammen med en relativ prisnedgang på de norske eksportvarene, mens en nedgang i hjemmemarked-sandelen har gått sammen med en relativ prisopp-gang for de norske hjemmeleveransene, må en være varsom med å trekke for sterke konklusjoner om utviklingen i konkurranseposisjon og markedsandeler for de norske bedriftene. Oppsplittingen av eksport- og importtallene i pris og volum bygger på enhetsprisindekser, som er svært usikre for disse varene, særlig for verkstedprodukter. En kan ikke se bort fra at det først og fremst er høy kapasitetsutnyttelse hos utenlandske konkurrenter som nå har åpnet for økt eksport fra de norske bedriftene.

Lederne i de fleste delene av hjemmekonkurrende industri venter gjennomsnittlig en vekst i pro-

duksjonen for sine bedrifter fra 3. til 4. kvartal, men dette kan skyldes normale sesongvariasjoner i produksjonen. Størst er optimismen i produksjon av transportmidler, hvor det også forventes en oppgang i sysselsettingen. I de fleste av øvrige deler av hjemmekonkurrerende industri, ventes det en fortsatt nedgang i sysselsettingen.

Bruttoinvesteringene i hjemmekonkurrerende industri falt med 15,9 prosent mellom 1987 og 1988, og den underliggende tendensen har vært negativ gjennom hele 1988 og 1989. Investeringene har imidlertid falt vesentlig svakere gjennom det siste året. Ifølge Statistisk sentralbyrås investeringsundersøkelse fra august i år kan nedgangen mellom 1988 og 1989 nå forventes å bli i overkant av 7 prosent. Investeringene vil øke fra 1988 til 1989 i verkstedindustrien, som har høy kapasitetsutnyttelse og store ordreserver, mens det for trevareproduksjonen vil bli et sterkt fall i investeringene. Også for teko og kjemiske og mineralske produkter vil det bli nedgang. For 1990 ventes det en nedgang i investeringene på 15-25 prosent i verdi for alle bransjene utenom teko.

Skjermet industri

Etter å ha avtatt fra slutten av 1987, har leveransene til hjemmemarkedet av produkter fra skjermet industri tatt seg opp igjen fra 2.kvartal i år. Dette har særlig gjort seg gjeldende for næringsmiddelindustrien og har sammenheng med at det private konsumet av matvarer har vokst i 2. og 3. kvartal i år. Også for grafisk produksjon har det vært en viss vekst i hjemmeleveranser og produksjon gjennom 1989, mens leveransene til hjemmemarkedet av drikkevarer og tobakk har endret seg lite gjennom 1989. Eksporten av produkter fra skjermet industri

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA SKJERMET INDUSTRI (BASISVERDI) 1)
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr.2)	Volum				Priser			
	1988	88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Produksjon	83,9	3,0	-1,3	1,9	2,9	0,4	1,5	1,7	-0,4
Eksport	11,0	7,8	-5,2	-0,5	10,2	1,7	-2,6	-1,5	-3,4
Hjemmeleveranser	72,9	2,2	-0,6	2,3	1,8	0,2	2,1	2,1	-0,7
Import	7,7	1,0	2,9	3,3	4,0	1,2	-2,4	1,4	2,1
Innenl.anv.	80,3	2,1	-0,3	2,4	2,0	0,3	1,7	2,0	0,4
Lagerendring 3)	-1,7	3,1	1,8	0	0,6	..	..	..	..
Innenl. ettersp.	82,0	-0,9	-2,0	2,5	2,7	0,2	1,6	2,1	-0,6

1) Tilnærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.

2) Nivå tall i 1988 i løpende priser.

3) Endring i lagerendring fra foregående kvartal i prosent av innenlands anvendelse foregående kvartal

FAKTORETTERSPØRSELEN FOR SKJERMET INDUSTRI

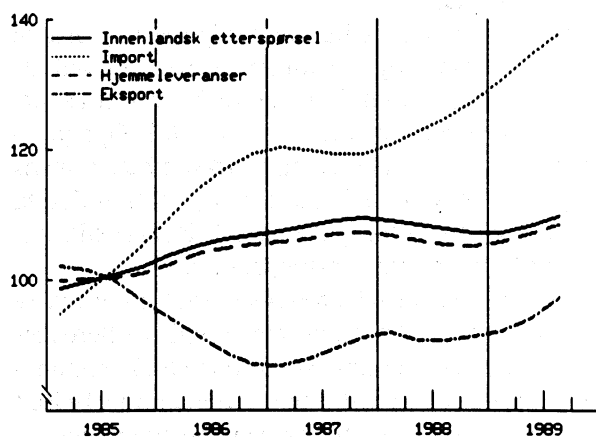
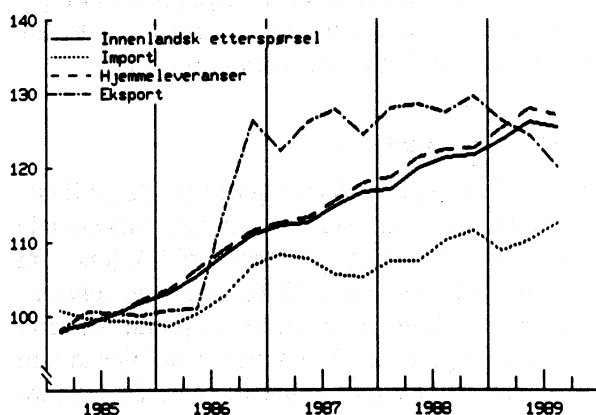
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr. 1) 1988	Volum				Pris/deflator			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
B.produksjon	89,5	2,1	0,6	0,9	2,0	0,6	1,1	1,3	1,1
Vareinnsats	62,6	2,6	0,3	0,9	2,8	-1,2	1,9	1,3	0,5
Bto.produkt	26,9	0,8	1,4	0,8	0,2	5,1	-0,7	1,4	2,2
Bto.invest.	3,7	-15,6	-0,4	-3,1	-8,8	1,9	-1,1	0,8	0,6
- bygn.anl.	1,0	-19,6	12,1	17,9	-32,1	1,6	-0,3	1,0	0,8
- mask.tr.	2,7	-14,2	-4,5	-11,2	2,9	2,0	-1,4	0,5	0,9

1) Nivå tall i 1988 i løpende priser

var meget høy i 3. kvartal, etter at den endret seg lite fra begynnelsen av 1988 og fram til 2. kvartal i år. Sammen med veksten i leveransene til hjemmemarkedet har det bidratt til at produksjonen i skjermet industri har gått klart opp i 2. og 3. kvartal i år, til tross for et visst tap av markedsandeler på hjemmemarkedet.

Omslaget i den innenlandske etterspørselen har

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert og glattet. 1985-100PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA SKJERMET INDUSTRI
Sesongjustert. 1985=100

også ført til at veksten i importen av skjermede varer har tiltatt gjennom 1989. Det ser også ut til at norske bedrifters andeler av hjemmemarkedet har fortsatt å avta i 1989 innenfor skjermet industri. Det må ses på bakgrunn av at prisene på leveransene til hjemmemarkedet fra denne delen av industrien de to siste årene har steget om lag 6 prosent sterkere enn de tilsvarende importprisene. Denne tendensen til økt relativ pris på norskproduserte varer har fortsatt gjennom 1989.

Bruttoinvesteringene i skjermet industri har avtatt betydelig siden toppen i 1987. Det aller meste av nedgangen fant sted fra 3. til 4. kvartal 1988. Gjennom 1989 har nedgangen fortsatt, men i svakere takt. Investeringene i skjermet industri er nå nær nivået i den forrige konjunkturmessige bunnperioden i 1982-83. Utsiktene til en moderat vekst i den innenlandske etterspørselen framover kunne tilsi at investeringene i denne næringen etter hvert vil ta seg opp, men det vil i så fall ikke skje snart. Tall fra SSBs investeringstelling over planlagte investeringer tyder på at investeringene i 1990 vil bli enda lavere enn i år.

Driftsresultatet i sektoren har trolig vært i vekst gjennom 1989, etter svært usikre anslag. Dette er vurdert ut fra volumutviklingen på bruttoproduktet, moderat lønnsvekst og trolig relativt betydelig produktivitetsvekst. For næringen må det imidlertid være et problem at en har hatt en sterkere prisvekst på leveranser til hjemmemarkedet enn prisveksten på konkurrerende importerte produkter, selv i en periode med streng lønnsregulering. Om næringen antar at en slik utvikling i relative priser vil gjøre det vanskeligere å konkurrere med import i framtiden, kan dette virke bremsende på investeringene.

Bygge- og anleggsvirksomhet

Sesongjusterte tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at nedgangen i produksjonen i bygge- og anleggssektoren fortsatte i 3. kvartal etter en midlertidig utflating i 2. kvartal. Utflatingen hadde

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR VARER FRA BYGG OG ANLEGGSEKTOREN
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal 1)

	Mrd. kr.2)	Volum				Priser			
	1988	88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Bto. investeringer i									
Boliger	29,7	-5,0	-0,9	-7,1	-4,3				
Annen privat virksomhet	36,4	-9,6	-1,7	-10,5	-3,2				
Offentlig forvaltning	18,2	-7,8	-2,9	6,2	-6,9				
Bruttoproduksjon	101,2	-5,9	-3,3	-0,3	-7,3	1,4	0,0	1,2	1,1
Vareinnsats	64,4	-5,9	-3,4	-0,5	-7,0	1,5	0,0	1,3	0,8
Bruttoproduct	36,8	-5,9	-3,1	0,2	-7,9	1,2	0,1	1,1	1,6

1) Markedspriser.

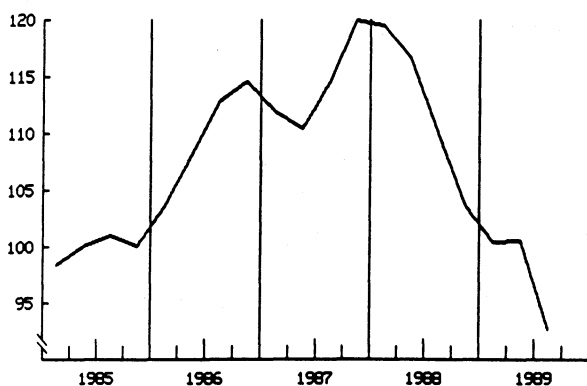
2) Nivå tall i 1988 i løpende priser.

blant annet sammenheng med en forbigående økning i leveransene til bygninger og anlegg i sektoren for utvinning av råolje og naturgass og i offentlig forvaltning.

Aktiviteten i bygge- og anleggssektoren i 3. kvartal, målt ved bruttoproduksjonen, er den laveste som er observert siden siste halvdel av 1984. Nedgangen som startet ved inngangen til 1988, er forårsaket av lavere investeringer i bygninger og anlegg i resten av økonomien. Spesielt har reduksjonen i boligbyggingen, og de reduserte investeringene i privat tjenesteyting og i industri og bergverk slått sterkt ut.

Sysselsettingstallene fra AKU for bygge- og anleggsvirksomhet viser en kraftig reduksjon både i antall sysselsatte og ukeverk hittil i år, sammenliknet med samme periode i fjor. Lønnsutviklingen i første halvår var svakere enn for andre sektorer. Dette, sammen med lav prisstigning på vareinnsatsen i sektoren, har gitt lav beregnet prisstigning på sektorens bruttoproduksjon. En har imidlertid ikke oppgaver over utviklingen i de faktiske salgsprisene for nybygg.

BRUTTOPRODUKT I BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
1985=100. Sesongjustert.

Sesongjusterte igangsettingstall for nye boliger og andre bygg i 3. kvartal tilsier at nedgangen i aktiviteten fortsetter. Disse tallene viser at nedgangen fra forrige kvartal har vært størst i industri og bergverk. Areal tall for bygg som er godkjent av kommunale bygningsmyndigheter er fortsatt lavere enn i samme periode i fjor. Fra 1987 og fram til og med 1988 har det skjedd en økning i godkjente bygg som ikke er igangsatt. Dette tallet har holdt seg relativt stabilt gjennom 1989, men har foreløpig ikke vist tegn til å avta.

Ordretilgangen bedret seg i følge sesongjusterte tall, i 2. kvartal og var tilnærmet uendret ved utgangen av 3. kvartal. Tallene for 3. kvartal var ca. 9 prosent høyere enn for 3. kvartal 1988. Oppgangen har kommet innen anleggsvirksomheten, mens det for byggevirkomheten har skjedd en utflating av nedgangen. Sesongjusterte tall viser at nedgangen i ordreservene har stoppet opp.

Det er fortsatt svak produksjonsvekst i resten av økonomien med lav kapasitetsutnyttning i flere næringer. Den økonomiske situasjonen for kommunene ser ikke ut til å bedre seg nevneverdig i 1990. I tillegg til den svake utviklingen i husholdningenes disponible realinntekt i 1989, trekker disse forhold i retning en fortsatt svak utvikling i boligbygging og andre bygg. Selv om bedret ordretilgang gir grunn til å tro at nedgangen i bygge- og anleggsvirksomheten etterhvert kan bli dempet, er det lite som peker i retning av en snarlig oppgang.

Primærnæringsvarer

Produksjonen i primærnæringsvarer har i de tre første kvartalene i år ligget klart over nivået i tilsvarende perioder i 1988. Vekst i jordbruksproduksjonen fra 1988 til 1989 ga et viktig bidrag til denne veksten.

Det største bidraget til veksten i produksjonen i primærnæringsvarer de siste årene er imidlertid den sterke veksten i eksport av ubearbeidet fisk fra opp-

MARKEDSUTVIKLINGEN FOR PRIMERNÆRINGSVARER (BASISVERDI) 1)
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr.2) 1988	Volum				Priser			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Produksjon	41,1	7,8	-5,9	-1,2	5,9	-3,9	5,3	-2,1	-0,6
Eksport	4,8	8,3	-1,0	9,3	-8,6	-0,7	-4,8	-6,6	-2,5
Hjemmeleveranser	36,3	7,7	-6,5	-2,6	8,1	-4,3	6,7	-1,4	-0,6
Import	5,5	1,0	2,9	3,3	4,0	3,5	-4,5	5,5	0,6
Innenl. anv.	42,0	6,1	-4,9	-2,3	6,9	-3,5	5,3	-0,5	-0,5
Lagerendring 3)	1,0	3,2	-3,6	-2,9	3,3	..	..	..	..
Innenl. ettersp.	41,0	3,0	-1,6	0,5	3,4	-3,3	4,9	0,2	-0,3

1) Tilmærmet i basisverdi, dvs. regnet uten avgifter og handelsavanse.

2) Nivå tall i 1988 i løpende priser.

3) Endring i lagerendring fra foregående kvartal i prosent av

drettsnæringen. Om lag 3/4 av eksporten av primærnæringsprodukter består av fisk. Denne eksporten fortsatte å vokse i de tre første kvartalene i 1989, men fiskeeksporten steg bare svakt fra 2. til 3. kvartal. Nedgangen fra 2. til 3. kvartal i eksporten av primærnæringsprodukter sett under ett skyldtes en

nedgang i øvrig eksport innenfor denne varegruppen.

Som følge av den fortsatt sterke veksten i fiskeeksporten i første halvår i år har det vært sterk vekst i bruttoproduktet i fiskerisektoren. Veksten fra 2. til 3. kvartal var imidlertid beskjeden både i eksport og produksjon.

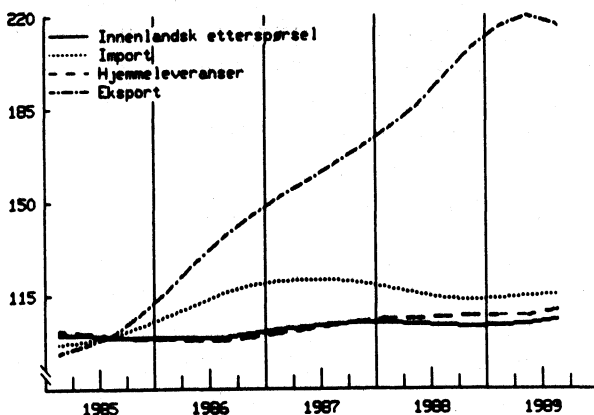
Eksportprisen for fisk har i flere år hatt en svak utvikling, noe som må ses i sammenheng med den sterke veksten i eksportvolumet ved utbyggingen av oppdrettsnæringen. Fra slutten av 1988 har til og med nivået på eksportprisen avtatt. Den svake prisutviklingen kan føre til at produsentene etter hvert vil søke å begrense tilbudet av fisk til eksportmarkedet.

Ressurskrisen i de ordinære fiskeriene med sterke reduksjoner i fiskekvotene må antas å gi redusert produksjon i fiskerisektoren framover. Det kan gi reduserte råstoffleveranser til næringsmiddelindustrien i 1990, og kan dermed begrense produksjonen av foredlede fiskevarer både for eksport og for hjemmemarkedet.

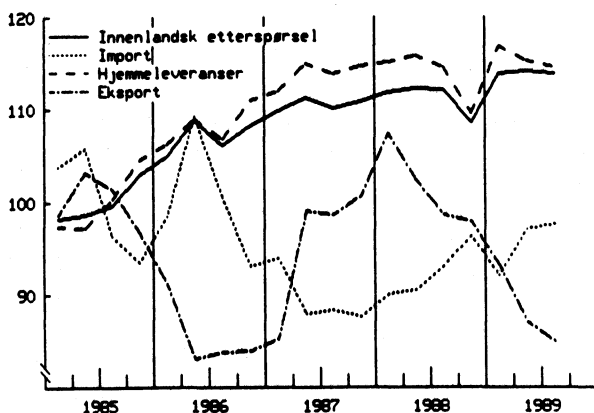
Bruttoinvesteringene i primærnæringene var i vekst helt fra begynnelsen av 1984 til begynnelsen av 1988. Fram til 1. kvartal i år avtok investeringene, men de har deretter vist svak vekst igjen. De ligger imidlertid fortsatt under 1988-nivået. Den største investeringsnedgangen i 1989 har funnet sted i fiskesektoren, men også i jordbruket ser investeringene ut til å avta noe.

Ressurskrisen innenfor fiskeriene må antas å føre til en sterk nedgang i investeringene framover i denne delen av fiskerinæringen. Det kan være grunn til å forvente reduserte investeringer innenfor oppdrettsnæringen, på bakgrunn av sterk økning i kapasiteten de siste årene. Den meget svake prisutviklingen på fisk, både til eksport og til hjemmemarkedet tyder på at lønnsomheten i denne delen av pri-

VOLUMUTVIKLINGEN FOR VARER FRA PRIMERNÆRINGENE
Sesongjustert og glattet. 1985=100

PRISUTVIKLINGEN FOR VARER FRA PRIMERNÆRINGENE
Sesongjustert. 1985=100

FAKTORETTESPØRSELEN FOR PRIMERNÆRINGENE

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr.1) 1988	Volum				Pris/deflator			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
B.produksjon	40,0	10,6	-9,2	0,8	2,8	-4,6	5,5	-1,3	-0,7
Vareinnsats	21,5	5,3	-9,2	4,5	1,1	-0,4	2,6	1,2	-0,4
Bto.produkt	18,5	16,5	-9,3	-2,9	4,6	-8,8	8,8	-4,6	-0,9
Bto.invest.	9,0	5,8	-10,7	1,4	3,1	4,6	0,0	1,8	2,7
- bygn.anl.	5,9	1,1	-4,1	-3,0	2,6	1,5	-0,1	1,2	1,1
- mask.tr.	3,1	8,5	-14,1	3,9	3,4	6,1	0,4	1,8	3,4

1) Nivå tall i 1988 i løpende priser

mærningene etter hvert avtar betydelig. Det må også antas å redusere investeringslysten.

Utenriks sjøfart

Netto frakttinntekter for Norge fra sjøfartssektoren (brutto frakttinntekter fratrukket hovedsakelig importert vareinnsats) har økt betydelig siden begynnelsen av 1988. Den vesentligste grunnen til dette er at omfanget av den norske flåten har økt betydelig på grunn av sterk investeringsvekst. Som en følge av dette har det også vært en sterk økning i driftsresultatet i utenriks sjøfart.

Men også veksten i ratene har bidratt til de økte inntektene. Sjøfartssektoren har dratt fordel av oppgangen i fraktratene internasjonalt de siste 2 årene. Fraktratene økte kraftig i andre halvår 1988. I første halvår i år falt ratene noe, mens de i 3. kvartal igjen har steget betydelig. Prisindeksene for brutto-produksjon og eksport for utenriks sjøfart i KNR har en jevnere utvikling, blant annet på grunn av at norske redere i stor grad har langsiktige kontrakter.

Bruttoinvesteringene i utenriks sjøfart har siden 4. kvartal 1988 flatet ut på et høyt nivå etter sterk vekst i 1987 og delvis i 1988. Det har slått ut i importen av skip, både i volum og enda mer i verdi,

siden prisene på brukte skip internasjonalt har skutt kraftig i været.

Prisene på brukte skip har økt mer enn fraktratene, og det antas at dagens rater ikke kan forrente de nåværende skipsprisene. Dette prisforholdet impliserer derfor mange markedsdeltakers forventninger om at fraktratene skal stige ytterligere. I følge KNR var prisen for import av skip de tre første kvartalene i år i gjennomsnitt om lag 30 prosent høyere enn i tilsvarende periode i 1988, mens den tilsvarende prisveksten for eksportinntektene var om lag 15 prosent.

Forventningene om ytterligere vekst i ratene vil trolig motivere fortsatte skipskjøp hos norske redere. Både den økte flåten som følger av dette og utsikter til økte fraktrater på grunn av vekst i verdenshandelen vil gi økte netto frakttinntekter framover.

Privat tjenesteyting, fastlands-Norge

Kvartalvise nasjonalregnskapstall justert for normale sesongvariasjoner viser nå tegn til vekst i samlet produksjon for privat tjenesteyting utenom utenriks sjøfart, rørtransport og frie banktjenester, etter nedgang gjennom 1988. Omslaget oppover har særlig funnet sted i varehandel og innenriks samferdsel, mens produksjonen fortsatt er i nedgang for

UTENRIKS SJØFART

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr.1) 1988	Volum				Pris/deflator			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Bto.produksjon	34,4	2,2	3,8	7,4	0,9	4,4	4,4	1,3	1,6
Vareinnsats	23,9	3,8	1,2	8,6	-3,6	1,1	2,7	5,6	-1,8
Bto.produkt	10,5	-2,6	12,3	4,4	14,7	14,5	4,1	-6,5	5,6
Bto.invest.	12,2	297,3	-33,4	-7,9	4,1	6,6	7,3	-1,8	5,2

1) Nivå tall i 1988 i løpende priser

PRIVAT TJENESTEYTING FASTLANDS-NORGE

Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal

	Mrd. kr. 1988	Volum				Pris/deflator			
		88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Bruttoproduksjon	352,9	-0,3	-4,6	2,2	1,5	0,9	2,1	1,6	0,2
Vareinnsats	131,9	0,2	-5,5	1,8	2,0	0,8	0,8	2,3	0,3
Bruttoprodukt	221,0	-0,6	-4,0	2,5	1,2	1,0	2,8	1,2	0,1
Bto.investeringer	35,0	-9,6	-5,2	-7,9	1,2	2,4	-1,3	0,7	1,3
- bygn./anlegg	19,0	-13,0	-2,0	-11,6	-3,5	1,4	-0,2	1,0	0,8
- mask./tr.midler	15,9	-5,5	-8,9	-3,6	6,2	3,7	-2,8	0,6	2,2

bank- og forsikringstjenester og forretningsmessig tjenesteyting.

Arbeidskraftundersøkelsen viser en svak nedgang i antall sysselsatte i disse næringene sett under ett fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989. Det er spesielt antall sysselsatte i banksektoren som er blitt redusert, men tallene antyder også reduksjoner innen innenriks samferdsel. Nedgangen i sysselsettingen i banksektoren kan foruten fallet i produksjonen forklares med en omfattende rasjonalisering, blant annet som en konsekvens av bankenes store tap på utlån.

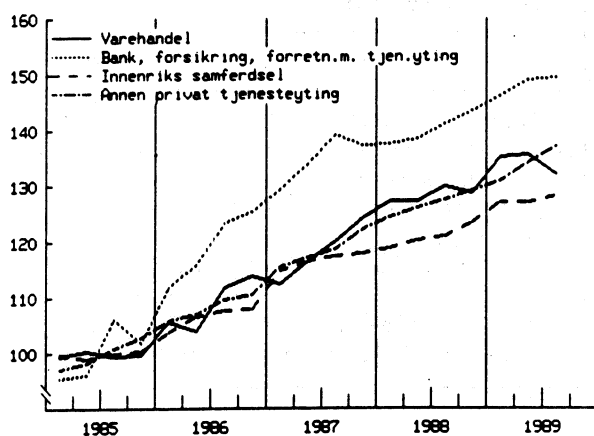
Bruttoinvesteringene i disse næringene sett under ett har ifølge sesongjusterte KNR-tall vært i nedgang siden begynnelsen av 1986, men det er nå tegn til utflating i investeringene i maskiner og transportmidler. Det er varehandelen som bidrar til denne utviklingen, noe som må sees i sammenheng med produksjonsøkningen i sektoren. Nedgangen i investeringene i bygninger og anlegg som startet i begynnelsen av 1988, ser ut til å fortsette. Stor ledig kapasitet i utgangspunktet forsterket av det generelle fallet i produksjonen av tjenester, bidrar til at investeringene i forretningsbygg er i klar nedgang. Det er også nedgang i investeringene i den delen av innenriks samferdsel som i hovedsak omfatter jernbane, post og teletjenester og sivil luftfart.

Prisutviklingen for privat tjenesteyting har stor

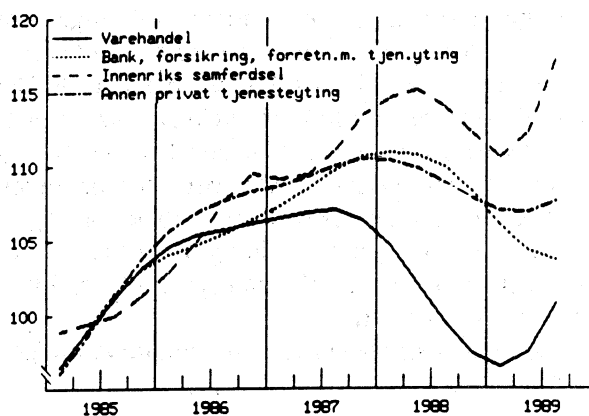
betydning for konsumprisene. Det gjelder særlig prisutviklingen for varehandelstjenester, som først og fremst reflekterer utviklingen i avansene pr. omsett enhet. I KNR beregnes disse ved å kombinere prismateriale fra konsumprisindeksen og prismateriale for utviklingen i hjemmeprisene og importprisene for de varene som omsettes gjennom varehandelen. Denne implisitte beregningsmåten innebærer at kvaliteten på dette datamaterialet blir svakere enn for mange av de andre prisindeksene i regnskapet, noe som gir seg uttrykk i store endringer i prisindeksen fra kvartal til kvartal. Materialet indikerer imidlertid at den underliggende prisveksten for varehandelstjenestene har blitt klart svekket gjennom det siste året, noe som i såfall vil ha bidratt til nedgangen i veksten i konsumprisene.

Den svakere prisveksten for varehandelen må sees i sammenheng med at det sterke fallet i produksjonen - dvs. omsetningsvolumet - siden høsten 1987 trolig har forsterket priskonkurransen i sektoren. For annen privat tjenesteyting derimot, som også betyr mye for konsumprisene, har prisveksten holdt seg relativt høy gjennom sommeren i år. Dette kan reflektere at produksjonsnedgangen siden slutten av 1987 har vært langt svakere enn for varehandelen, men det skyldes antakelig først og fremst at lønnstilleggene i år ble konsentrert til 2.kvartal som følge av lønnsreguleringsloven. Det ligger i så fall an til lavere prisvekst for denne næringen i det kommende halvåret.

PRISUTVIKLINGEN FOR PRIVAT TJENESTEYTING, FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert. 1985=100

VOLUMUTVIKLINGEN FOR PRIVAT TJENESTEYTING, FASTLANDS-NORGE
Sesongjustert og glattet. 1985=100

OFFENTLIG FORVALTNING

Samlet offentlig konsum var omlag uendret fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989. En vekst i sysselsettingen i forbindelse med arbeidsmarkedstiltakene førte riktig nok til økt produksjon i offentlig forvaltning, men utslaget på konsumet ble motvirket av en økning i offentlige gebyrer. Offentlig konsum er i Nasjonalregnskapet definert som summen av lønnskostnader, vareinnsats og kapitalslit fratrukket gebyrer. Den viktigste grunnen til at gebyrene vokser i faste priser er at en økning i verdien av gebyrene utover den generelle kostnadsveksten i offentlig produksjon, regnes som en volumøkning i gebyrene. For en gitt produksjon vil dette gi en vridning fra offentlig til privat konsum. Den sterke veksten i gebyrene sammen med svak vekst i produksjonen betyr derfor at en økende andel av produksjonen finansieres direkte av brukerne.

Bruttoinvesteringene for offentlig sektor i alt sank fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989 med 7,5 prosent. Økt på kapitalslitet på grunn av store investeringer i årene 1986-88, førte til at volumet av nettoinvesteringene sank med over 12 prosent i samme periode. Til tross for nedgangen ligger investeringene i offentlig sektor fortsatt på et høyt nivå.

Statsforvaltningen

I Nasjonalregnskapet blir alt kjøp av materiell til forsvaret regnet som offentlig konsum. Dette kan gi store svingninger i statlig konsum i forbindelse med kjøp av kostbart materiell som f.eks. ubåter og fly. Levering av en ubåt til forsvaret i 2.kvartal førte således til en midlertidig topp i offentlig konsum i dette kvartalet. Tilsvarende kan vi vente en ny topp i det statlige konsumet i løpet av 1990 når de to neste ubåtene leveres.

Det statlige sivile konsumet økte med 2,3 prosent fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989. Mesteparten av dette kan tilskrives økt sysselsetting innenfor forvaltningsområdet undervisning og forskning. Bruttoinvesteringene i statsforvaltningen økte med omlag 6 prosent i samme periode. Investeringsveksten var sterkest innenfor områdene helse, undervisning og forskning.

Kommuneforvaltningen

Veksten i konsumet i kommuneforvaltningen har vært svakt negativ i alle de tre første kvartalene i 1989 målt i forhold til samme kvartal året før. Det har likevel vært en tiltakende vekst i sysselsettingen i disse tre kvartalene. Hovedårsaken til dette ligger i den sterke veksten i antall personer som er ansatt på arbeidsmarkedstiltakene "Arbeid for trygd".

Sterk vekst i gebyrene har gjort at konsumet i faste priser har avtatt selv om kapitalslitet og lønnskostnadene har økt.

Bruttoinvesteringene i kommuneforvaltningen

ble redusert med 15 prosent målt i faste priser fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989, mens økt kapitalslit førte til at nettoinvesteringene sank med over 20 prosent i samme periode. Det kan dermed se ut til at innstramningene i kommuneforvaltningen primært har slått ut i en reduksjon av nye investeringsprosjekter og økte egenbetalinger fra privat sektor for de kommunale tjenestene.

ARBEIDSMARKEDET

Etter at sysselsettingen justert for normale sesongvariasjoner falt sterkt gjennom siste halvdel av 1988, har den vist tendens til svakere nedgang i 2. og 3.kvartal 1989. Omslaget oppover i produksjonen i fastlands-Norge de siste kvartalene ser altså ut til å ha gitt seg utslag i arbeidsmarkedet. Men fra de tre første kvartalene i 1988 til de tre første i 1989 gikk antall sysselsatte personer ned med 3,2 prosent. Mye tyder dermed på at vi fra 1988 til 1989 vil få den kraftigste reduksjonen som har vært i sysselsettingen fra et år til det neste etter krigen.

Nedgangen i sysselsettingen har gått sammen med en nedgang i arbeidsstyrken, men nedgangen har her vært svakere enn for sysselsettingen, og satte inn først mot slutten av 1988. Som en følge av dette økte ledigheten sterkt i 1988, men har vist en klar tendens til utflatning i 1989. I følge Statistisk sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser - AKU - var det i 3.kvartal i år 109 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Dette utgjorde 5,1 prosent av arbeidsstyrken.

Den registrerte ledigheten har også vist tegn til utflatning gjennom 1989, etter å ha vokst sterkt gjennom hele 1988. En kraftig opptapping av arbeidsmarkedstiltakene gjennom siste halvdel av 1988 og inn i 1989 har vært en medvirkende årsak til dette. Arbeidsmarkedstiltakene forklarer også en god del av forskjellen mellom AKU-ledigheten og den registrerte ledigheten. Når tallene for arbeidssøkere uten arbeidsinntekt, registrerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak ses i sammenheng, indikerer utviklingen at svekkelsen av arbeidsmarkedet har fortsatt gjennom 1989.

BEFOLKNINGEN I YRKESAKTIV ALDER Tusen personer

	88.3	89.3	Endring
16-74 år i alt	3 070	3 085	15
Arbeidsstyrken	2 199	2 164	-35
Arbeidssøkere	75	109	34
Sysselsatte	2 124	2 054	-70
- omregnet til heltid ¹	1 588	1 511	-77

¹ a 37,5 timers uke.

Kilde: AKU 3. kvartal 1989.

Sysselsetting

Med unntak av 2.kvartal 1989 har tallet på sysselsatte personer justert for normale sesongvariasjoner vært i tilbakegang helt siden 3.kvartal 1987. Nedgangen var spesielt sterk gjennom vinterhalvåret 1988/89, men har avtatt gjennom 1989.

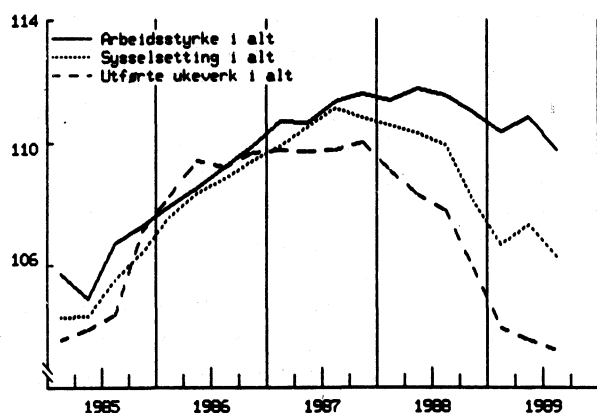
Sesongjusteringen av tallene er imidlertid noe usikker p.g.a. omleggingen av AKU fra 1. til 2.kvartal 1988. En har ennå ikke fått lange nok tidsserier, slik at man i stor grad må bygge på AKU-tall fra før omleggingen.

I 3.kvartal 1989 var det i følge AKU 2 054 000 sysselsatte. Fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989 gikk sysselsettingen ned med omlag 70 000 personer eller 3,3 prosent. Det er i første rekke arbeidstakere under 25 år som har blitt rammet av nedgangen.

Nedgangen i utførte timeverk justert for normale sesongvariasjoner fortsatte i 3.kvartal, men i et svakere tempo enn siste halvdel av 1988. Fra 3.kvartal 1988 var nedgangen på hele 4,8 prosent, og var således sterkere enn for antall sysselsatte. Forskjellen skyldes en økning i andelen midlertidig fraværende og en nedgang i gjennomsnittlig arbeidstid blant de som er i arbeid. Nedgangen i gjennomsnittlig arbeidstid har særlig gjort seg gjeldende for selvstendige og familiearbeidere.

De fleste næringer hadde en noenlunde stabil sysselsetting fra 2. til 3.kvartal, og fulgte således den generelle utviklingen. Siste år har nedgangen i sysselsettingen særlig rammet industri, bygge- og anleggsvirksomhet, bank- og finansieringsvirksomhet og visse andre grupper innen privat tjenesteyting. Spesielt for bygge- og anleggsvirksomheten har nedgangen vært sterk. Mesteparten av tilbakegangen for denne sektoren kom fra 4.kvartal 1988 til 1.kvartal 1989, og var klart sterkere enn det som er normalt for årstiden, spesielt når en tar den milde vinteren i betraktning. Også for bank- og finansieringsvirksomhet har nedgangen vært betydelig sett i forhold til næringens størrelse.

ARBEIDSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFØLGE ARBEIDSKRÆFTUNDERSØKELSEN. 1) 1980=100. Sesongjustert.

1) Justert for omlegging av AKU f.o.m. 2. kv. 1988.

Arbeidsstyrken

Med unntak av 2.kvartal 1989, har arbeidsstyrken vært i tilbakegang de siste fem kvartalene, justert for normale sesongvariasjoner.

Ujustert var arbeidsstyrken i 3.kvartal 1989 på 2 164 000 personer, en nedgang på omtrent 35 000 i forhold til 3.kvartal 1988. Nedgangen fant sted til tross for en økning i befolkningen i yrkesaktiv alder på 15 000 personer i samme periode.

Nedgangen i arbeidsstyrken har i første rekke omfattet yngre og eldre arbeidstakere. For personer i aldersgruppen 25 - 54 år har det bare vært små endringer, men også i denne aldersgruppen har yrkesdeltakingen gått svakt tilbake siste år for begge kjønn.

For ungdom i aldersgruppen 16 - 19 år gikk arbeidsstyrken ned med 28 000 personer fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989. Dette er en reduksjon på omtrent 17 prosent, og kan bare delvis forklares med nedgangen på 6 000 personer i denne aldersgruppen. En del skyldes nedgang i deltidsjobber for skoleelever og en del kan forklares med en overgang fra yrkesaktivitet til skolegang i denne aldersgruppen.

Det er de med svakest tilknytning til arbeidsmarkedet som først resignerer når mulighetene til å få jobb er dårlige. Dette vil ofte være kvinner og yngre og eldre arbeidstakere. Nedgangen i sysselsetting det siste året har i første rekke rammet ungdom. Også for de eldre aldersgruppene gir utviklingen grunn til å tro at det nå foregår en viss utstøtning fra arbeidsmarkedet.

Arbeidsløshet

I følge AKU har veksten i arbeidsledigheten justert for normale sesongvariasjoner vist tegn til utflating de to siste kvartalene, etter en sterk vekst gjennom hele 1988. Ujustert var det 109 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i 3.kvartal 1989. Dette utgjorde 5,1 prosent av arbeidsstyrken, og er klart over den forrige ledighetstoppen i de tre første kvartalene av 1983 da ledigheten var 3,6 prosent.

Den sesongjusterte registrerte ledigheten har også vist en klar tendens til utflating gjennom 1989. Ved utgangen av november var den registrerte ledigheten ujustert på 79 900 personer, en økning på 17 800 personer siden november 1988.

Normalt har AKU-ledigheten ligget over den registrerte ledigheten fordi enkelte som søker arbeid ikke melder seg ved arbeidskontorene. Forrige gang ledigheten var høy var denne forskjellen liten. Når AKU denne gangen ligger klart over den registrerte ledigheten, har det sammenheng med at en god del av dem som er omfattet av arbeidsmarkedstiltakene nå blir klassifisert som arbeidssøkere i AKU.

Menn har hatt en større økning i ledigheten enn

**ARBEIDSLEDIGHET, INNSKRENKET
ARBEIDSTID, ARBEIDSMARKEDSTILTAK
OG LEDIGE PLAGGER**

Tusen personer

	okt. 1989	Endring fra oktober 1988
Registrerte ledige	78,6	22,0
- permitterte	15,3	5,7
Innskrenket arbeidstid	12,0	3,0
Arbeidsmarkeds- tiltak utenom attføring	53,6	40,5
Tilgang ledige plasser	13,9	-1,2
Beholdning ledige plasser	4,7	-1,5

Kilde: Arbeidsdirektoratet.

kvinner, og har nå en høyere ledighetsrate. Dette skyldes at det er næringer med utpregede mannsyrker som har hatt størst tilbakegang i sysselsettingen sammen med at menn i større grad har meldt seg ledige når de har vært uten arbeid.

Ifølge AKU-tallene var det aldersgruppen 16-19 år som først merket den sterke oppgangen i ledigheten, men gruppen stabiliserte seg på et høyt ledighetsnivå tidligere enn de andre aldersgruppene. Den sterke tilbakegangen i yrkesprosenten hos ungdom på grunn av økt skolegang kan ha vært en medvirkende årsak til denne tidligere utflatingen. AKU-tallene for arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i denne aldersgruppen ligger klart over tallene for registrert ledighet i samme gruppe. Dette kan ha sammenheng med at arbeidsmarkedstiltakene i stor grad er rettet inn mot ungdom.

Med langtidsledighet menes det ofte personer som har vært registrert ledige i 26 uker eller mer. I

LEDIGE ETTER LEDIGHETENS VARIGHET
1000 personer

	Okt. 1989	Endr. fra okt. 1988
I alt	78,6	22,0
Under 4 uker	18,2	1,5
4-7 uker	10,9	2,2
8-12 uker	11,3	1,9
13-25 uker	13,7	4,7
26 uker og mer	24,5	11,6

følge Arbeidsdirektoratet har denne gruppen vokst sterkt det siste året. Også andelen langtidsledige av totalt antall registrerte ledige har økt i samme periode. AKU viser i store trekk samme utvikling, men disse tallene er heftet med større usikkerhet.

Det har vært en svak tendens til utjevning i ledighetsratene mellom de ulike regionene av landet. Ved utgangen av oktober var ledigheten høyest i Hordaland, Finnmark og Aust-Agder.

I følge Arbeidsdirektoratet var 15 400 personer berørt av permitteringer ved utgangen av november. Disse er inkludert i ledighetstallene, og antallet har økt med omlag 20 prosent det siste året. I tillegg var 12 800 personer berørt av innskrenket arbeidstid ved utgangen av november. Veksten i denne gruppen har vært på omtrent 2 000 personer det siste året, og disse inngår ikke i tallet på registrerte ledige.

Justert for normale sesongvariasjoner gikk tilgangen på ledige plasser klart tilbake i 1988. I 1989 har tilgangen på nye plasser vært noe ustabil fra måned til måned, men har i hovedtrekk holdt seg på et lavt nivå i forhold til 1986 og 1987. Også beholdningen av ledige plasser falt gjennom 1988. I 1989 har det vært en viss økning fram til mai, men deretter har beholdningen falt igjen.

Arbeidsmarkedstiltak

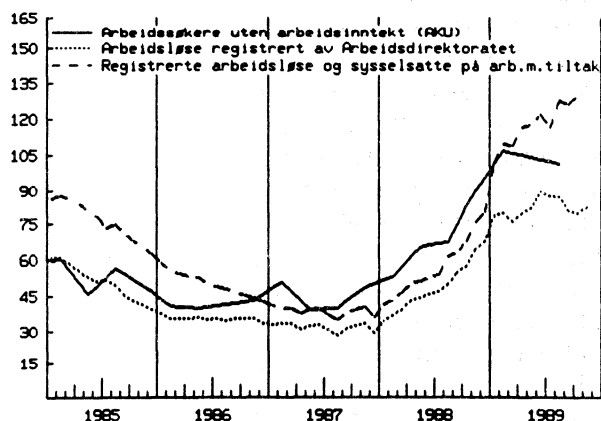
Arbeidsmarkedstiltakene ble trappet kraftig opp gjennom vinteren 198/89. Fram mot sommermånedene har de blitt trappet noe ned, hvilket er normalt for årstiden. Fra og med august har de igjen blitt trappet kraftig opp. Ved utgangen av oktober var 53 600 personer omfattet av arbeidsmarkedstiltak utenom attføring. Dette er betydelig over nivået på tiltak ved forrige ledighetstopp i 1983/84.

Kvalifiseringstiltak har vært den viktigste gruppen tiltak, og omfattet ved utgangen av oktober 33 200 personer. Ungdom har vært en viktig målgruppe, og 12 900 personer under 20 år gikk på ulike tiltak ved utgangen av oktober. Ordningen "Arbeid for trygd" omfattet ved utgangen av oktober 9 700 personer.

Ser man på den sesongjusterte summen av regi-

ARBEIDSLEDIGE

Arbeidssøkere uten arbeidsinnt., reg. arbeidsløse ved arbeidskontorene og syssels. på arb.m.tiltak. Sesongjusterte tall i tusen.

strerte ledige og personer på arbeidsmarkedstiltak, så har denne størrelsen vært i sterk vekst fra januar 1988 fram til utgangen av oktober 1989. Dette indikerer at arbeidsmarkedet har blitt klart svekket også gjennom 1989. Utslaget i den sesongjusterte serien for en enkelt måned er imidlertid usikkert på grunn av den store variasjonen i arbeidsmarkedstiltakene. Ved utgangen av oktober i år var 132 300 personer enten registrert ledige eller sysselsatt på arbeidsmarkedstiltak utenom attføring, dette tilsvarer vel 6 prosent av arbeidsstyrken. Sammenlignet med tilsvarende måned under forrige ledighetstopp i 1983/84, utgjør dette en økning på i underkant av 2 prosentpoeng.

Lønnsutviklingen

Lønnsutviklingen i år er sterkt preget av inntektsreguleringsloven som resulterte i generelle tillegg fra 1. april. I privat sektor var rammen for tilleggene stort sett 3 kroner pr. time. Offentlige ansatte fikk et tillegg på 7 150 kroner pr. år. Gjennomsnittlig lønnsvekst fra 1988 til 1989 er av Det tekniske beregningsutvalget anslått til om lag 4 prosent. Et mulig avvik i lønnsveksten i de ulike næringer fra det loven skulle tilsi kan i vesentlig grad tilskrives effekter av endringer i bruk av overtid og skiftarbeid, samt endringer i sammensetningen av sysselsatte. Fordi den vesentlige delen av lønnsveksten kom tidlig i året vil lønnsoverhenget til neste år bli lavt. Indeksen for gjennomsnittlig timefortjeneste for mannlige arbeidere i bygg- og anleggsvirksomhet viser bare en vekst på 1,3 prosent fra 2.kvartal 1988 til 2.kvartal 1989. Innen byggevirksomhet økte lønningene med 3,2 prosent i samme periode, mens de falt med 3,1 prosent innen anleggsvirksomhet. Årsaken til den lave lønnsveksten i denne bransjen er nedgang i skift-t tillegg og generelt sett dårligere ak-

korder som en følge av fortsatt nedgang i bygg- og anleggsvirksomhetene. Anleggsvirksomheten har vært spesielt berørt av disse forholdene.

Foreløpige indekstall for gjennomsnittlig timefortjeneste for alle voksne arbeidere i industrien viser en vekst fra 3.kvartal 1988 til 3.kvartal 1989 på 5,8 prosent. For voksne menn steg indeksen med 5,5 prosent, mens veksten for voksne kvinner var 6,8 prosent. Med uendret lønnsvekst ut året blir lønnsveksten inklusive overtid og andre tillegg fra 1988 til 1989 5,1 prosent. Veksten ut over det inntektsreguleringsloven gir rom for skyldes økt bruk av overtid og endringer i sammensetningen av sysselsatte. Lønnsveksten tyder på at reduksjonen i sysselsettingen i industrien spesielt har rammet de med lavere inntekt enn gjennomsnittet.

For funksjonærer i NHO-bedriftene var time-lønnsøkningen fra 1.september ifjor til 1.september i år på 4,5 prosent for menn og 6,7 prosent for kvinner. For funksjonærene i alt var økningen 5 prosent, mens tilsvarende vekst ifjor var på 3,4 prosent. En viktig årsak til veksten her er at bedriftene ved reduksjoner i antall ansatte i mindre grad erstatter de som ligger lavt på lønsskalaen enn de som ligger høyt.

Lønnsutviklingen inn i 1990 vil bli preget av flere forhold. Høy arbeidsledighet og lav kapasitetsutnyttelse i de fleste næringer vil bidra til å begrense lønnsveksten, spesielt i skjermet sektor. Fortsatt moderat innenlandsk prisvekst vil også være en begrensende faktor på lønnsveksten framover. Inntektsreguleringsloven kan på den annen side ha skapt et underliggende lønnspress som vil kunne bidra til økt lønnsvekst i den grad gjeninnhentingseffektene slår gjennom ved lønnsoppgjøret til våren. Dette kan spesielt gjøre seg gjeldende i utekonkurierende industri som har hatt sterk produktivitetsvekst og god lønnsomhet de siste årene.

HUSHOLDNINGENE

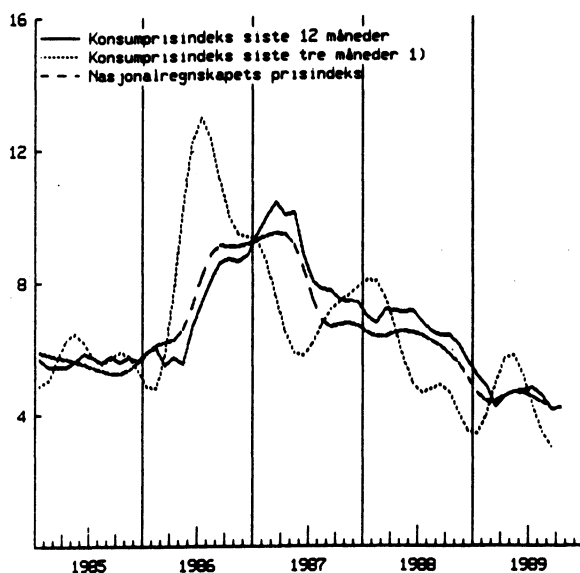
Disponibel realinntekt

Det vil bli en svak utvikling i husholdningenes disponible realinntekter fra 1988 til 1989. Den svake utviklingen har sammenheng med en klar tilbakegang i antall utførte timeverk. Samtidig har lønnsreguleringsloven begrenset den gjennomsnittlige timelønnsveksten til om lag 4 prosent. Med en prisvekst for privat konsum på om lag 4,5 prosent medfører dette at realverdien av lønnsutbetalingene går ned. Økte utbetalinger av arbeidsledighetstrygd har imidlertid i en viss utstrekning motvirket den svake utviklingen i lønnsutbetalingene. Samtidig har andre overføringer fra det offentlige økt som følge av en økning i pensjonsutbetalingene. Flere alderspensjonister med krav på tilleggssytelser fra folketrygden og et større antall personer med uføretrygd bidrar til dette. I de siste årene har husholdningene hatt betydelige nettorenteutgifter som følge av den gjeldsoppbygging som gikk sammen med den sterke konsumveksten midt på 1980-tallet. Som følge av nedgangen i rentenivået vil imidlertid renteutgiftene bli lavere i 1989 enn i 1988.

Konsumprisindeksen

Tolvmånedersraten for konsumprisindeksen falt gjennom 3. kvartal til 4,2 prosent i oktober måned etter å ha ligget i overkant av 4,5 prosent i 2. kvartal. Dersom tolvmånedersraten på 4,2 prosent opprettholdes ut året, vil totalindeksen for privat konsum vokse med 4,6 prosent fra 1988 til 1989 regnet som årsgjennomsnitt. Deflatoren for privat konsum i KNR viste en vekst på 4,4 prosent fra 3. kvartal

KONSUMPRISVEKST
Vekst i konsumprisindeksen og nasjonalregnskapets prisindeks. Prosent.

1) Tre måneders sentrert gjennomsnitt av underliggende tendens (vekst fra forrige måned i sesongjustert og glattet serie). Årlig rate.

1988 til 3. kvartal 1989. Etter justering for normale sesongvariasjoner steg konsumprisene ifølge deflatoren i KNR med 0,8 prosent fra 2. til 3. kvartal 1989, dvs. med en årlig rate på nær 3 1/2 prosent. Det var spesielt prisutviklingen for tobakk og drikkevarer, energivarer, offentlige transporttjenester, restauranttjenester og boligjenester som trakk totalindeksen opp.

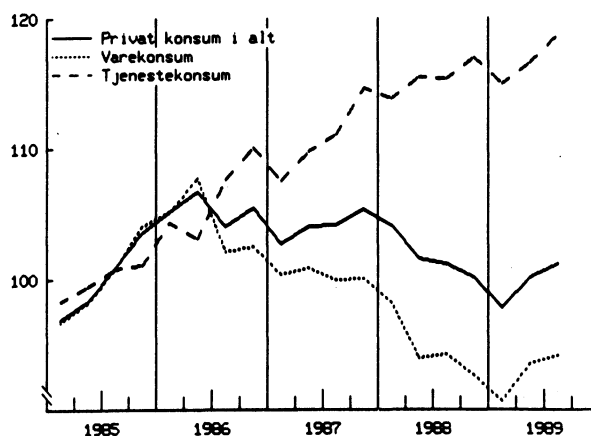
Både utenlandske og innlandske faktorer ligger bak nedgangen i prisstigningen. For det første er det en svak prisutvikling for import av konsumvarer. For det andre har det vært en lav vekst i lønnssetningene samtidig som produktivitetsveksten har vært sterk. Dette har begrenset veksten i konsumprisene fra kostnadssiden. For det tredje har den svake utviklingen i privat konsum gjennom 1987 og 1988 ført til en lavere kapasitetsutnyttning i skjermet sektor. Dette kan ha gitt seg utslag i større priskonkurranse.

Privat konsum

Foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at det private konsumet gikk opp med 1 prosent fra 2. til 3. kvartal 1989 etter justering for normale sesongsvingninger. Det var vekst både for vare- og tjenestekonsumet, men veksten var sterkest for tjenestene. Nedgangen i nordmenns konsum i utlandet bidro imidlertid til å trekke veksten i privat konsum ned.

Bunnen i privat konsum ble nådd i løpet av 1. kvartal i år. På grunn av nedgang gjennom hele 1988 vil imidlertid privat konsum gå klart ned fra 1988 til 1989 regnet som årsgjennomsnitt. Dersom privat konsum holder seg uendret fra 3. til 4. kvartal, vil en få en konsumnedgang på 1,7 prosent. Med en konsumoppgang på 1 prosent også i 4. kvartal, vil konsumet derimot gå ned med 1,4 prosent fra 1988 til 1989. En beskjeden utvikling i husholdningenes disponible realinntekter er en viktig årsak til den svake utviklingen i privat konsum fra 1988 til 1989. Husholdningenes sparerate var på -2,8 prosent i

PRIVAT KONSUM
1985=100. Sesongjustert.

PRIVAT KONSUM									
Sesongjustert. Prosentvis endring fra foregående kvartal.									
	Mrd. kr	Volumendring				Prisendring			
	1988	88.4	89.1	89.2	89.3	88.4	89.1	89.2	89.3
Varer	195,5	-1,7	-2,1	3,2	0,6	0,9	0,4	1,6	0,7
- Varige	164,9	-3,5	-3,9	2,6	1,2	0,1	1,2	0,5	0,4
- Andre	30,5	-1,4	-1,8	3,3	0,5	1,0	0,3	1,8	0,7
Tjenester	100,7	1,5	-1,8	1,4	1,8	1,4	1,1	1,7	1,2
- boligtjenester	36,7	1,0	0,8	0,9	0,7	1,8	1,3	1,6	1,6
- andre	64,0	1,8	-3,2	1,8	2,4	1,2	1,0	1,8	0,9
Spesifisert konsum	296,2	-0,6	-2,0	2,6	1,0	1,1	0,7	1,6	0,8
+ Nordmenns konsum i utlandet	22,6	-5,9	-4,9	-3,8	-2,9	1,2	1,2	2,0	0,9
- Utlendingers konsum i Norge	10,0	-1,9	1,3	-3,9	-4,0	0,9	1,3	1,6	1,1
Privat konsum	308,8	-1,0	-2,3	2,4	1,0	1,1	0,7	1,6	0,8
- tendens 1)		-1,0	-0,5	0,3	0,7	1,1	0,6	1,7	0,8

1) Endring i sesongjustert og glattet serie.

1988. Med en konsumnedgang på 1 1/2 prosent og en vekst i husholdningenes disponible realinntekter på under 1 prosent vil spareraten for 1989 fortsatt være negativ.

Varekonsumet: Svak vekst

Foreløpige nasjonalregnskapstall viser at varekonsumet gikk opp med 0,6 prosent fra 2. til 3.kvartal etter justering for normale sesongvariasjoner. Detaljomsetningsindeksen er imidlertid nylig lagt om og en har foreløpig ikke grunnlag for å bedømme hvor god den nye metoden er. Det er derfor grunn til å peke på at det fortsatt er knyttet stor usikkerhet varekonsumanslagene i KNR.

Det var vekst i konsumet både for varige og ikke-varige konsumgoder, men veksten var klart sterkest for de varige godene, der kjøpene har holdt seg på et lavt nivå det siste året. De siste tallene kan imidlertid tyde på at kjøpene av møbler og elektriske artikler er i ferd med å ta seg opp igjen. Kjøpet av personbiler har derimot bare vist ubetydelig oppgang siden mai i år. Varige forbruksgoder har hatt en betydelig lavere prisstigning gjennom 1988 og 1989 enn ikke-varige forbruksgoder. Dette kan trolig forklare noe av veksten for møbler og elektriske artikler. En markant oppgang i personbilsalget, som var ventet i år på bakgrunn av de lave kjøpstallene de siste årene, har ennå ikke satt inn. Høy arbeidsledighet og stor usikkerhet om fremtidige inntektsmuligheter sammen med et høyt realrentenivå kan være en viktig grunn til at bilkjøpet ennå ikke har tatt seg

opp. En annen faktor bak de lave salgstallene kan være en strengere kredittvurdering fra finansinstitusjonenes side som en reaksjon på de senere års tapsbringende utlån.

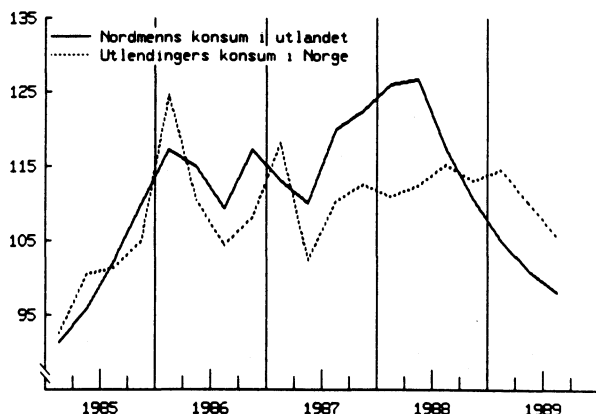
Konsumet av ikke-varige konsumgoder økte svakt fra 2. til 3. kvartal etter justering for normale sesongsvingninger. En viss nedgang for andre husholdningsvarer samt uendret nivå for drikkevarer, tobakk, klær og sko lå bak den svake veksten. For mat- og energivarer hadde en imidlertid en klar oppgang fra 2. til 3. kvartal. Veksten i matvarekonsumet og nedgangen i konsumet av tobakk og drikkevarer kan blant annet ha sammenheng med at en siden 1. kvartal 1988 har hatt henholdsvis en svakere og sterkere prisvekst på disse varene sammenlignet med gjennomsnittet for privat konsum.

Bunnen for ikke-varige konsumgoder ble nådd i 1. kvartal 1989 etter en nedgang som hadde vært langt mer beskjeden enn for kjøpene av varige konsumgoder. Med den veksten en har hatt i de to siste kvartaler ligger konsumet av ikke-varige forbruksgoder nå ikke langt fra toppen i 1987. På grunn av nedgangen i konsumet av ikke-varige goder gjennom hele 1988 må det til en vekst på 2,5 prosent fra 3. til 4. kvartal for at forbruket skal holde seg uendret fra 1988 til 1989 regnet som årsgjennomsnitt.

Tjenestekonsumet

Ifølge foreløpige tall fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet gikk tjenestekonsumet opp med nær 2

KORREKSJONSPOSTER
1985=100. Sesongjustert.

prosent fra 2. til 3. kvartal etter justering for normale sesongsvingninger. Det var utviklingen i konsumet av andre tjenester enn boligkonsum som lå bak denne forholdsvis høye veksten. Veksten i boligkonsumet var langt mer beskjeden som følge av den betydelige nedgangen i boliginvesteringene en har hatt i de siste kvartalene. Blant andre tjenester var det vekst for undergruppene helsepleie, offentlige forestillinger, diverse transporttjenester og diverse andre tjenester. For de to førstenevnte kan en større grad av gebyrbeleggning av offentlige tjenester ligge bak veksten i konsumet, mens en svak prisstigning kan ligge bak konsumveksten for diverse transporttjenester og diverse andre tjenester. For restauranttjenestene var det derimot en nedgang fra 2. til 3. kvartal. Stor usikkerhet knyttet til indikatorene for tjenestekonsumet innebærer at også utviklingen for denne komponenten må tolkes med stor forsiktighet.

Det var en nedgang både for nordmenns konsum i utlandet og utlendingers konsum i Norge fra 2. til 3. kvartal. Nordmenns konsum i utlandet har nå vært i nedgang siden begynnelsen av 1988, og det er ennå ingen tendenser til at nedgangen er i ferd med å stoppe opp. Det er i første rekke nedgangen i chartertrafikken til utlandet som ligger bak nedgangen i nordmenns konsum i utlandet. Tall fra Luftfartsdirektoratet viser at antall charterreiser gikk ned med i underkant av 40 prosent i årets tre første kvartaler sammenlignet med samme periode i 1988.

Boliginvesteringer

Den svake utviklingen i disponibel inntekt for lønsmottakere og personlig næringsdrivende gjennom 1988 og 1989 har dempet boliggetterspørselen, og vridt den i retning mindre boliger. Omsetningen av bruktboliger er redusert, noe som har medført et kraftig prisfall i dette markedet. Det er også grunn til å tro at fortjenesten ved salg av nye boliger er redusert. Den reduserte aktiviteten i bolig-

markedet har resultert i en nedgang i boliginvesteringene. Nedgangen har vart siden inngangen av 1988, og fortsatte inn i 3.kvartal i år.

Etter at den sesongjusterte igangsettingen av boliger var høy i juni og juli, sank antall igangsatte boliger kraftig i august for å ta seg opp igjen i september og oktober. Gjennomsnittsstørrelsen for igangsatte boliger er redusert, slik at igangsatt areal viser en enda svakere utvikling enn antall igangsatte boliger. For 3.kvartal sett under ett, ligger igangsettingen under nivået fra samme kvartal i fjor både når det gjelder antall boliger og areal.

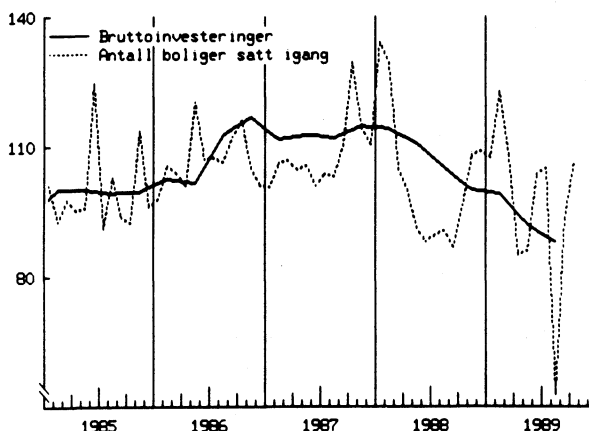
Foreløpige tall viser at Husbanken vil yte lån til finansieringen av ca. 85 prosent av den totale nybyggingen av boliger i 1989. I første halvår var det en vekst på 135 prosent i innvilgte husbanklån, i forhold til samme periode i fjor. Husbankens rammer for andre halvår er blitt noe oppjustert i forhold til tidligere vedtak, men er likevel 17 prosent lavere enn samme periode i fjor. For året som helhet er rammene etter oppjusteringen 42 prosent høyere enn i 1988.

I løpet av årets tre første kvartaler er det igangsatt bygging av 18 700 boliger, mens Husbanken har bevilget lån til 19 100 boliger i samme periode. Det store avviket en hadde tidligere i år mellom det antall boliger Husbanken har bevilget lån til, og igangsatte boliger, er dermed kraftig redusert. På den andre siden har utbetalingene fra Husbanken falt og var i 3.kvartal lavere enn i samme kvartal i fjor. Dette har skjedd til tross for at tilsagnene har vært atskillig høyere i år enn på samme tid i fjor. Dette kan tyde på at entreprenørene, som står for størstedelen av husbyggingen, fremdeles ser an utviklingen på boligmarkedet før godkjente prosjekter settes i gang i sin fulle bredde.

Etter stor søknad i første halvår falt søknadene om husbanklån kraftig i 3.kvartal og har fortsatt å falle i oktober og november. Det er i tillegg blitt foretatt en sanering av køen, slik at køen i siste halvdel av november var på 18 800. Dette er en nedgang på 18 prosent siden slutten av juni.

For 1990 er det i den nye regjeringens tillegg til

BOLIGINVESTERINGER OG -IGANGSETTING
1985=100. Sesongjustert.

Statsbudsjettet foreslått en ramme for Husbanken på 6 675 millioner kroner til oppføring av nye boliger. Dette er 25 prosent lavere enn årets ramme, som var spesielt stor på grunn av økte rammer i forbindelse med "marstiltakene" som ble vedtatt tidligere i år. Spesielt bevilgningene til rentejusterte lån er redusert i budsjettet for 1990. Ser vi imidlertid bort fra den ekstraordinære rammeøkningen i mars, er rammen til ordinære oppføringslån på nivå med årets rammer.

Den disponible realinntekten for husholdningene vil trolig utvikle seg gunstigere til neste år enn i år. Dette kan gi en økning i etterspørselen etter boliger. Tregheter som skyldes planleggingsfasen ved nye prosjekter, og det forhold at mange nye og brukte boliger står tomme, kan imidlertid føre til at det tar noe tid før en eventuell økning i etterspørselen gir seg utslag i økt igangsetting. Dessuten vil boliginvesteringene fortsette å gå ned så lenge igangsettingen er liten i forhold til fullføringen. Det ser dermed ut til at man får en fortsatt nedgang i boliginvesteringene neste halvår, og det er usikkert om investeringene vil ta seg opp i 1990.

UTENRIKSØKONOMI OG DISPONIBEL REALINNTEKT FOR NORGE

Etter et samlet underskudd på 23,8 milliarder kroner i 1988, har driftsbalansen overfor utlandet vist tiltakende overskudd gjennom 1989. For de tre første kvartalene av 1989 er samlet overskudd nå anslått til 5,7 milliarder kroner, mot et underskudd på 16,9 milliarder kroner i samme periode i fjor.

Den samlede forbedringen på 22,6 milliarder kroner skyldes både en kraftig økt eksportverdi for råolje og naturgass, og en klar bedring i handelsba-

lansen for tradisjonelle varer. Økt importoverskudd av skip og økt underskudd på rente- og stønadsbalansen trakk i motsatt retning, mens økte fraktinntekter for utenriks sjøfart og redusert reisetrafikk til utlandet bidro til at et underskudd på tjenestebalansen de tre første kvartalene av 1988 ble vendt til et overskudd i samme periode i år.

Med unntak for skip og plattformer, der både økt importvolum og økte priser for importerte skip bidro til å svekke varebalansen, bidro både utviklingen i priser og volum for eksport og import til den samlede forbedringen i vare- og tjenestebalansen på 26,8 milliarder kroner. Volumbidragene var imidlertid langt de sterkeste; hele 90 prosent av forbedringen kan tilskrives forskyvninger i eksport- og importvolumene. Den samme andelen gjelder også om en ser på handelsbalansen for tradisjonelle varer alene. For denne varegruppen økte eksportvolumet med 5 prosent de tre første kvartalene i år sammenlignet med samme periode året før, mens importvolumet for tradisjonelle varer i samme periode ble redusert med hele 7,6 prosent. Også for eksporten av råolje og naturgass og tjenestebalansen kom de sterkeste bidragene til bedringen i balansen fra volumendringer, vel 3/4 av det samlede bidraget for begge varegruppene.

De økte overskuddene i utenriksøkonomien gjennom de to siste årene avspeiler at samlet sparing i Norge som andel av disponibel inntekt - med unntak av en svekkelse mot slutten av 1988 - stort sett har holdt seg oppe trass i fallet i realinvesteringene. Etter en nedgang på 2 prosent i 1988, har disponibel realinntekt for Norge økt med 0,6 prosent de tre første kvartalene av 1989, jevnført med samme periode året før. Forbedringen har vært tiltakende gjennom året.

DRIFTSBALANSEN Milliarder kroner

	Verdi				Endring fra 88.1-3 til 89.1-3		
	88.4	89.1	89.2	89.3	Volum- Verdi	Pris- bidrag	Pris- bidrag
Vare- og tjenestebalansen	-2,4	7,8	8,0	9,1	26,8	23,7	3,1
Skip og oljeplattform. mv. 1)	-5,3	-3,4	-3,7	-3,9	-6,3	-3,0	-3,3
Råolje og naturgass	12,1	16,8	18,2	18,0	17,4	13,3	4,1
Tradisjonelle varer	-9,2	-6,4	-6,8	-5,3	12,2	10,8	1,5
Tjenester	0,0	0,8	0,3	0,3	3,6	2,7	0,9
Rente- og stønadsbalansen	-4,5	-7,1	-6,6	-5,6	-4,3	..	..
Driftsbalansen	-7,0	0,8	1,4	3,5	22,6	..	..

1) Inkl. moduler og direkte eksport/import av varer ved oljevirkomheten.

Økonomisk - politisk kalender

September

8. Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark vedtas opprettet i statsråd.

11. Stortingsvalget avholdes og gir den borgelige blokken flertall med 86 representanter mot sosialistenes 80 og Fellesliste mot avfolkning av Finnmark (Aunelista) 1 representant.

29. Regjeringen beslutter å senke tempo og omfang av planleggingen av hovedflyplassen på Hurum fram til 1. februar 1990 pga. en rapport fra Meteorologisk institutt om værforholdene på Hurum. Det nedsettes en styringsgruppe som skal avklare konsekvensene av værforholdene.

Oktober

10. Sparebanken Nord i Tromsø får 2 milliarder kroner fra Bankenes sikringsfond og Norges bank. 650 millioner kroner blir gitt som garantier. Tidligere har banken fått 800 millioner kroner slik at den totale støtten er kommet opp i 2,8 milliarder kroner. Sikringsfondet forlanger å få fem av ni styremedlemmer og Norges Bank ett styremedlem. Sparebanken Nord er enerådende i store deler av Finnmark og Troms.

11. Det offentliggjøres at Trygve Magnus Haavelmo tildeles Nobels minnepris i økonomi for 1989. Haavelmo har i mange år arbeidet ved Universitetet i Oslo.

12. Et utvalg under ledelse av Magnus Aarbakke legger fram utredningen "Bedrifts- og kapitalbeskatning - en skisse til reform" (NOU 89:14). Utvalget foreslår å skattlegge all kapitalinntekt med 25 prosent, og arbeidsinntekt med fra 25 til 45 prosent. En lang rekke skattekreditter i forbindelse med kapitalinntekter foreslås sanert og opphevet, likeså SMS, AMS og fribeløp på renteinntekter. Kursgevinster på aksjer og obligasjoner bør beskattes, og marginalbeskatningen av boliginntekt bør skjerpes, foreslår utvalget.

12. Regjeringen legger fram forslag til statsbudsjett og nasjonalbudsjett for 1990. Statsbudsjettet har en utgiftsramme på 307 milliarder kroner. Finanspolitikken ventes å stimulere veksten i den in-

nenlandske etterspørselen med 1 prosent i 1990. Det er mindre enn i 1989. Statens utgifter utenom statlig petroleumsvirksomhet øker reelt med 3 prosent i 1990. Arbeidsmarkedstiltak utgjør 1 prosent av dette. Kommuneforvaltningens reelle inntekter øker med om lag 2 prosent. Skatte- og avgiftsopplegget innebærer en netto skattelette på om lag 2,2 milliarder kroner. Hovedoppgaven for penge- og kredittpolitikken er fortsatt å sikre en stabil kronekurs.

Fastlands-Norges etterspørsel ventes å øke med vel 1 prosent i 1990. Det er ventet et overskudd på 22 milliarder på driftsbalansen overfor utlandet, regnet utenom skip m.v. Timeverksproduktiviteten i norsk næringsliv øker langt mer enn tidligere antatt. Mye av økningen skyldes imidlertid avskalling av arbeidskraft, og det er ventet et fortsatt vanskelig arbeidsmarked i 1990. Det er lagt til grunn at prisene vil stige med 4 prosent fra 1989 til 1990.

13. Regjeringen Harlem Brundtland søker avskjed etter at det er klart at en samarbeidsregjering mellom Høyre Kristlig Folkeparti og Senterpartiet er ønsket av et flertall i Stortinget.

16. Trepartiregjeringen Syse tiltrer og bebuder et nytt departement; Arbeids- og administrasjonsdepartementet. Departementet for utviklingshjelp nedlegges.

23. DNC og Bergen Bank søker om fusjon etter styrevedtak i begge bankene. Den nye banken skal hete Den norske bank.

25. Yngve Hågensen velges til ny leder for LO med Ester Kostøl som nestleder.

30. Finansdepartementet setter Norion bank under offentlig administrasjon. Bankens kontor stenges og styret går av. Departementet skal opprette et administrasjonsstyre. Det er første gang etter krigen at en norsk bank er satt under administrasjon.

30. Styret i NSB vedtar bemanningsreduksjoner i godsdivisjonen på 2200 stillinger innen 1992. Halvparten av stillingene skal inndras ved naturlig avgang, mens oppsigelse kan bli aktuelt for den andre halvparten. Reduksjonene er begrunnet med at Stortinget har vedtatt at godsdivisjonen skal gå i balanse innen 1992.

Tabell - og diagramvedlegg

Innhold	Side
A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE	
Tabell A1: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1987-priser	1*
Tabell A2: Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1987-priser	2*
Tabell A3: Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1987-priser	3*
Tabell A4: Vareinnsats etter næring. Faste 1987-priser	4*
Tabell A5: Privat konsum. Faste 1987-priser	5*
Tabell A6: Bruttoinvestering i fast kapital. Faste 1987-priser	6*
Tabell A7: Eksport. Faste 1987-priser	7*
Tabell A8: Import. Faste 1987-priser	8*
Tabell A9: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse	9*
Tabell A10: Bruttonasjonalprodukt etter næring	10*
Tabell A11: Bruttoproduksjon etter næring	11*
Tabell A12: Vareinnsats etter næring	12*
Tabell A13: Privat konsum	13*
Tabell A14: Bruttoinvestering i fast kapital	14*
Tabell A15: Eksport	15*
Tabell A16: Import	16*
Tabell A17: Utenriksregnskap	17*
Tabell A18: Disponibel inntekt og sparing for Norge	18*
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	19*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	19*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindendeksen	19*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	20*
Tabell B5: Ordrereserver - industri	20*
Tabell B6: Lagerbeholdning	21*
Tabell B7: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	21*
Tabell B8: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	21*
Tabell B9: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	22*
Tabell B10: Boligbygging	22*
Tabell B13: Timefortjeneste	22*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	23*
Tabell B15: Engrospriser	23*
Tabell B16: Utenrikshandel	24*
Diagrammer	
Olje- og gassproduksjon	25*
Produksjonsindeksen	25*
Ordreindeksen - industri	26*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	27*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	27*
Arbeidsledighet og sysselsetting	28*
Antatte og utførte investeringer i industrien	28*
Lager	28*
Lønninger	29*
Konsum- og engrospriser	29*
Utenrikshandel	29*

C. INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

Tabell C1: Produksjon og eksport av råolje fra norsk sokkel	30*
Tabell C2: Produksjon og eksport av naturgass fra norsk sokkel	31*
Tabell C3: Leteaktivitet på norsk sokkel	32*
Tabell C4: Påløpte kostnader til leting etter olje og gass på norsk sokkel	33*
Tabell C5: Påløpte investeringskostnader til feltutbygging på norsk sokkel.....	33*
Tabell C6: Råoljepriser pr. fat	34*

D. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

Tabell D1: Bruttonasjonalprodukt	35*
Tabell D2: Privat konsum	35*
Tabell D3: Offentlig konsum	35*
Tabell D4: Bruttoinvesteringer i fast realkapital	36*
Tabell D5: Eksport av varer og tjenester	36*
Tabell D6: Import av varer og tjenester	36*

E. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell E1: Sverige	37*
Tabell E2: Danmark	37*
Tabell E3: Storbritannia	37*
Tabell E4: Forbundsrepublikken Tyskland	37*
Tabell E5: Frankrike	38*
Tabell E6: USA	38*
Tabell E7: Japan	38*

1*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A1. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. 1)

I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	562937	569111	141343	138948	142015	146807	138277	142695	146699
Innenlandsk bruk av									
varer og tjenester	574794	565629	140229	140437	140381	144581	130426	135613	136648
Privat konsum	297640	290891	70694	71078	71780	77339	66449	70265	71414
Offentlig konsum	116073	116226	28188	29058	28884	30095	27859	30033	28820
Statlig konsum	44291	44197	10292	10930	10764	12211	9992	12003	10772
Sivilt	26559	27502	6480	7345	6753	6925	6593	7299	6914
Militært	17732	16695	3812	3585	4011	5286	3398	4704	3858
Kommunalt konsum ...	71782	72028	17896	18128	18120	17884	17868	18030	18049
Bruttoinvestering	161082	158513	41348	40301	39717	37147	36117	35315	36413
Bruttoinvestering i									
fast kapital	157884	160830	34435	50748	36544	39103	28851	43586	36283
Investering i									
oljevirkksomhet ...	30988	28094	2483	17234	4864	3513	1239	15228	8138
Bygninger og									
anlegg	82758	80576	20256	19882	20146	20293	16610	16636	16495
Skip og båter	-212	13046	2142	3728	2104	5072	3503	3442	3419
Annet transport-									
materiell	11241	6891	2353	1346	1632	1560	1173	1177	1446
Maskiner, redskap,									
inventar ellers ..	33109	32223	7201	8558	7799	8665	6326	7103	6785
Lagerendring	3197	-2317	6912	-10447	3173	-1956	7267	-8271	130
Oljeplattformer									
under arbeid	551	-1169	3681	-9098	1892	2355	3770	-7329	-1308
Eksport	200091	209784	52467	50597	51191	55529	55536	58854	59721
- Import	211949	206301	51354	52086	49557	53303	47684	51773	49670

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

REVISJONER AV DE KVARTALSVISE NASJONALREGNSKAPSTALLENE.

De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene kan bli endret for hvert nytt kvartal som beregnes og publiseres. Dette skyldes hovedsaklig:

- i) Ny informasjon.
Det tas løpende inn ny informasjon om alle kvartalene i inneværende år. Særlig gjelder dette siste kvartal hvor datagrunnlaget er ufullstendig, og beregningene derfor i større grad er basert på anslag.
- ii) Skifte av basisår.
I det kvartalsvise nasjonalregnskapet skiftes basisåret en gang om året.
- iii) Avstemming mot årlig nasjonalregnskap.
Det kvartalsvise nasjonalregnskapet avstemmes mot de årlige nasjonalregnskapene etter hvert som disse publiseres. Denne avstemmingen medfører revisjoner av både sum 4 kvartaler og kvartalsmønsteret.
- iv) Metodeforbedringer.
Det arbeides kontinuerlig med å forbedre metodene som benyttes i beregningsopplegget.

2*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A2. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. 1)
I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	1988				1989		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Bruttonasjonalprodukt ..	562937	569111	141343	138948	142015	146808	138278	142696	146700
Næringsvirksomhet	433958	442111	109698	107222	110973	114218	108593	110693	115272
Primærnæringer	18398	19396	3784	2175	8694	4742	3888	2327	9253
Jordbruk	10394	10416	1093	36	7026	2262	1168	-243	7413
Skogbruk	3158	3420	1407	933	258	822	1410	881	258
Fiske og fangst	4846	5559	1284	1206	1410	1659	1311	1688	1582
Oljeutvinning og rør- transport	56961	62914	16133	14671	15120	16990	19015	19355	19605
Utvinning av råolje og naturgass	51098	56685	14447	13201	13686	15350	17217	17634	17900
Rørtransport	5863	6230	1686	1470	1434	1640	1798	1721	1704
Industri og berg- verksdrift	86551	85438	22024	21902	19346	22166	21496	22109	19769
Bergverksdrift	1654	1581	368	430	396	386	386	452	420
Skjermet industri ..	23618	23713	5877	6119	5497	6220	5732	6236	5684
Utekonkurrerende industri	16703	17431	4443	4389	4147	4452	4616	4512	4346
Hjemmekonkurrerende industri	44577	42713	11336	10964	9307	11107	10761	10910	9318
Elektrisitetforsyning	21079	22204	6298	4773	4713	6420	6553	5605	5128
Bygge- og anleggs- virksomhet	35404	34673	8570	8668	8680	8755	7205	7463	7299
Varehandel	59996	57347	14075	14285	13796	15191	12533	14011	13692
Utenriks sjøfart og oljeboring	8400	9284	2242	2318	2359	2365	2479	2616	2965
Utenriks sjøfart ...	6354	7436	1777	1893	1908	1858	2087	2178	2500
Oljeboring	2047	1849	465	425	451	508	392	438	464
Samferdsel	32024	33983	7819	9194	8493	8477	7398	8825	8714
Boligtjenester	21976	22883	5659	5700	5741	5783	5881	5909	5936
Annen nærings- virksomhet	93168	93989	23096	23535	24029	23329	22145	22472	22912
Hotell- og restaurantdrift	8920	8826	2058	2237	2625	1906	1912	2158	2630
Finansiell tjeneste- yting	27701	27823	6985	6960	6997	6881	6670	6522	6522
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	28575	29145	7079	7333	7400	7333	6799	6935	6910
Tjenesteyting ellers	27971	28195	6974	7006	7007	7208	6765	6857	6850
Offentlig forvaltnings- virksomhet	85658	87639	21475	22256	21867	22041	21768	22651	22385
Statlig forvaltnings- virksomhet	26017	26221	6228	6897	6456	6639	6282	6971	6577
Forsvar	6923	6944	1608	1773	1782	1780	1621	1851	1758
Undervisning	5117	5171	1273	1404	1150	1343	1240	1374	1254
Helsetjenester	1670	1638	391	438	403	405	390	424	399
Annen tjeneste- produksjon	12307	12469	2955	3282	3121	3110	3031	3321	3166
Kommunal forvaltnings- virksomhet	59641	61418	15247	15359	15410	15402	15486	15680	15808
Undervisning	19326	19468	4773	4890	4925	4879	4910	4983	5026
Helsetjenester	29031	30262	7558	7535	7554	7615	7662	7724	7784
Annen tjeneste- produksjon	11284	11689	2916	2934	2931	2907	2914	2973	2998
Korreksjonsposter	43325	39365	10170	9470	9176	10549	7917	9351	9043
MEMO:									
Fastlands-Norge	497579	496916	122969	121959	124536	127452	116784	120725	124131
Skjermede næringer .	426641	426213	104131	104038	109018	109026	98300	102283	108206
Utekonkurrerende næringer	18357	19012	4811	4819	4543	4839	5002	4963	4766
Hjemmekonkurrerende næringer	52582	51692	14027	13102	10975	13588	13482	13479	11158

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

3*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A3. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. 1)
I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	1988-				1989-		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Bruttoproduksjon	1104294	1109978	275557	274924	272228	287269	268072	280447	278001
Næringsvirksomhet	908091	915203	227891	226813	224420	236079	222906	231863	230382
Primærnæringer	38603	40163	7893	8862	14121	9287	7913	9337	14747
Jordbruk	25981	25920	3886	5551	11216	5267	3854	5194	11525
Skogbruk	3671	3975	1636	1084	300	955	1639	1024	300
Fiske og fangst	8951	10268	2372	2227	2605	3064	2421	3118	2922
Oljeutvinning og rør- transport	79795	88214	22591	20566	21221	23836	26689	27201	27564
Utvinning av råolje og naturgass	73274	81285	20717	18930	19626	22012	24689	25287	25669
Rørtransport	6521	6929	1875	1635	1595	1824	2000	1914	1896
Industri og berg- verksdrift	283864	279599	72142	71811	63692	71954	69945	72417	65894
Bergverksdrift	3866	3695	860	1005	926	903	902	1056	982
Skjermet industri ..	84610	84566	20949	21897	19549	22170	20255	22190	20685
Utekonkurrerende industri	62816	64768	16667	16465	15540	16097	16565	16828	16551
Hjemmekonkurrerende industri	132573	126570	33666	32443	27677	32784	32223	32343	27676
Elektrisitetsforsyning Bygge- og anleggs- virksomhet	43822	46160	13093	9922	9799	13346	13622	11653	10661
Varehandel	97256	95250	23542	23812	23844	24052	19791	20501	20049
Utenriks sjøfart og oljeboring	95846	91614	22485	22820	22040	24269	20022	22384	21873
Utenriks sjøfart ...	32400	33507	8083	8188	8489	8747	8879	9568	9687
Oljeboring	29327	30731	7385	7549	7812	7985	8290	8910	8990
Samferdsel	3073	2776	698	639	677	762	589	658	697
Boligtjenester	59720	61427	14033	15957	15310	16127	13232	15315	15455
Annen nærings- virksomhet	31292	32583	8058	8117	8174	8234	8374	8414	8452
Hotell- og restaurantdrift	145494	146686	35971	36759	37730	36227	34438	35073	35999
Finansiell tjeneste- yting	18440	18246	4255	4625	5425	3940	3953	4461	5437
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	42633	42820	10749	10712	10768	10591	10265	10038	10038
Tjenesteyting ellers	45752	46664	11334	11741	11849	11741	10886	11104	11064
Tjenesteyting ellers	38670	38956	9632	9682	9687	9955	9334	9471	9460
Offentlig forvaltnings- virksomhet	127852	130422	31217	32387	32339	34479	31294	33433	32775
Statlig forvaltnings- virksomhet	48036	48607	11192	12045	11730	13640	10835	12823	11850
Forsvar	18472	18079	4068	4058	4272	5681	3519	4831	4163
Undervisning	7026	7277	1791	1906	1582	1998	1779	1908	1759
Helsetjenester	2310	2256	560	595	541	560	537	580	531
Annen tjeneste- produksjon	20228	20994	4773	5486	5334	5400	5000	5503	5398
Kommunal forvaltnings- virksomhet	79816	81815	20025	20342	20610	20839	20459	20610	20925
Undervisning	22962	23018	5641	5741	5804	5832	5772	5811	5885
Helsetjenester	36283	37670	9275	9389	9473	9534	9469	9585	9694
Annen tjeneste- produksjon	20571	21127	5109	5212	5332	5474	5218	5213	5346
Korreksjonsposter	68351	64353	16449	15724	15469	16711	13872	15152	14844
MEMO:									
Fastlands-Norge	992099	988256	244883	246170	242518	254686	232505	243679	240749
Skjermede næringer .	780223	778980	189683	192945	195470	200882	178755	189310	192319
Utekonkurrerende næringer	66681	68463	17527	17470	16466	17000	17468	17884	17533
Hjemmekonkurrerende næringer	145195	140813	37673	35754	30582	36803	36282	36485	30898

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

4*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A4. VAREINNSATS ETTER NÆRING. 1)
I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Vareinnsats	541352	540862	134214	135975	130212	140461	129794	137752	131301
Næringsvirksomhet	474132	473092	118193	119591	113447	121861	114312	121170	115110
Primærnæringer	20204	20767	4109	6687	5427	4545	4025	7010	5494
Jordbruk	15587	15503	2793	5515	4190	3006	2686	5437	4112
Skogbruk	512	555	228	151	42	133	229	143	42
Fiske og fangst	4105	4709	1088	1021	1195	1405	1110	1430	1340
Oljeutvinning og rør- transport	22834	25300	6459	5894	6101	6846	7674	7846	7960
Utvinning av råolje og naturgass	22176	24601	6270	5729	5940	6662	7472	7653	7769
Rørtransport	658	699	189	165	161	184	202	193	191
Industri og berg- verksdrift	197312	194161	50118	49909	44346	49789	48449	50308	46125
Bergverksdrift	2211	2114	492	575	530	517	516	604	562
Skjermet industri ..	60992	60852	15073	15778	14052	15950	14523	15954	15001
Utekonkurrerende industri	46113	47337	12223	12076	11393	11645	11949	12316	12205
Hjemmekonkurrerende industri	87996	83857	22330	21480	18371	21677	21461	21433	18357
Elektrisitetsforsyning	22743	23956	6795	5150	5085	6926	7070	6048	5533
Bygge- og anleggs- virksomhet	61852	60576	14972	15144	15164	15296	12587	13038	12751
Varehandel	35850	34267	8410	8536	8244	9077	7489	8372	8181
Utenriks sjøfart og oljeboring	23999	24222	5841	5870	6130	6382	6399	6952	6722
Utenriks sjøfart ...	22973	23295	5608	5657	5904	6127	6203	6732	6490
Oljeboring	1026	927	233	213	226	254	197	220	233
Samferdsel	27696	27444	6215	6762	6817	7650	5834	6490	6742
Boligtjenester	9316	9701	2399	2416	2434	2451	2493	2505	2516
Annen nærings- virksomhet	52326	52698	12875	13224	13700	12898	12292	12601	13086
Hotell- og restaurantdrift	9520	9419	2197	2388	2801	2034	2041	2303	2807
Finansiell tjeneste- ytting	14932	14997	3765	3752	3771	3709	3595	3516	3516
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	17177	17519	4255	4408	4449	4408	4087	4169	4154
Tjenesteyting ellers	10698	10762	2658	2677	2680	2747	2570	2614	2610
Offentlig forvaltnings- virksomhet	42193	42783	9742	10130	10473	12438	9526	10782	10390
Statlig forvaltnings- virksomhet	22019	22386	4964	5148	5274	7001	4553	5852	5273
Forsvar	11549	11136	2460	2285	2490	3901	1898	2980	2405
Undervisning	1908	2107	517	502	432	655	539	534	506
Helsetjenester	640	619	169	156	138	155	147	156	132
Annen tjeneste- produksjon	7921	8525	1818	2204	2213	2290	1969	2182	2231
Kommunal forvaltnings- virksomhet	20175	20397	4778	4983	5199	5437	4973	4930	5117
Undervisning	3636	3550	868	851	879	952	862	828	859
Helsetjenester	7252	7409	1717	1854	1919	1918	1807	1861	1910
Annen tjeneste- produksjon	9286	9438	2193	2277	2401	2567	2304	2241	2348
Korreksjonsposter	25026	24988	6279	6253	6292	6163	5956	5800	5800
MEMO:									
Fastlands-Norge	494519	491340	121914	124211	117982	127233	115721	122954	116618
Skjermede næringer .	353581	352767	85552	88907	86452	91856	80455	87027	84113
Utekonkurrerende næringer	48324	49451	12715	12651	11923	12161	12465	12920	12766
Hjemmekonkurrerende næringer	92613	89122	23646	22652	19607	23216	22800	23006	19739

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

5*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A5. PRIVAT KONSUM. 1)
I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Privat konsum	297641	290891	70694	71079	71780	77339	66449	70265	71414
Spesifisert innen-									
landsk konsum	285718	278680	68016	67892	68094	74679	64577	68123	68622
Matvarer	55681	55697	13282	13638	13802	14975	12690	14004	13972
Drikkevarer og									
tobakk	19479	19760	4503	4951	4835	5471	4231	5058	4814
Klær og skotøy	21959	20353	4674	4953	4626	6101	4270	4811	4578
Bolig, lys og bren-									
sel	50110	50987	13838	11922	11297	13930	13681	12248	11612
Møbler og hushold-									
ningsartikler	22955	21598	5212	4849	5206	6331	4822	4740	5138
Helsepleie.....	11203	12154	3045	2992	2954	3164	3098	3070	3059
Transport, post- og									
teletjenester	45116	38530	9476	10179	9662	9213	8539	9778	9421
Fritidssysler og ut-									
danning	25730	26129	6265	6100	6320	7443	5902	6242	6544
Andre varer og tje-									
nester	33484	33472	7721	8307	9392	8052	7343	8173	9485
Korreksjonsposter.....	11923	12211	2678	3187	3686	2660	1872	2142	2792
Nordmenns konsum i									
utlandet	21036	21570	4496	5415	7146	4514	3759	4313	5968
Utlendingers konsum									
i Norge	-9113	-9359	-1817	-2228	-3460	-1854	-1887	-2171	-3176

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

6*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A6. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL. 1)
I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	1988-				1989-		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Bruttoinvestering i fast kapital	157885	160830	34435	50748	36544	39103	28851	43586	36283
Næringsvirksomhet	137798	139934	29260	45817	31444	33414	24372	38785	31562
Primærnæringer	7957	8335	1740	2412	2194	1989	1556	2251	2140
Jordbruk	3961	3930	684	1200	1123	923	638	1145	1090
Skogbruk	614	612	74	208	171	160	75	220	178
Fiske og fangst	3381	3792	982	1005	900	906	843	885	872
Oljeutvinning og rør-transport	32564	30698	2856	18304	5539	4000	1965	16034	8695
Utvinning av råolje og naturgass	31848	30338	2796	18174	5448	3920	1942	15951	8549
Rørtransport	716	360	59	130	90	81	23	83	146
Industri og bergverksdrift	20085	17443	4301	4434	4102	4606	3014	3365	3061
Bergverksdrift	387	370	87	97	64	121	126	119	123
Skjermet industri ..	3970	3576	772	952	858	994	663	762	636
Utekonkurrerende industri	8999	7900	2117	1955	1788	2040	1074	1092	1079
Hjemmekonkurrerende industri	6730	5598	1325	1429	1391	1451	1150	1393	1222
Elektrisitetsforsyning	9009	8996	1886	2240	2147	2722	1590	1646	1943
Bygge- og anleggs- virksomhet	2849	2554	615	650	643	646	527	421	507
Varehandel	7074	5059	1528	1302	1154	1076	840	942	1035
Utenriks sjøfart og oljeboring	-1586	9947	1341	2943	1279	4384	2449	2540	2672
Utenriks sjøfart ...	-2476	10299	1417	2937	1490	4455	2902	2773	2786
Oljeboring	890	-352	-76	6	-211	-72	-453	-233	-114
Samferdsel	10418	8800	2700	1714	2357	2030	1931	1911	1740
Boligtjenester	29373	28153	7109	6811	7123	7110	6080	5745	5861
Annen nærings- virksomhet	20055	19949	5184	5007	4906	4850	4421	3930	3908
Hotell- og restaurantdrift	248	188	54	48	51	35	33	38	51
Finansiell tjenesteyting	4694	4630	1192	1175	1148	1114	1051	1012	1019
Tjenesteyting ellers	15113	15131	3938	3785	3707	3701	3336	2880	2838
Offentlig forvaltnings- virksomhet	20086	20896	5176	4931	5100	5689	4479	4801	4721
Statlig forvaltnings- virksomhet	6709	7547	1752	1657	1813	2325	1441	1958	1925
Undervisning	756	781	207	184	161	230	167	186	203
Helsetjenester	122	119	26	22	25	46	29	44	34
Annen tjeneste- produksjon	5831	6647	1520	1451	1627	2049	1245	1727	1688
Kommunal forvaltnings- virksomhet	13378	13349	3424	3273	3288	3364	3038	2844	2796
Undervisning	2358	2167	576	536	525	530	603	527	498
Helsetjenester	3690	3613	956	900	881	875	739	726	741
Annen tjeneste- produksjon	7329	7569	1892	1837	1881	1960	1696	1591	1557
MEMO:									
Fastlands-Norge	126907	120185	30239	29501	29726	30719	24437	25012	24916
Skjermede næringer .	106796	101913	25654	24807	25412	26041	21168	21303	21441
Utekonkurrerende næringer	9386	8270	2204	2052	1853	2161	1201	1211	1202
Hjemmekonkurrerende næringer	10725	10002	2381	2642	2462	2517	2068	2498	2273

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

7*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A7. EKSPORT. 1)
I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Eksport i alt	200092	209784	52467	50597	51191	55529	55536	58854	59721
Varer	145181	152971	38655	36551	36129	41636	41261	43741	43376
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	53620	59436	14885	13756	14053	16742	18566	18205	18863
Skip, nybygde	1105	2100	487	597	407	610	501	134	275
Skip, eldre	8690	2288	302	179	455	1352	294	473	1092
Oljeplattformer og moduler, nybygde	43	25	0	16	4	4	2	0	12
Oljeplattformer, eldre	294	467	85	0	219	164	457	250	128
Direkte eksport ved oljevirksomhet	206	150	21	41	54	34	8	18	60
Andre varer	81222	88504	22877	21962	20937	22730	21433	24660	22946
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	3818	4528	1059	1126	900	1443	1197	1452	1081
Bergverksprodukter	1588	1539	323	402	356	458	364	422	401
Industriprodukter .	75583	81845	21457	20353	19454	20582	19742	22385	21065
Nærings- og nyttelsesmidler ..	10058	10550	2728	2394	2464	2964	2368	2724	2716
Grafiske pro- dukter	134	170	39	39	46	46	43	45	45
Treforedlings- produkter	7407	7968	2022	1959	1983	2004	2021	2171	1993
Kjemiske råvarer	6759	7190	1853	2082	1782	1474	1836	1971	1973
Raffinerte olje- produkter	5092	4951	1281	1227	1470	974	842	1188	1516
Metaller	18721	20980	5428	5108	5098	5346	5148	5527	4995
Tekstil- og bekledningsvarer	1651	1556	432	366	340	417	327	378	352
Trevarer, møbler og innredninger .	1196	1276	316	295	274	391	434	622	471
Kjemiske og mineralske pro- dukter	7731	8352	2153	2060	1949	2190	2134	2127	2079
Andre verksted- produkter	16833	18851	5204	4824	4048	4775	4589	5630	4924
Elektrisk kraft ...	233	592	38	81	227	247	131	402	399
Tjenester	54910	56813	13812	14046	15062	13893	14275	15114	16346
Brutto frakter ved skipsfart	27034	28326	6805	6970	7207	7344	7637	8227	8310
Brutto inntekter ved oljeboring	272	103	24	27	27	25	56	58	39
Direkte eksport ved annen oljevirksom- het	994	1069	277	250	252	290	305	263	270
Eksport av rør- tjenester	3201	3250	936	778	708	828	884	773	738
Utlendingers konsum i Norge	9113	9359	1817	2228	3460	1854	1887	2171	3176
Andre tjenester	14296	14706	3953	3793	3409	3552	3507	3622	3813

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

8*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A8. IMPORT. 1)
I faste 1987-priser. Mill.kr

	1987*	1988*	1988-				1989-		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Import i alt	211949	206301	51354	52086	49557	53303	47684	51773	49670
Varer	151516	145943	37651	37081	32340	38872	33538	36558	32953
Skip, nybygde og eldre	4273	11298	1415	2480	1772	5631	2912	2811	3628
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	1840	771	381	238	65	87	100	6	31
Direkte import ved oljevirkosomhet	1667	743	131	198	169	245	343	550	288
Andre varer	143735	133131	35724	34165	30334	32908	30182	33190	29007
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5538	5307	1586	1353	1025	1343	1484	1375	1035
Råolje	2490	1093	341	225	300	227	139	219	173
Bergverksprodukter	1750	1885	492	476	480	437	496	460	451
Industriprodukter	133785	124763	33286	32073	28516	30887	28058	31133	27343
Nærings- og nytelsesmidler ..	5314	5709	1268	1402	1392	1647	1416	1551	1595
Grafiske produkter	1940	1857	454	444	472	487	437	418	469
Treforedlingsprodukter	3709	3923	1002	937	920	1065	996	1040	935
Kjemiske råvarer	6233	6535	1556	1819	1475	1684	1546	1821	1523
Raffinerte olje- produkter	2859	3149	585	657	656	1252	889	867	694
Metaller	9046	10222	2473	2461	2596	2692	2527	2761	2149
Tekstil- og be- kledningsvarer ..	14311	12465	3537	2741	3296	2890	3118	2746	3162
Trevarer	6593	5417	1510	1450	1160	1297	1016	1112	947
Kjemiske og mineralske pro- dukter	24270	23334	5910	5952	5540	5931	5390	5992	5428
Andre verksted- produkter	51372	45938	12638	12718	9757	10825	9781	10507	9229
Transportmidler mv. uten til- svarende norsk produksjon	8138	6214	2353	1494	1252	1116	942	2318	1211
Elektrisk kraft ..	172	84	19	37	13	14	6	4	5
Tjenester	60434	60358	13703	15005	17218	14432	14147	15215	16717
Brutto utgifter ved skipsfart	20598	20922	5024	5088	5293	5517	5554	6039	5825
Brutto utgifter ved oljeboring	183	255	68	63	62	61	86	137	169
Direkte import ved annen oljevirkosom- het	2691	2507	503	584	847	574	751	831	762
Nordmenns konsum i utlandet	21514	22038	4584	5516	7282	4655	3860	4427	6078
Andre tjenester	15447	14636	3523	3754	3734	3625	3895	3781	3883

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

9*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A9. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. 1)

Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	562938	594242	145556	145858	149089	153739	149550	158107	161596
Innenlandsk bruk av									
varer og tjenester	574795	598579	144777	148346	149298	156157	141724	150149	152454
Privat konsum	297640	308753	73756	75205	76611	83181	72446	77811	79577
Offentlig konsum	116073	122614	29291	30626	30658	32039	29576	33221	32063
Statlig konsum	44291	46675	10700	11541	11427	13008	10664	13190	11908
Sivilt	26559	29060	6754	7765	7171	7370	7032	8064	7656
Militært	17732	17615	3945	3776	4256	5637	3632	5126	4251
Kommunalt konsum ...	71782	75939	18592	19085	19231	19032	18912	20031	20155
Bruttoinvestering	161082	167211	41730	42515	42030	40937	39702	39117	40814
Bruttoinvestering i									
fast kapital	157884	170864	35318	53573	38920	43053	31792	48720	40947
Investering i									
oljevirkksomhet ...	30988	30247	2630	18340	5351	3926	1488	17307	9354
Bygninger og									
anlegg	82758	85316	21055	21065	21360	21835	17768	18180	18090
Skip og båter	-212	15340	2236	4124	2515	6466	4780	4629	4858
Annet transport-									
materiell	11241	6673	2229	1292	1549	1603	1094	1103	1495
Maskiner, redskap,									
inventar ellers ..	33109	33288	7168	8753	8145	9222	6661	7501	7149
Lagerendring	3198	-3653	6412	-11058	3109	-2116	7910	-9604	-133
Oljeplattformer									
under arbeid	551	-1276	3831	-9662	2027	2528	4116	-8288	-1481
Eksport	200091	213117	52566	51169	52697	56685	60310	66104	66124
- Import	211948	217453	51787	53657	52906	59103	52483	58146	56983

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

10*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A10. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. 1)
Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	562938	594242	145556	145858	149089	153739	149551	158108	161596
Næringsvirksomhet	433958	459975	113002	112113	115971	118890	118318	123548	126990
Primærnæringer	18398	18523	3714	1973	8568	4268	3710	1581	8867
Jordbruk	10394	9642	926	-183	6980	1918	1057	-661	7530
Skogbruk	3158	3635	1470	973	281	911	1587	986	287
Fiske og fangst	4846	5246	1318	1183	1307	1438	1066	1256	1050
Oljeutvinning og rør- transport	56961	49436	13656	12126	11816	11837	16800	19101	18421
Utvinning av råolje og naturgass	51098	44152	12237	10870	10630	10416	15315	17689	17042
Rørtransport	5863	5284	1419	1256	1187	1422	1484	1412	1379
Industri og berg- verksdrift	86552	97633	24423	24537	22336	26336	26166	26783	23678
Bergverksdrift	1654	1712	397	461	432	421	462	517	489
Skjermet industri ..	23618	26906	6699	6820	6032	7355	6651	7283	6790
Utekonkurrerende industri	16703	23623	5351	5594	5882	6796	7366	7361	6718
Hjemmekonkurrerende industri	44577	45392	11976	11662	9991	11764	11687	11622	9682
Elektrisitetsforsyning	21079	23974	6720	5326	5085	6843	7264	6161	5513
Bygge- og anleggs- virksomhet	35404	36620	8945	9257	9071	9347	7489	8074	7936
Varehandel	59996	62026	14847	15563	15313	16302	14048	16261	15454
Utenriks sjøfart og oljeboring	8401	12808	3074	3000	3181	3553	3882	3901	4635
Utenriks sjøfart ...	6354	10482	2552	2477	2578	2874	3363	3279	3978
Oljeboring	2047	2327	522	523	603	679	519	622	657
Samferdsel	32024	35232	7996	9555	8801	8881	8074	9677	9553
Boligtjenester	21976	25014	5850	6258	6397	6509	6774	6949	7107
Annen nærings- virksomhet	93168	98708	23776	24518	25402	25013	24111	25061	25825
Hotell- og restaurantdrift	8920	9587	2166	2409	2881	2130	2188	2485	3137
Finansiell tjeneste- yting	27701	27688	6797	6785	6981	7126	7174	7089	7086
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	28575	31452	7536	7876	8057	7983	7400	7755	7765
Tjenesteyting ellers	27971	29981	7277	7447	7483	7774	7348	7732	7837
Offentlig forvaltnings- virksomhet	85658	92316	22337	23462	23157	23361	22948	25129	24906
Statlig forvaltnings- virksomhet	26016	27723	6513	7317	6848	7046	6666	7699	7265
Forsvar	6923	7361	1686	1886	1896	1894	1725	2052	1949
Undervisning	5117	5510	1342	1501	1229	1437	1327	1528	1395
Helsetjenester	1670	1739	411	467	429	432	415	470	442
Annen tjeneste- produksjon	12307	13112	3074	3462	3293	3282	3199	3648	3479
Kommunal forvaltnings- virksomhet	59641	64593	15824	16145	16309	16316	16282	17430	17641
Undervisning	19326	20850	5004	5236	5328	5282	5262	5662	5753
Helsetjenester	29031	31531	7798	7846	7907	7979	7972	8495	8581
Annen tjeneste- produksjon	11284	12213	3021	3063	3074	3055	3047	3273	3308
Korreksjonsposter	43325	41955	10218	10285	9963	11489	8286	9431	9701
MEMO:									
Fastlands-Norge	497579	532002	128826	130733	134092	138350	128870	135106	138540
Skjermte næringer .	426641	452394	108315	110859	116200	117019	106702	113364	120315
Utekonkurrerende næringer	18357	25335	5748	6055	6314	7217	7828	7878	7206
Hjemmekonkurrerende næringer	52581	54274	14763	13818	11578	14114	14340	13864	11019

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

TABELL A11. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. 1)
Mill.kr

	1987*	1988*	1988				1989		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Bruttoproduksjon	1104294	1161673	283581	287361	287087	303645	290258	310481	307487
Næringsvirksomhet	908091	958004	234974	237037	236716	249277	242563	257936	255217
Primærnæringer	38602	40064	7990	8906	14216	8953	8024	9147	14762
Jordbruk	25980	25818	3861	5553	11354	5049	3997	5251	11983
Skogbruk	3671	4208	1705	1130	324	1049	1832	1141	332
Fiske og fangst	8951	10038	2423	2223	2537	2854	2196	2755	2446
Oljeutvinning og rør- transport	79795	76130	20365	18332	18302	19130	25004	27772	27272
Utvinning av råolje og naturgass	73274	70105	18749	16902	16944	17510	23305	26145	25678
Rørtransport	6521	6025	1616	1430	1359	1620	1699	1627	1594
Industri og berg- verksdrift	283864	300227	75458	76329	69250	79190	78548	82364	74976
Bergverksdrift	3865	3938	905	1065	997	970	1021	1190	1117
Skjernet industri ..	84610	89512	22070	23000	20705	23737	21817	24085	22824
Utekonkurrerende industri	62816	72357	17506	17983	17768	19099	20471	21436	20586
Hjemmekonkurrerende industri	132573	134421	34977	34281	29779	35384	35238	35653	30449
Elektrisitetsforsyning	43823	50176	14151	10803	10660	14561	15391	12980	11866
Bygge- og anleggs- virksomhet	97256	100834	24465	25222	25277	25870	21166	22431	22034
Varehandel	95846	98640	23677	24650	24187	26125	22264	25653	24672
Utenriks sjøfart og oljeboring	32400	37686	8869	8801	9654	10362	10895	11937	12268
Utenriks sjøfart ...	29327	34373	8103	8051	8809	9410	10163	11070	11349
Oljeboring	3073	3312	766	749	845	952	732	867	919
Samferdsel	59719	64266	14457	16673	16082	17053	14395	16914	17094
Boligtjenester	31292	35273	8343	8813	8978	9139	9440	9696	9880
Annen nærings- virksomhet	145494	154709	37200	38507	40108	38893	37435	39041	40393
Hotell- og restaurantdrift	18440	19584	4445	4919	5906	4315	4389	5003	6217
Finansiell tjeneste- yting	42633	43651	10735	10768	11029	11120	11084	11014	11033
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	45752	50111	12003	12560	12824	12725	11854	12416	12429
Tjenesteyting ellers	38669	41362	10018	10260	10350	10734	10107	10608	10714
Offentlig forvaltnings- virksomhet	127851	137555	32434	34121	34310	36690	33212	36971	36441
Statlig forvaltnings- virksomhet	48035	51334	11636	12717	12452	14529	11563	14094	13101
Forsvar	18472	19075	4210	4274	4532	6059	3761	5264	4588
Undervisning	7026	7722	1877	2025	1688	2132	1903	2117	1955
Helsetjenester	2310	2394	586	631	577	600	573	640	588
Annen tjeneste- produksjon	20228	22143	4962	5787	5655	5739	5327	6073	5970
Kommunal forvaltnings- virksomhet	79816	86221	20798	21404	21858	22161	21649	22877	23340
Undervisning	22962	24605	5907	6133	6264	6300	6192	6582	6711
Helsetjenester	36283	39392	9587	9800	9955	10051	9919	10536	10702
Annen tjeneste- produksjon	20571	22224	5305	5471	5639	5809	5538	5760	5927
Korreksjonsposter	68351	66115	16173	16203	16061	17678	14483	15575	15829
MEMO:									
Fastlands-Norge	992099	1047858	254347	260228	259130	274152	254359	270772	267948
Skjermmede næringer .	780223	822896	196830	203546	207724	214795	193601	208597	213017
Utekonkurrerende næringer	66681	76294	18412	19048	18765	20069	21492	22626	21703
Hjemmekonkurrerende næringer	145195	148668	39105	37633	32641	39288	39265	39549	33227

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

12*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A12. VAREINNSATS ETTER NÆRING. 1)
Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Vareinnsats	541352	567428	138024	141502	137997	149904	140707	152373	145891
Næringsvirksomhet	474133	498029	121973	124924	120745	130387	124245	134388	128228
Primærnæringer	20204	21541	4276	6932	5648	4685	4314	7566	5895
Jordbruk	15587	16176	2935	5736	4374	3131	2940	5812	4453
Skogbruk	512	574	235	157	44	138	245	155	45
Fiske og fangst	4105	4792	1105	1040	1230	1416	1129	1499	1397
Oljeutvinning og rør- transport	22834	26694	6709	6207	6486	7293	8204	8671	8850
Utvinning av råolje og naturgass	22176	25953	6512	6033	6314	7094	7989	8455	8635
Rørtransport	658	741	197	174	172	198	215	216	215
Industri og berg- verksdrift	197312	202595	51035	51792	46914	52854	52382	55581	51298
Bergverksdrift	2211	2226	508	604	565	549	559	673	628
Skjermet industri ..	60992	62606	15371	16180	14673	16381	15166	16802	16034
Utekonkurrerende industri	46113	48734	12155	12389	11887	12303	13106	14075	13869
Hjemmekonkurrerende industri	87995	89029	23001	22619	19789	23620	23551	24031	20767
Elektrisitetforsyning	22743	26202	7431	5478	5575	7718	8127	6819	6353
Bygge- og anleggs- virksomhet	61852	64213	15519	15965	16206	16523	13678	14357	14099
Varehandel	35849	36614	8830	9087	8874	9823	8216	9392	9218
Utenriks sjøfart og oljeboring	23999	24878	5795	5801	6473	6810	7013	8036	7633
Utenriks sjøfart ...	22973	23892	5551	5574	6231	6537	6800	7790	7371
Oljeboring	1026	986	244	226	242	273	213	246	262
Samferdsel	27696	29033	6461	7119	7282	8172	6321	7237	7541
Boligtjenester	9316	10259	2493	2556	2581	2630	2665	2748	2772
Annen nærings- virksomhet	52326	56000	13424	13989	14706	13881	13324	13980	14568
Hotell- og restaurantdrift	9520	9997	2278	2510	3024	2185	2201	2518	3080
Finansiell tjeneste- yting	14932	15963	3939	3983	4048	3994	3910	3925	3947
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	17177	18659	4467	4683	4767	4742	4454	4661	4664
Tjenesteyting ellers	10698	11381	2741	2813	2867	2960	2759	2876	2877
Offentlig forvaltnings- virksomhet	42193	45239	10097	10660	11153	13329	10264	11842	11535
Statlig forvaltnings- virksomhet	22018	23611	5122	5401	5604	7484	4897	6395	5836
Forsvar	11549	11713	2524	2388	2636	4165	2037	3212	2639
Undervisning	1908	2213	535	524	459	695	576	588	560
Helsetjenester	640	654	175	164	148	167	157	169	146
Annen tjeneste- produksjon	7921	9031	1888	2324	2361	2457	2127	2425	2491
Kommunal forvaltnings- virksomhet	20175	21628	4975	5259	5549	5845	5367	5447	5699
Undervisning	3636	3755	903	897	936	1019	930	920	959
Helsetjenester	7252	7862	1789	1954	2048	2071	1946	2040	2121
Annen tjeneste- produksjon	9286	10011	2283	2408	2565	2755	2491	2487	2619
Korreksjonsposter	25026	24160	5954	5919	6098	6189	6197	6144	6128
MEMO:									
Fastlands-Norge	494519	515856	125521	129495	125038	135802	125489	135666	129408
Skjermede næringer .	353581	370502	88516	92687	91524	97776	86899	95233	92702
Utekonkurrerende næringer	48324	50960	12663	12993	12452	12852	13665	14748	14497
Hjemmekonkurrerende næringer	92613	94394	24342	23815	21063	25174	24926	25686	22209

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

13*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A13. PRIVAT KONSUM. 1)

Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Privat konsum	297641	308754	73756	75206	76611	83182	72446	77811	79578
Spesifisert innen-									
landsk konsum	285718	296163	71011	72015	72809	80327	70441	75497	76539
Matvarer	55681	58927	13842	14358	14726	16002	13626	15224	15366
Drikkevarer og									
tobakk	19479	21121	4777	5252	5184	5907	4731	5671	5417
Klær og skotøy	21959	21562	4746	5303	4847	6666	4488	5322	4941
Bolig, lys og bren-									
sel	50110	55187	14623	12939	12355	15270	15373	14015	13447
Møbler og hushold-									
ningsartikler	22955	22874	5410	5115	5554	6794	5251	5200	5666
Helsepleie	11203	12559	3105	3080	3065	3310	3222	3298	3318
Transport, post- og									
teletjenester	45116	40879	9956	10767	10286	9869	9412	10944	10582
Fritidssysler og ut-									
danning	25730	27415	6489	6399	6686	7840	6349	6782	7170
Andre varer og tje-									
nester	33484	35640	8063	8801	10105	8671	7989	9042	10634
Korreksjonsposter	11923	12591	2744	3191	3802	2854	2005	2314	3038
Nordmenns konsum i									
utlandet	21036	22568	4639	5550	7517	4862	4075	4734	6619
Utlendingers konsum									
i Norge	-9113	-9977	-1895	-2359	-3715	-2008	-2070	-2420	-3581

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

14*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A14. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL 1)
Mill.kr

	1987*	1988*	1988-				1989-		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Bruttoinvestering i fast kapital	157884	170864	35318	53573	38920	43053	31792	48720	40947
Næringsvirksomhet	137798	148842	29984	48381	33531	36947	27024	43505	35796
Primærnæringer	7956	8997	1786	2560	2395	2256	1818	2598	2545
Jordbruk	3961	4097	689	1245	1179	984	672	1224	1170
Skogbruk	614	644	74	219	180	171	80	239	193
Fiske og fangst	3380	4257	1023	1097	1036	1101	1067	1135	1182
Oljeutvinning og rør-transport	32564	32942	3011	19444	6050	4437	2249	18181	9963
Utvinning av råolje og naturgass	31848	32541	2948	19301	5948	4344	2223	18085	9790
Rørtransport	716	402	63	143	103	93	27	96	173
Industri og bergverksdrift	20085	18180	4369	4595	4299	4917	3183	3588	3270
Bergverksdrift	387	385	87	100	67	130	134	126	131
Skjermet industri ..	3969	3714	778	982	895	1059	696	810	678
Utekonkurrerende industri	8999	8256	2165	2034	1878	2178	1137	1163	1155
Hjemmekonkurrerende industri	6730	5826	1339	1479	1458	1550	1216	1488	1306
Elektrisitetsforsyning	9009	9451	1932	2342	2262	2916	1688	1767	2088
Bygge- og anleggs- virksomhet	2849	2644	618	670	669	688	553	444	537
Varehandel	7074	5077	1491	1311	1153	1122	833	944	1074
Utenriks sjøfart og oljeboring	-1586	11832	1401	3254	1569	5609	3493	3465	3799
Utenriks sjøfart ...	-2476	12177	1477	3248	1779	5673	3964	3714	3925
Oljeboring	890	-344	-76	6	-210	-65	-471	-249	-126
Samferdsel	10419	8957	2663	1736	2408	2151	2002	1996	1858
Boligtjenester	29373	29819	7392	7219	7555	7653	6506	6289	6444
Annen nærings- virksomhet	20055	20941	5321	5250	5171	5199	4698	4232	4217
Hotell- og restaurantdrift	248	188	52	48	52	36	33	38	53
Finansiell tjenesteyting	4694	4826	1210	1221	1205	1191	1112	1085	1096
Tjenesteyting ellers	15113	15927	4059	3981	3915	3972	3553	3109	3068
Offentlig forvaltnings- virksomhet	20086	22022	5334	5193	5389	6106	4769	5215	5151
Statlig forvaltnings- virksomhet	6709	7955	1803	1744	1914	2494	1531	2122	2099
Undervisning	756	818	211	192	169	245	178	201	218
Helsetjenester	122	125	26	23	27	49	31	48	37
Annen tjeneste- produksjon	5831	7013	1565	1529	1719	2200	1323	1873	1844
Kommunal forvaltnings- virksomhet	13377	14066	3532	3448	3475	3611	3238	3093	3052
Undervisning	2358	2277	592	563	555	568	642	572	542
Helsetjenester	3690	3803	985	947	931	939	787	788	808
Annen tjeneste- produksjon	7329	7986	1954	1938	1989	2105	1809	1732	1703
MEMO:									
Fastlands-Norge	126906	126089	30906	30876	31301	33007	26050	27074	27184
Skjermede næringer .	106796	106723	26217	25947	26681	27877	22417	22923	23217
Utekonkurrerende næringer	9386	8640	2252	2134	1946	2308	1271	1289	1287
Hjemmekonkurrerende næringer	10725	10726	2436	2794	2674	2822	2362	2862	2681

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.
a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

15*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A15. EKSPORT. 1)
Mill.kr

	1987*	1988*	1988-				1989-		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Eksport i alt	200092	213117	52566	51169	52697	56685	60310	66105	66124
Varer	145182	152130	38041	36498	36413	41179	44023	48515	46918
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	53620	48514	13083	11785	11408	12237	16907	18352	18220
Skip, nybygde	1106	2213	497	626	433	658	545	150	308
Skip, eldre	8690	3023	324	206	596	1897	472	762	1844
Oljeplattformer og moduler, nybygde	43	26	0	17	4	4	2	0	14
Oljeplattformer, eldre	294	467	85	0	219	164	475	267	141
Direkte eksport ved oljevirksomhet	206	163	22	44	60	38	10	20	70
Andre varer	81222	97724	24030	23821	23693	26181	25611	28964	26322
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	3819	4772	1199	1165	965	1443	1173	1282	949
Bergverksprodukter	1588	1646	337	420	392	497	443	493	477
Industriprodukter .	75583	80812	22459	22169	22145	24038	23899	26987	24718
Nærings- og nyttelsesmidler ..	10058	10818	2804	2451	2495	3067	2400	2695	2590
Grafiske pro- dukter	134	183	42	41	50	50	47	51	51
Treforedlings- produkter	7407	8667	2117	2096	2156	2298	2326	2586	2451
Kjemiske råvarer	6759	7912	1946	2284	2025	1657	2116	2286	2120
Raffinerte olje- produkter	5092	4553	1214	1159	1296	883	885	1425	1724
Metaller	18721	26678	6027	6209	6851	7592	7897	8571	7569
Tekstil- og bekleddingsvarer	1651	1603	417	382	360	444	345	396	372
Trevarer, møbler og innredninger .	1196	1378	335	311	302	431	479	659	525
Kjemiske og mineralske pro- dukter	7731	8900	2342	2139	2052	2367	2307	2341	2285
Andre verksted- produkter	16833	20120	5214	5097	4559	5249	5097	5976	5031
Elektrisk kraft ...	233	494	35	67	190	202	96	201	178
Tjenester	54910	60987	14526	14671	16284	15506	16288	17590	19206
Brutto frakter ved skipsfart	27034	31766	7491	7426	8145	8704	9415	10276	10554
Brutto inntekter ved oljeboring	272	124	27	31	34	32	69	77	51
Direkte eksport ved annen oljevirksom- het	984	1128	288	264	268	309	326	290	300
Eksport av rør- tjenester	3201	2340	676	572	470	623	581	483	433
Utlendingers konsum i Norge	9113	9977	1895	2359	3715	2008	2070	2420	3581
Andre tjenester	14296	15651	4149	4019	3652	3831	3826	4043	4287

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

16*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A16. IMPORT. 1)
Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv. a)
Import i alt	211949	217454	51787	53657	52906	59103	52483	58146	56983
Varer	151516	154359	37791	38331	34650	43588	36982	40898	38112
Skip, nybygde og eldre	4273	14366	1512	2832	2306	7716	4420	4333	5973
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	1840	808	396	250	69	94	110	7	30
Direkte import ved oljevirksomhet	1667	785	136	208	179	261	367	608	320
Andre varer	143735	138399	35746	35040	32095	35517	32085	35950	31788
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5538	5461	1588	1391	1068	1414	1480	1515	1130
Råolje	2490	823	260	175	230	158	118	191	173
Bergverksprodukter	1750	1987	484	485	535	482	499	568	561
Industriprodukter	133785	130040	33394	32950	30247	33448	29981	33672	29918
Nærings- og nytelsesmidler ..	5314	5823	1275	1418	1417	1712	1436	1602	1641
Grafiske produkter	1940	1923	461	458	481	522	458	452	507
Treforedlingsprodukter	3709	4048	1039	970	933	1106	1062	1113	1011
Kjemiske råvarer	6233	7109	1603	1913	1619	1973	1903	2319	2009
Raffinerte olje- produkter	2859	2641	470	517	623	1031	840	899	681
Metaller	9046	12248	2656	2843	3245	3504	3379	3777	3076
Tekstil- og be- kledningsvarer ..	14311	13264	3716	2855	3556	3137	3105	2656	3309
Trevarer	6593	5661	1531	1512	1209	1409	1076	1176	1001
Kjemiske og mineralske pro- dukter	24270	24507	6030	6162	5772	6543	5690	6291	5852
Andre verksted- produkter	51372	46205	12136	12694	10050	11325	9988	10822	9420
Transportmidler mv. uten til- svarende norsk produksjon	8138	6610	2475	1608	1342	1186	1044	2565	1410
Elektrisk kraft ..	172	89	20	39	15	15	7	5	7
Tjenester	60433	63094	13996	15326	18256	15515	15501	17248	18871
Brutto utgifter ved skipsfart	20597	21407	4949	4980	5582	5895	6102	7017	6626
Brutto utgifter ved oljeboring	183	268	71	66	66	65	92	151	188
Direkte import ved annen oljevirksom- het	2691	2713	530	615	921	647	859	976	910
Nordmenns konsum i utlandet	21514	23060	4731	5654	7661	5014	4184	4859	6741
Andre tjenester	15446	15646	3715	4010	4026	3894	4265	4245	4406

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

17*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A17. UTENRIKSREGNSKAP. 1)
Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.
Driftsregnskap									
Overskudd på driftsregnskapet.....	-27644	-23846	-3738	-7905	-5251	-6952	766	1375	3530
Vare- og tjenestebalansen	-11857	-4337	779	-2488	-210	-2418	7824	7957	9146
Rente- og stønadbalansen	-15788	-19509	-4518	-5417	-5041	-4534	-7058	-6582	-5616
Renter fra utlandet...	18621	19361	5628	4486	4292	4954	4971	5577	5463
Aksjeutbytte mv. fra utlandet.....	2166	2339	484	529	541	786	486	418	454
Stønader fra utlandet.	1515	1776	354	514	476	432	388	466	538
Renter til utlandet...	23987	29496	7764	6765	7557	7411	8801	8386	9569
Aksjeutbytte mv. til utlandet.....	6059	5301	1429	2570	673	631	2423	2622	637
Stønader til utlandet.	8043	8187	1793	1611	2120	2664	1678	2036	1866
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner.	16087	-2912	1349	-128	-10035	5901	-4825	-6156	2334
Nedgang i Norges nettogjeld.....	-11558	-26758	-2389	-8033	-15285	-1050	-4059	-4781	5864
Kapitalregnskap									
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner.....	3016	34320	10423	13066	5876	4955	9772	5446	10530
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner.....	34950	861	690	-1356	-1657	3181	-4636	-1754	-7850
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil.....	-10322	-11335	-7377	-3807	1033	-1185	-5902	-5066	-6212
Netto kapitaltransaksjoner i alt.....	27644	23846	3738	7905	5251	6952	-766	-1375	-3530
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv.....	-16087	2912	-1349	128	10035	-5901	4825	6156	-2334
Oppgang i Norges nettogjeld.....	11558	26758	2389	8033	15285	1050	4059	4781	-5864
MEMO:									
Overskudd på driftsregnskapet utenom eksport av eldre skip og import av nybygde og eldre skip.....	-32062	-12502	-2551	-5278	-3541	-1134	4714	4946	7660

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A18. DISPONIBEL INNTEKT OG SPARING FOR NORGE. 1)

Mill.kr

	1987*	1988*	-----1988-----				-----1989-----		
			1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.a)
Bruttonasjonalprodukt ..	562938	594243	145556	145858	149089	153739	149551	158107	161596
-Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	9263	13100	3081	4320	3397	2302	5767	5013	4290
Bruttonasjonalinntekt	553675	581143	142475	141538	145692	151437	143784	153094	157306
-Kapitalslit	82444	92301	22188	22784	23378	23951	24179	24448	24934
Nasjonalinntekt	471232	488841	120287	118754	122314	127487	119605	128647	132371
Stønader til utlandet, netto	6529	6412	1439	1097	1644	2232	1290	1570	1327
Disponibel inntekt for Norge	464703	482429	118848	117657	120670	125255	118315	127077	131044
-Konsum i alt	413713	431368	103047	105831	107269	115221	102021	111032	111640
Sparing	50990	51062	15801	11826	13401	10034	16293	16045	19404
Disponibel realinntekt for Norge 2)	464703	455440	115208	111215	113336	115681	109324	114873	117684

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

2) Deflatert med prisindeks (1987=100) for innenlandsk anvendelse, ekskl. kapitalslit.

a) Anslag tildels basert på framskrivninger.

19*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1984	1985	1986	1987	1988	-----1989-----					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Råolje	2.9	3.2	3.5	4.1	4.7	6.4	5.8	6.6	6.7	6.0	6.6
Naturgass	2.3	2.2	2.3	2.4	2.5	2.5	2.4	2.4	2.4	2.3	2.7

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.

Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1984	1985	1986	1987	1988	-----1989-----					
						Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	105	107	108	110	111	112	114	114	113	113	114
Bergverksdrift 1)	111	115	124	116	111	112	122	122	126	134	122
Industri	102	105	107	108	107	105	107	109	107	107	108
Kraftforsyning	121	118	111	119	125	141	139	142	142	141	142
Produksjon etter anvendelse:											
Eksport 1)	117	118	119	123	125	126	129	130	128	127	128
Konsum	102	104	104	106	107	110	109	108	110	109	109
Investering 2)	162	174	175	175	166	160	158	174	161	166	156
Vareinnsats i bygg og anlegg	100	104	109	110	105	99	102	103	99	101	100
Vareinnsats ellers	93	94	94	96	97	99	100	101	100	101	101

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.

2)Se merknad etter tabell 17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1986	1987	1988	-----1989-----					
				Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.
Industri ialt	1.6	1.7	-1.1	-1.7	0.7	0.2	1.7	2.5	1.9
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	1.7	1.3	-1.7	-2.1	2.0	2.3	8.1	9.7	5.2
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	-1.0	-7.4	-15.2	-14.4	-11.5	-13.7	-8.5	-6.7	-7.9
Trevarer	2.1	-1.7	-4.4	-5.7	-2.9	-5.7	-3.2	-2.4	-0.5
Treforedling	-1.3	-1.0	0.8	8.5	11.1	4.1	6.4	6.1	6.3
Grafisk produksjon og forlagsv.	2.7	2.0	1.2	0.6	1.8	-0.2	0.7	-0.7	-1.6
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	-0.4	5.2	-1.1	-6.5	-4.0	0.4	3.0	8.2	12.4
Mineralske produkter	9.6	3.0	-5.7	-12.5	-9.0	-8.6	-6.9	-8.2	-9.6
Jern, stål og ferrolegeringer	-5.7	-4.7	6.2	2.6	5.3	6.4	6.7	-1.6	-10.3
Ikke-jernholdige metaller	1.8	11.7	9.4	7.8	8.5	6.3	3.1	1.2	1.7
Metallvarer	3.7	0.0	-3.2	-3.5	-0.3	-2.9	-2.2	-2.6	-2.6
Maskiner	3.0	1.0	-5.3	-0.6	0.4	0.0	-0.8	-0.2	-3.1
Elektriske apparater og materiell	5.8	6.3	2.8	0.7	4.3	-0.5	2.7	8.2	9.3
Transportmidler	-2.0	-2.8	-2.9	1.1	2.8	0.9	2.5	3.2	2.9
Tekn. og vitensk. instr. mv.	4.7	-1.0	-1.6	0.8	2.2	1.3	4.6	3.7	2.7
Industriproduksjon ellers	6.2	-7.5	-2.8	-15.3	-5.5	-5.5	-3.9	-4.4	-2.6

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

TABELL B4: ORDRETI LGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemme-
markedet. Sesongjusterte verdiindekser, 1976=100. Tallene for årene viser
gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	1988	--1987--	--1988--				--1989--			
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	233	210	221	227	209	235	238	219	218	233	244	207	226
For eksport	239	219	240	251	219	247	268	220	229	286	284	246	254
Fra hjemmemarkedet	225	199	196	194	179	251	178	217	184	196	171	154	169
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	231	220	252	350	265	282	301	333	338	427	446	441	352
For eksport	246	227	274	380	291	307	328	359	365	466	484	491	397
Fra hjemmemarkedet	181	193	181	250	188	186	205	249	254	290	312	279	210
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	200	203	216	220	236	209	218	217	215	228	232	203	227
For eksport	231	224	263	283	290	258	263	301	250	320	417	288	332
Fra hjemmemarkedet	188	195	197	194	205	195	195	190	193	198	153	174	176

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI

Ordreserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	1988	--1987--		-----1988-----				-----1989-----		
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordreserver i alt	258	228	207	189	176	225	207	177	157	214	207	175	173
For eksport	247	186	177	183	130	227	200	158	134	238	215	177	179
Fra hjemmemarkedet	272	282	245	197	233	223	215	201	186	185	197	174	165
Produksjon av metaller:													
Ordreserver i alt	132	116	137	212	144	156	184	188	206	269	315	284	271
For eksport	151	127	164	251	174	191	228	221	238	316	372	337	320
Fra hjemmemarkedet	81	85	65	109	65	64	68	103	121	144	167	147	144
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordreserver i alt	222	249	257	255	260	248	252	270	251	246	262	258	256
For eksport	260	305	335	363	344	337	367	359	363	366	449	443	442
Fra hjemmemarkedet	205	225	224	209	225	209	203	233	204	195	181	178	177

21*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B6: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Volumindekser. 1982=100.

	1985	1986	1987	1988	---1987---			-----1988-----				--1989--	
					2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Industri og engroshandel:													
Lager i alt:	86	86	83	77	83	82	80	79	79	76	74	74	74
Norskproduserte varer:													
For innenlandsk bruk	94	95	96	90	93	96	95	93	91	90	87	93	95
For eksport	73	67	64	57	65	63	61	59	55	56	56	54	56
Importerte varer:													
Lager i alt	86	89	81	75	85	77	75	76	81	72	70	65	59
Industri:													
Lager i alt	81	80	77	72	79	75	75	74	75	69	70	72	75
Lager av egne produkter	82	79	78	72	80	76	75	76	75	67	69	71	76
Lager av råstoffer	80	84	77	72	78	73	77	70	77	71	71	75	74
Lager etter vare:													
Jern og stål	84	79	71	66	71	68	68	66	68	66	64	65	68
Andre uedle metaller	62	60	54	43	62	50	44	39	47	41	45	38	43
Tre- og treforedl.prod.	79	75	74	83	75	72	72	82	92	81	77	80	81

TABELL B7: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte.
1000 personer. 2)

	1985	1986	1987	1988	-----1987-----			-----1988-----				--1989--	
					3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	28	24	25	33	29	23	27	28	38	40	47	45	44
Menn	26	18	21	36	19	19	27	37	37	44	61	58	65
Totalt	54	42	45	70	48	42	54	65	75	84	108	104	109

Tallet på sysselsatte 1) 2021 2086 2126 2113 2117 2133 2126 2126 2124 2080 2051 2068 2054

1)F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.

2)Omlegging av AKU f.o.m. 2.kvartal 1988.

TABELL B8: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

		1986	1987	1988	-----1989-----					
					Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	36.2	32.4	49.3	90.2	87.9	87.8	81.3	80.2	82.7
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	36.2	32.4	49.3	85.6	85.6	90.4	79.5	78.6	79.9
Herav: Permitterte	1000 pers.	3.5	4.6	9.4	15.4	13.3	10.4	14.5	15.3	15.4
Ledige plasser	1000 pers.	10.5	12.4	8.7	7.7	5.3	7.7	5.7	4.7	5.2
Arbeidsløshetsprosenten 1)		1.8	1.5	2.3	3.9	3.9	4.1	3.6	3.6	3.7
Arb.løse/led.plasser		3.5	2.7	7.0	11.1	16.1	11.8	13.9	16.9	15.4

1)Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

22*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1986	1987	1988	-----1988-----				-----1989-----			
				1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Utførte	3352	4048	3621	3683	3812	3552	3437	2840	2786	..	..
Antatte	3439	4080	3765	3673	3680	3716	3990	3369	3566	2919	2850

TABELL B10: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1986	1987	1988	-----1989-----					
				Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Boliger satt igang	2.4	2.4	2.3	1.9	2.3	2.3	1.2	2.1	2.4
Boliger under arbeid	30.0	31.8	32.1	28.9	28.9	29.1	28.4	28.1	27.6
Boliger fullført	2.2	2.4	2.5	2.1	2.2	2.2	2.2	2.3	2.6

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1986	1987	1988	----1987--		-----1988-----				---1989---	
				3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Industri, kvinner	58.4	67.8	72.0	68.4	70.1	70.6	72.0	72.3	73.0	73.5	76.9
Industri, menn	69.7	81.0	85.4	81.5	83.3	84.0	86.2	85.6	85.8	86.5	91.0
Bygge- og anl., menn	79.5	94.8	100.0	97.2	98.8	98.9	101.1	99.0	101.0	98.4	102.4

23*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1986	1987	1988	-----1989-----					
				Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Ialt	7.2	8.7	6.7	4.7	4.7	4.8	4.6	4.2	4.2
Varer og tjenester etter konsumgruppe:									
Matvarer ialt	9.2	7.6	6.3	3.3	2.4	3.1	2.6	3.1	2.7
Drikkevarer og tobakk	9.2	10.5	6.8	5.7	5.8	5.4	5.0	4.5	4.5
Klær og skotøy	8.9	8.9	5.8	2.7	3.6	3.2	3.6	1.6	2.4
Bolig, lys og brensel	4.8	7.4	8.3	5.8	6.0	6.1	6.0	5.9	6.1
Møbler og husholdningsartikler	7.4	8.4	5.9	3.7	3.8	3.6	3.3	3.2	3.2
Helsepleie	7.2	5.5	3.6	5.1	5.2	5.3	4.4	3.5	3.6
Reiser og transport	6.0	11.4	6.7	6.1	6.2	6.2	5.6	4.3	4.4
Fritidssysler og utdanning	7.0	8.1	6.4	4.2	4.0	4.0	4.5	4.5	4.8
Andre varer og tjenester	8.1	8.2	6.2	4.5	4.3	4.2	4.2	4.2	4.1
Varer og tjenester etter leveringssektor:									
Jordbruksvarer	10.0	9.1	6.0	1.5	0.9	2.9	2.6	3.4	3.6
Andre norskproduserte konsumvarer	4.4	8.5	6.9	5.1	5.3	5.2	4.9	4.3	4.5
Importerte konsumvarer	10.0	9.2	5.6	3.2	3.1	3.1	3.0	2.0	1.9
Husleie	4.8	6.0	7.9	7.5	7.5	7.5	7.5	7.4	7.4
Andre tjenester	8.3	9.4	7.1	5.9	6.1	6.0	5.5	5.1	5.0

TABELL B15: ENGROSPRISER.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1986	1987	1988	-----1989-----					
				Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.
Ialt	2.8	6.0	5.3	6.1	5.7	5.5	5.4	5.1	5.4
Matvarer og levende dyr	9.5	4.2	3.7	3.3	2.4	4.1	4.1	4.5	4.5
Drikkevarer og tobakk	8.3	9.9	5.3	4.2	5.0	4.2	4.0	3.6	3.5
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	-0.5	4.8	12.9	13.5	11.6	9.9	8.8	7.3	7.2
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	-10.6	6.9	1.9	10.1	8.9	7.9	7.9	8.0	11.4
Dyre- og plantefett, voks	-14.6	-0.7	10.2	5.3	6.8	0.0	-0.9	-1.5	0.7
Kjemikalier	2.2	4.6	7.7	8.9	8.3	6.9	5.8	5.0	3.2
Bearbeidde varer etter materiale	4.1	6.5	6.8	5.9	5.8	5.5	5.2	4.6	3.8
Maskiner og transportmidler	7.6	6.8	4.7	3.9	4.0	4.1	4.2	3.9	4.0
Forskjellige ferdigvarer	6.0	7.5	6.5	4.4	4.4	4.5	3.9	3.7	3.4

24*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDELEN - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	1987	1988	-----1989-----					
						Mai	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt
Eksport 1)	5.8	6.2	5.8	6.5	7.9	9.1	9.0	9.1	9.0	9.0	9.2
Import 2)	9.0	10.7	12.2	12.0	11.6	11.1	11.4	11.3	11.6	11.4	11.6
Import 3)	8.6	10.4	12.0	11.8	11.5	11.3	11.4	10.9	11.4	11.4	..

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

3)Uten skip, oljeplattformer og råolje.

TABELL B17: UTENRIKSHANDELEN - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 1988=100. Årsindeksene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1987	1988	---1987---		-----1988-----				-----1989-----		
			3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv
Sesongjusterte tall:											
Eksportvolum 1)	99	100	98	96	108	101	103	102	102	112	114
Importvolum 2)	111	100	109	108	120	103	98	94	93	95	95
Ujusterte tall:											
Eksportpriser 1)	89	100	88	92	94	98	102	104	108	105	104
Importpriser 2)	97	100	97	92	95	98	102	104	103	106	105

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.

2)Uten skip og oljeplattformer.

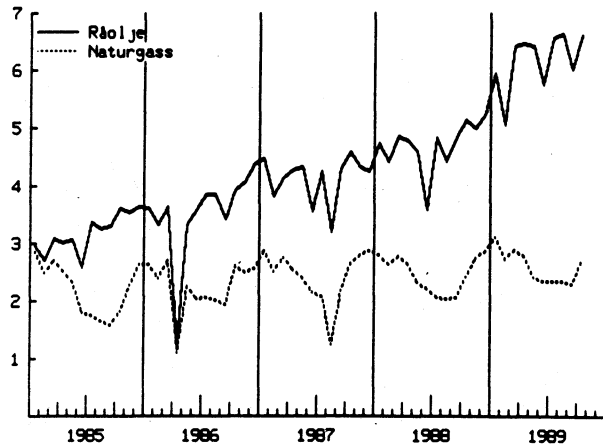
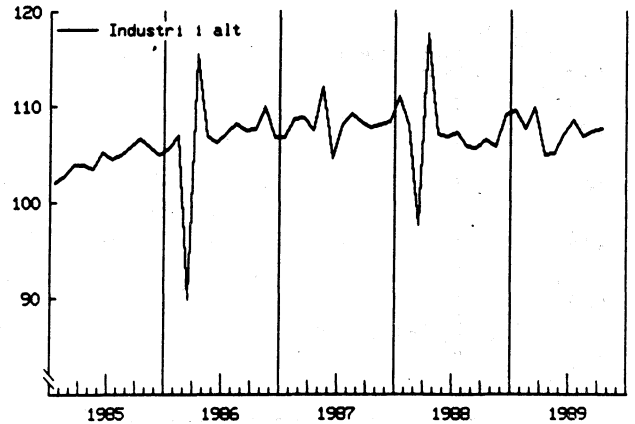
MERKNAD TIL TABELL B2.

2) For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformen er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

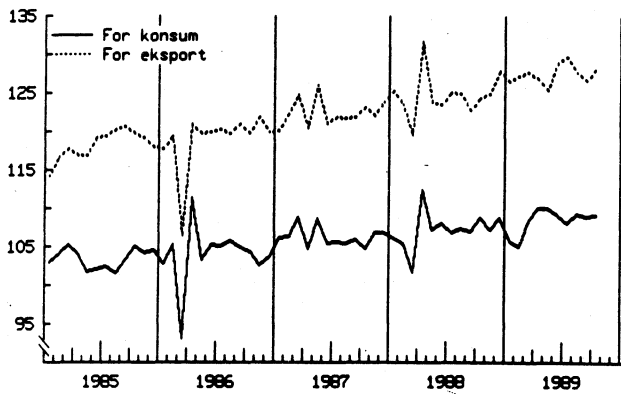
OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

PRODUKSJONSINDEKS
Sesongjustert. 1980=100

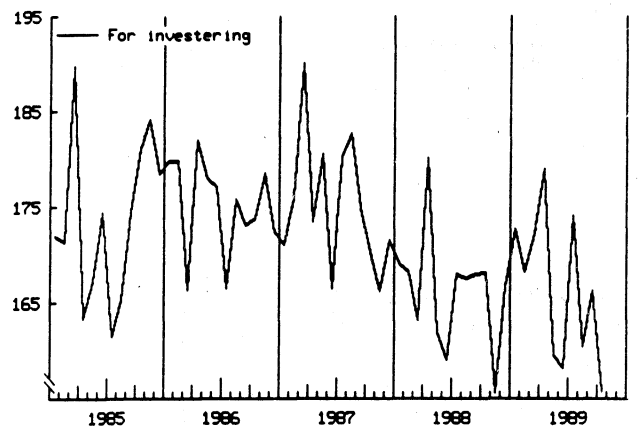
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

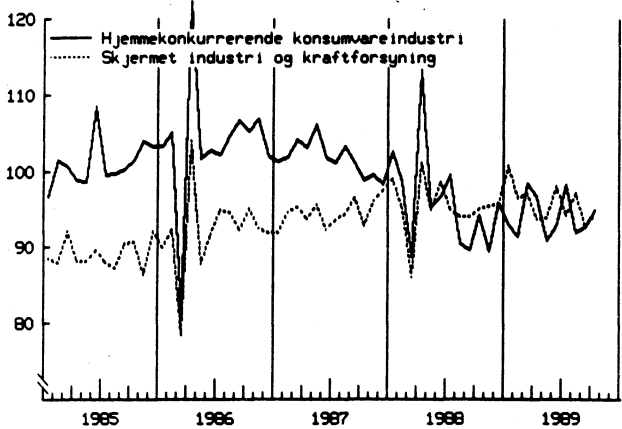
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

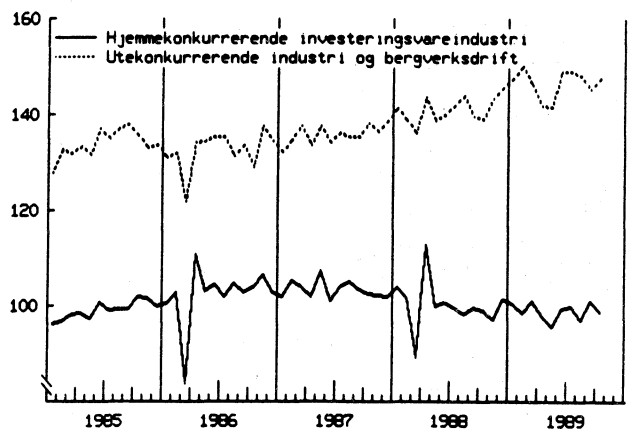
PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE

Bergverksdrift, industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

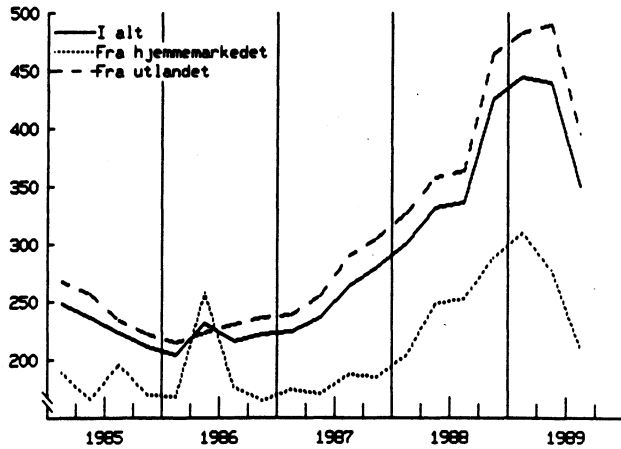

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ORDRETILGANG

Metaller.

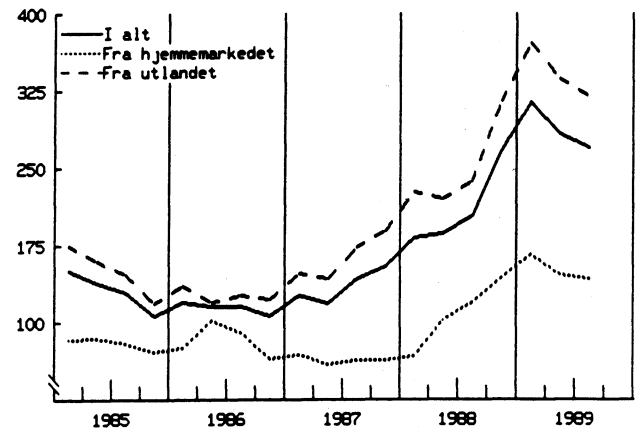
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

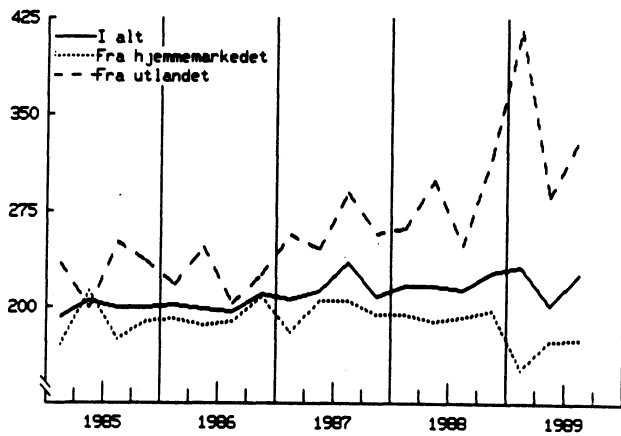
ORDRERESERVER

Metaller

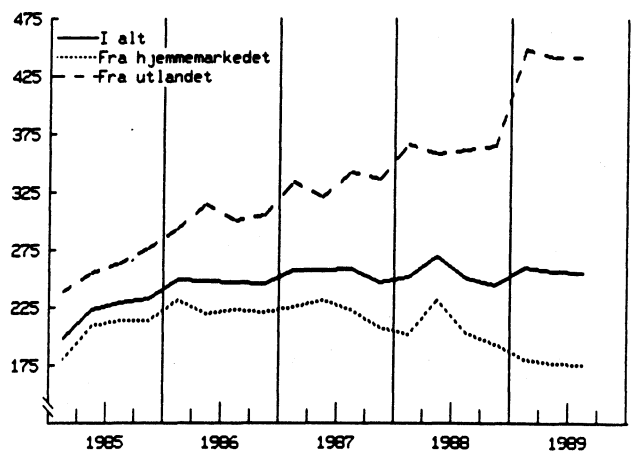
Ujustert verdiindeks. 1976=100

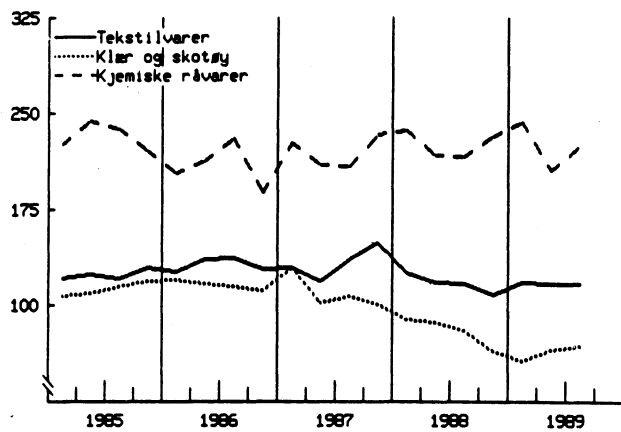
ORDRETILGANG

Verktedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

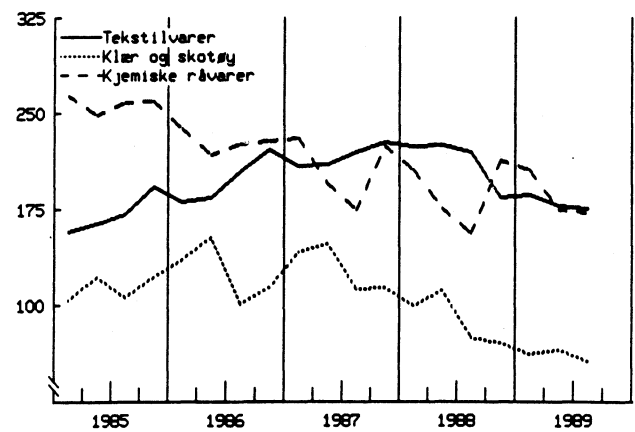
ORDRERESERVER

Verktedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG

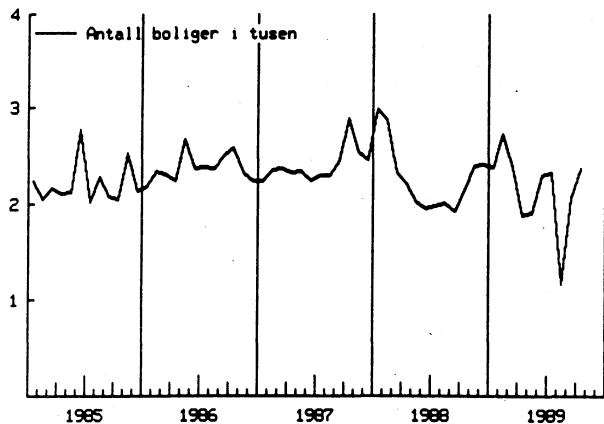
Tekstilvarer kler og skotsy og kjemiske råvarer.
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

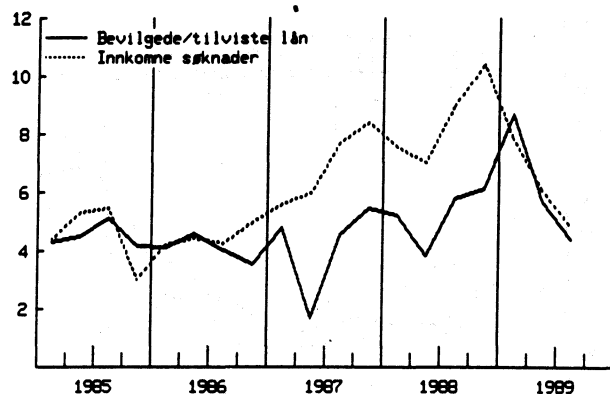
Tekstilvarer kler og skotsy og kjemiske råvarer
Ujustert verdiindeks. 1976=100

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

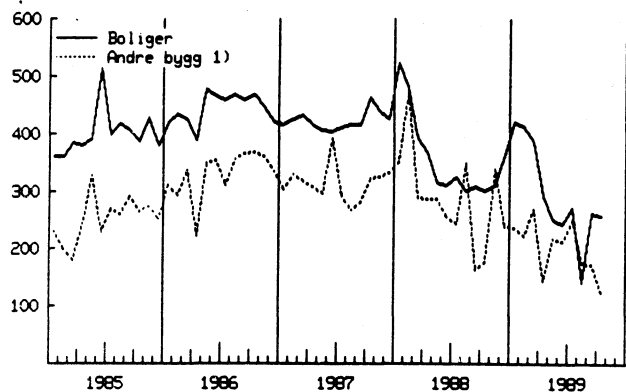
BYGG
Boliger satt i gang. Sesongjustert.

BOLIGLÅN NYE BOLIGER
Antall husbanklån og PSV-tilvisninger i 1000.
Sesongjustert.

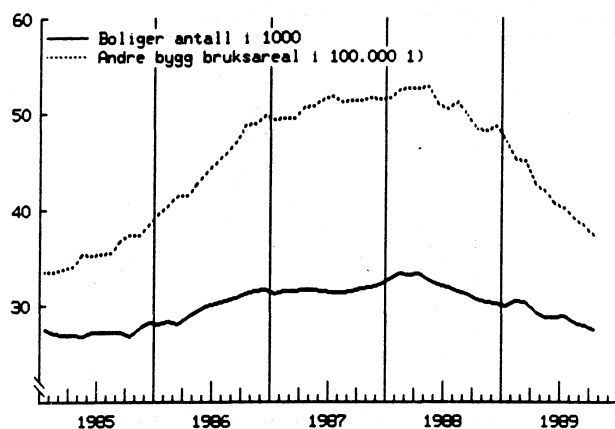

BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kvm. Sesongjustert.

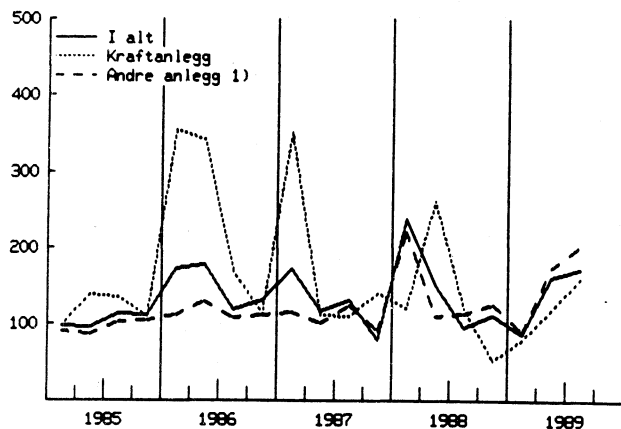
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

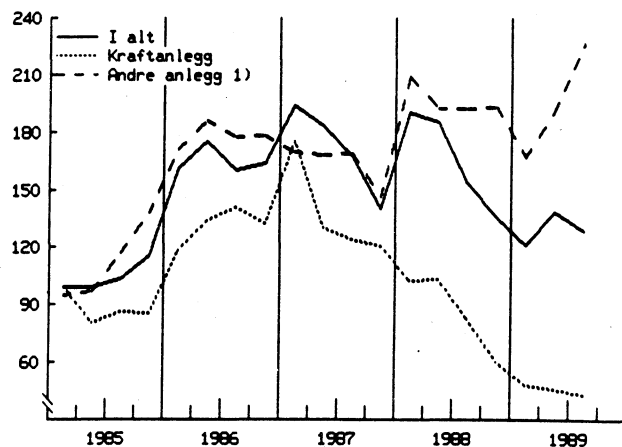
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kvm. bruksareal.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

1) Sesongjustert.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordrereserve. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

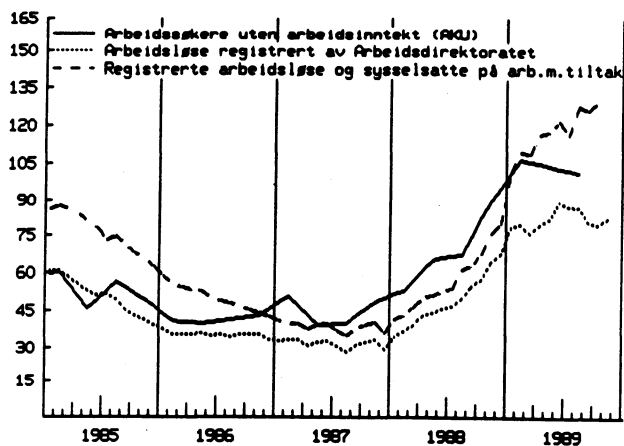

1) Sesongjustert.

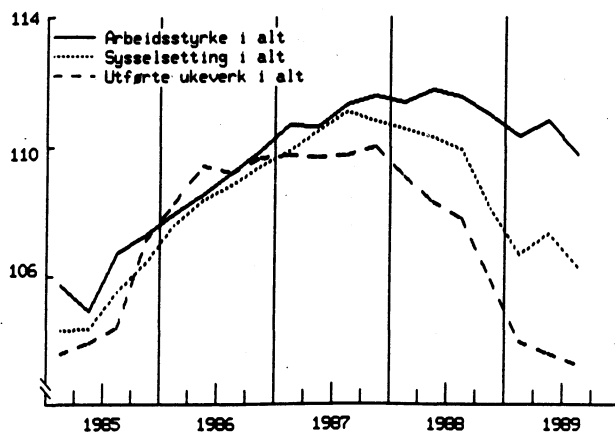
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ARBEIDSLLEDIGE

Arbeidssøkere uten arbeidsinnt., reg. arbeidsløse ved arbeidskontorene og syssels. på arb.m.tiltak. Sesongjusterte tall i tusen.

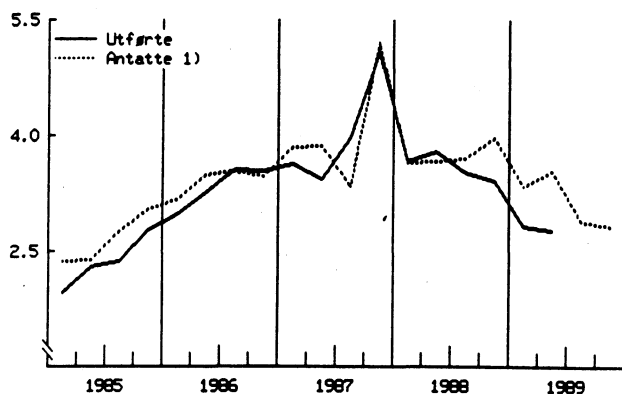
ARBEIDSSYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE UKEVERK I ALT IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN. 1) 1980=100. Sesongjustert.

1) Justert for omlegging av AKU f.o.m. 2. kv. 1988.

ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN

Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

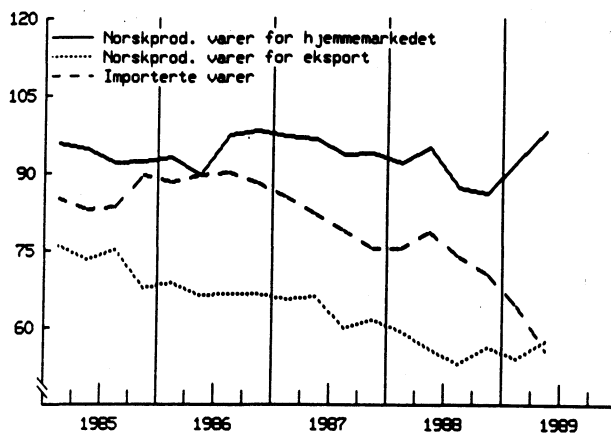

1) Anslag gitt i samme kvartal. Tallet for 4. kvartal 1987 inneholder korreksjoner for foregående kvartaler.

LAGER

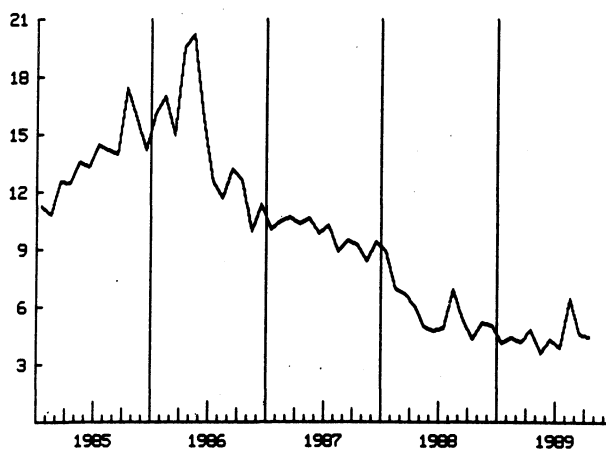
Industri og engroshandel.

Sesongjustert volumindeks. 1982=100

REGISTRERTE NYE PERSONBILER

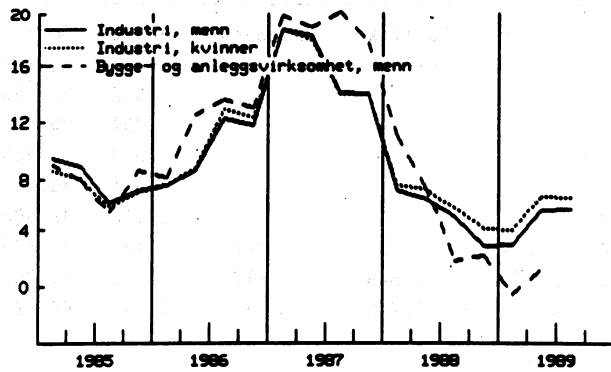
1000 stk. Sesongjustert.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

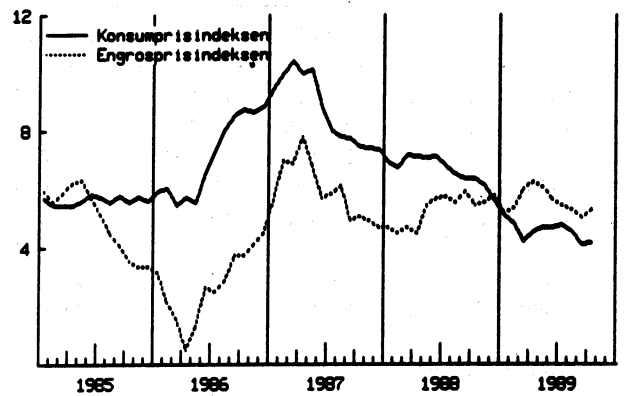
LØNNINGER

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år tidligere.

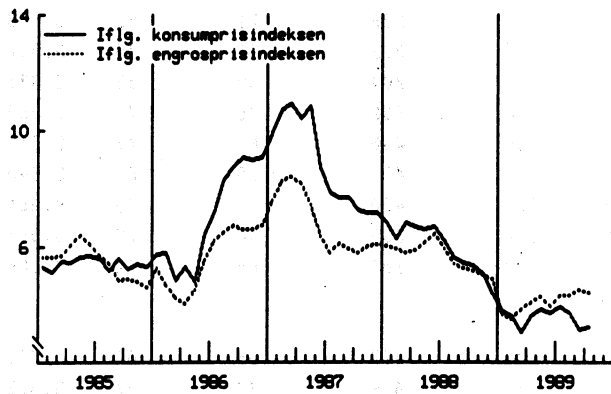
INNENLANDSKE PRISER

Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)

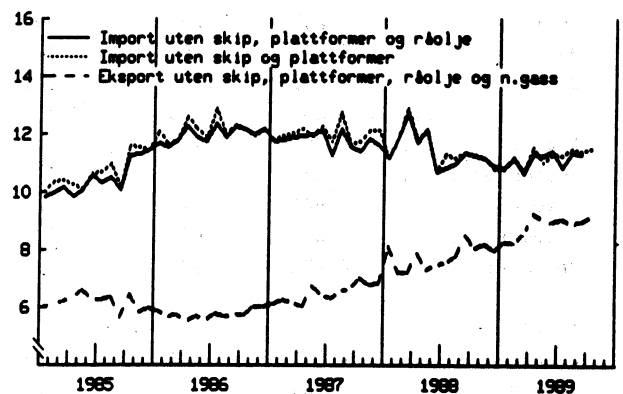
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandelen og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

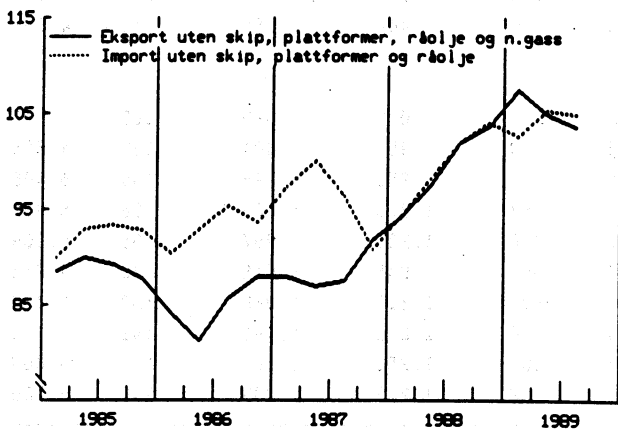
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

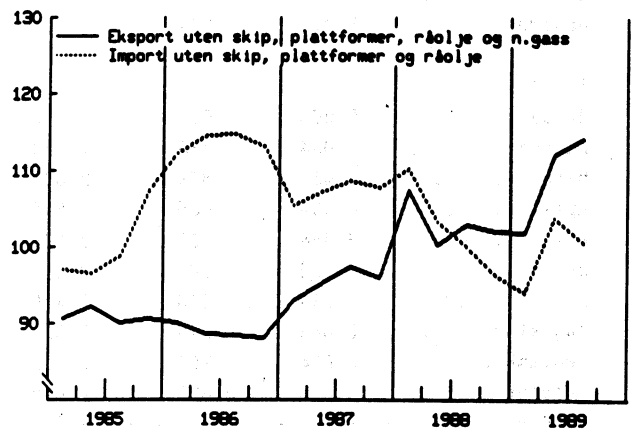
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Prisindekser (enhetspriser). 1988=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Sesongjustert volumindeks. 1988=100.

30*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C1: PRODUKSJON OG EKSPORT AV RÅOLJE ¹ FRA NORSK SØKKEL. 1000 TONN ².

	Produksjon							Eksport	
	Total ³	Ekofisk	Statfjord	Valhall	Ula	Gullfaks	Oseberg	Andre	Total
1981	23.450	16.273	6.575					602	20.453
1982	24.515	14.150	9.441	67				857	20.666
1983	30.482	13.031	15.803	769				880	25.623
1984	34.682	11.172	18.610	2.419				2.481	30.064
1985	38.410	10.417	24.036	2.452				2.512	32.602
1986	42.424	8.658	29.402	2.254	734	34	241	1.128	35.376
1987	49.516	7.515	30.100	3.009	3.925	3.549	676	741	41.757
1988*	56.650	9.533	29.628	3.289	4.398	7.723	986	1.092	47.697
Januar-oktober									
1988	46.376	7.817	24.570	2.718	3.711	6.367	431	759	38.426
1989	62.141	8.862	23.898	3.087	3.697	11.632	9.676	1.289	54.549
1987									
Januar	4.482	713	2.861	256	374	132	70	73	3.687
Februar	3.835	648	2.269	250	333	163	106	66	3.163
Mars	4.158	673	2.587	272	300	219	34	73	3.213
April	4.287	701	2.600	255	369	226	71	65	3.688
Mai	4.351	661	2.648	272	377	265	53	75	3.917
Juni	3.571	599	2.073	266	247	264	69	53	2.931
Juli	4.261	690	2.391	293	388	362	66	71	3.885
August	3.226	185	2.299	82	109	436	69	46	2.312
September	4.328	624	2.511	292	336	461	35	69	3.648
Oktober	4.606	715	2.667	302	396	456	-	70	4.084
November	4.339	649	2.579	288	364	353	34	72	3.563
Desember	4.272	630	2.708	274	332	187	69	72	3.666
1988*									
Januar	4.748	741	2.682	282	397	477	105	62	3.871
Februar	4.431	694	2.503	264	364	479	70	57	3.515
Mars	4.865	770	2.635	278	395	657	70	60	3.887
April	4.802	770	2.567	270	385	644	106	60	3.952
Mai	4.615	781	2.572	275	371	484	70	60	3.691
Juni	3.608	666	2.027	248	276	325	10	56	3.261
Juli	4.858	865	2.502	273	401	735	-	82	3.900
August	4.440	824	2.057	280	385	801	-	93	3.762
September	4.853	840	2.457	269	371	828	-	88	4.113
Oktober	5.148	857	2.568	279	366	937	-	141	4.474
November	5.011	850	2.436	276	379	911	-	159	4.614
Desember	5.272	874	2.624	295	310	444	555	170	4.657
1989*									
Januar	5.969	922	2.475	303	399	1.090	620	160	5.591
Februar	5.094	829	1.753	275	320	961	804	152	4.658
Mars	6.439	879	2.669	304	390	1.250	798	149	5.405
April	6.494	885	2.575	303	357	1.253	1.023	98	5.902
Mai	6.444	921	2.526	313	296	1.226	997	65	5.369
Juni	5.775	926	2.211	246	302	945	1.046	99	4.768
Juli	6.594	966	2.479	332	385	1.211	1.089	132	5.326
August	6.663	945	2.527	343	380	1.232	1.095	141	6.104
September	6.034	764	2.055	328	386	1.251	1.105	145	5.660
Oktober	6.635	825	2.628	340	382	1.213	1.099	148	5.766

¹ Inkluderer NGL og kondensat.

² Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.

³ Årstellene kan avvike noe fra summen av månedsoppgavene som bygger på foreløpige tall fra den månedlige produksjonsstatistikken.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C2: PRODUKSJON OG EKSPORT AV NATURGASS FRA NORSK SOKKEL. MILLIONER SM ³ ¹

	Produksjon								Eksport
	Total ²	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Heimdal	Gullfaks	Tommeliten	Andre	Total
1981	26.162	14.760	11.312	86				4	25.197
1982	25.534	14.583	10.810	109				31	24.457
1983	25.831	13.690	11.797	234				110	24.528
1984	27.375	12.800	13.670	291				614	26.240
1985	26.668	11.653	13.691	827				496	25.429
1986	27.802	8.115	12.850	3.464	2.131	-	-	465	25.653
1987	29.689	8.471	12.104	4.333	3.641	225	-	859	27.942
1988	29.853	9.411	10.767	3.802	3.771	727	272	1103	27.858
Januar-oktober									
1988	24.196	7.735	8.717	3.164	3.017	589	65	909	22.778
1989	26.154	8.525	8.642	2.995	2.885	1.072	966	1.069	22.954
1987									
Januar	2.892	822	1.340	332	320	-	-	78	2.790
Februar	2.536	669	1.199	298	295	-	-	81	2.445
Mars	2.785	735	1.325	320	322	3	-	80	2.696
April	2.556	697	1.101	353	315	6	-	79	2.401
Mai	2.427	720	1.016	270	327	6	-	88	2.368
Juni	2.177	727	761	300	306	6	-	76	2.089
Juli	2.119	700	650	330	317	22	-	100	1.923
August	1.262	216	715	151	115	37	-	29	1.126
September ..	2.207	575	859	336	312	45	-	94	2.078
Oktober	2.668	907	913	385	318	46	-	101	2.551
November ...	2.820	857	1.149	376	307	36	-	94	2.736
Desember ...	2.900	883	1.079	446	326	86	-	79	2.738
1988*									
Januar	2.861	781	1.175	437	324	49	-	95	2.643
Februar	2.657	786	1.109	357	276	39	-	91	2.607
Mars	2.795	843	1.182	319	295	59	-	95	2.699
April	2.647	760	1.146	300	299	51	-	91	2.538
Mai	2.342	736	883	304	285	41	-	93	2.197
Juni	2.218	710	798	302	302	31	-	75	2.052
Juli	2.088	743	571	296	322	66	-	90	2.012
August	2.060	777	546	265	306	72	-	94	1.967
September ..	2.090	767	573	280	292	87	-	91	1.910
Oktober	2.438	832	734	304	316	94	65	94	2.153
November ...	2.756	800	1.019	313	337	92	97	98	2.473
Desember ...	2.902	876	1.031	324	418	46	112	96	2.607
1989*									
Januar	3.015	916	1.094	361	328	109	99	105	2.741
Februar	2.746	878	1.012	271	297	90	104	94	2.472
Mars	2.919	799	1.109	353	320	122	109	107	2.524
April	2.803	872	1.089	258	301	117	63	103	2.420
Mai	2.450	745	837	323	284	113	39	109	2.218
Juni	2.361	825	681	343	276	85	70	81	2.009
Juli	2.372	847	638	302	242	111	119	113	1.999
August	2.364	857	606	295	247	117	121	121	2.070
September ..	2.330	907	639	173	277	100	118	116	2.025
Oktober	2.744	879	937	316	261	107	124	120	2.476

¹ Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.² Årstallene kan avvike noe fra summen av månedsoppgavene som bygger på foreløpige tall fra den månedlige produksjonsstatistikken.

TABELL C3: LETEAKTIVITET PÅ NORSK SOKKEL.¹

	Antall hull påbegynt			Boremeter	Borefartøydøgn			Gjennom- snitt vanndyp (m)	Gjennom- snitt totaldyp (m)
	Totalt	Undersøk- elseshull	Avgrens- ningshull		Totalt	Norske	Uten- landske		
1981	39	26	13	135054	4131			181	3235
1982	49	36	13	155299	4376			162	3314
1983	40	33	7	135801	3900			201	3155
1984	47	35	12	149034	4235	3803	432	213	3116
1985	50	30	20	143473	4037	3544	493	235	3208
1986	36	26	10	123771	3283	2937	346	236	3353
1987	36	25	11	109882	2468	2266	202	246	3349
1988	29	18	11	118717	2408	2047	361	202	3335
Januar-november									
1988	28	18	10	112078	2207	1877	330		
1989	24	17	7	79053	2245	1825	620		
1987									
Januar	1	-	1	3402	115	115	-		
Februar	4	2	2	3837	123	123	-		
Mars	1	1	-	10182	167	167	-		
April	2	1	1	2904	150	150	-		
Mai	7	5	2	17260	214	214	-		
Juni	4	2	2	14719	262	240	22		
Juli	1	1	-	6440	276	245	31		
August	5	3	2	14332	244	213	31		
September ...	3	2	1	8822	204	173	31		
Oktober	5	4	1	16076	251	220	31		
November	1	1	-	7029	241	216	25		
Desember	2	2	-	4879	221	190	31		
1988									
Januar	-	-	-	6262	186	155	31		
Februar	2	1	1	7785	194	169	25		
Mars	1	1	-	6757	222	191	31		
April	5	5	-	7705	182	152	30		
Mai	1	-	1	10781	222	192	30		
Juni	3	1	2	9202	157	127	30		
Juli	3	2	1	10622	194	163	31		
August	-	-	-	3419	186	155	31		
September ...	6	3	3	21439	212	181	31		
Oktober	3	2	1	14604	247	216	31		
November	4	3	1	13502	205	176	29		
Desember	1	-	1	6639	201	170	31		
1989									
Januar	2	1	1	5745	174	143	31		
Februar	1	1	-	4249	149	121	28		
Mars	2	2	-	6375	201	170	31		
April	4	2	2	10426	192	162	30		
Mai	-	-	-	6643	223	191	32		
Juni	3	2	1	5876	188	132	56		
Juli	4	3	1	7338	250	188	62		
August	1	1	-	7252	220	158	62		
September ...	6	4	2	8635	224	157	67		
Oktober	1	1	-	10872	318	217	101		
November	-	-	-	5642	306	186	120		

¹ Kilde: Oljedirektoratet.

33*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C4: PÅLØPTE KOSTNADER TIL LETING ETTER OLJE OG GASS PÅ NORSK SOKKEL.¹
MILLIONER KRONER.

	-----1987-----			-----1988-----				-----1989-----	
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
Letekostnader i alt	1031	1404	1756	1055	879	952	1275	708	1178
Undersøkellesboringer .	623	673	977	562	606	570	842	454	828
Borefartøyer	170	222	273	196	176	162	234	134	243
Transportkostnader ..	48	80	120	74	81	51	110	54	98
Varer	113	127	234	94	101	105	159	100	176
Tekniske tjenester ..	291	244	349	198	247	251	340	167	311
Generelle undersøkelser	99	218	199	58	137	158	184	77	99
Feltevaluering og feltutvikling	176	335	414	264	-10	104	101	17	74
Administrasjon og andre kostnader	133	179	166	172	146	120	148	160	177

¹ Tabellen dekker letefasen, dvs. kostnader som påløper etter at letetillatelse er gitt og fram til en eventuell utbygging er godkjent av myndighetene.

TABELL C5: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER TIL FELTUTBYGGING PÅ NORSK SOKKEL.¹
MILLIONER KRONER.

	-----1987-----			-----1988-----				-----1989-----	
	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.
Feltutbygging i alt	4078	5190	7540	3405	5047	4788	6445	4651	4809
Varer	2023	2268	3413	784	1918	2128	3225	2329	2461
Bærestruktur inkl. utrustning av skaft ...	463	645	895	244	701	509	637	188	324
Dekk/dekkramme	477	534	1903	358	418	523	1175	392	695
Moduler	721	729	295	-84	482	493	931	540	573
Andre varer	362	359	320	267	317	603	482	1209	860
Tjenester	1892	2505	3683	2380	2876	2257	2864	2021	2206
Prosjektering og prosjekttjenester	412	570	730	427	835	813	1185	892	1246
Maritime tjenester	490	881	1544	753	1011	619	627	235	315
Andre tjenester ²	286	309	573	266	234	166	227	431	154
Egne arbeider ²	703	745	836	934	795	658	825	465	491
Produksjonsboring	163	416	444	241	253	402	355	300	143

¹ Omfatter Ekofisk betongkappe, Gullfaks C, Oseberg C, Øst-Frigg, Troll-Oseberg gassinjeksjon, Troll Øst, Sleipner Øst, Veslefrikk, Gyda, Snorre, Hod, Draugen og Ekofisk utvidete vanninjeksjon.

² Driftsforberedelseskostnader er inkludert.

34*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C6: RÅOLJEPRISER PR. FAT.¹

	Normpriser i US\$			Offisielle salgsspriser i US\$			Spotpriser i US\$				Eksportpris for verden ²		Spotpris i Nkr
	Ekofisk	Stat- fjord	Brent- blend	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Ekofisk	US\$	Nkr	Ekofisk
1987													
Januar	17.50	17.20	17.55	..	..	..	..	..	18.50	18.40	17.14	122.89	131.92
Februar	18.25	17.95	18.30	17.52	16.27	18.92	..	..	17.45	17.20	17.19	120.50	120.57
Mars	17.15	16.85	17.20	17.52	16.27	18.92	..	..	17.95	17.85	17.35	120.24	123.70
April				17.52	16.27	18.92	..	..	18.35	18.40	17.44	118.07	124.57
Mai	18.45	18.30	18.50	17.52	16.27	18.92	..	..	18.85	18.65	17.63	117.24	124.02
Juni				17.52	16.27	18.92	..	..	18.95	18.80	17.66	118.50	126.15
Juli	19.25	19.00	..	17.52	16.27	18.92	..	..	19.85	19.80	17.56	118.53	133.65
August	19.80	19.60	19.90	17.52	16.27	18.92	..	..	19.05	18.95	17.80	120.86	128.67
September	18.25	18.10	..	17.52	16.27	18.92	..	..	18.55	18.35	17.48	115.89	121.66
Oktober	18.50	18.35	18.65	17.52	16.27	18.92	..	..	19.00	18.75	17.52	116.16	124.31
November	18.40	18.25	..	17.52	16.27	18.92	..	..	18.10	17.85	17.33	111.26	114.60
Desember	17.60	17.40	17.70	17.52	16.27	18.92	..	..	17.20	17.20	16.66	106.29	109.74
1988													
Januar	16.75	16.70	..	17.52	16.27	18.92	..	..	16.90	16.80	16.35	103.66	106.51
Februar	16.20	16.15	..	17.52	16.27	18.92	..	..	16.15	15.85	15.55	99.68	101.60
Mars	14.65	14.55	14.80	17.52	16.27	18.92	..	..	14.80	14.70	13.90	88.13	93.20
April	15.60	15.45	..	17.52	16.27	18.92	..	..	16.80	16.60	14.90	92.53	103.09
Mai	16.55	16.30	16.50	17.52	16.27	18.92	..	..	16.45	16.35	15.25	94.25	101.04
Juni	16.55	16.30	16.50	17.52	16.27	18.92	..	..	15.65	15.54	14.67	93.59	99.15
Juli	14.95	14.65	..	17.52	16.27	18.92	..	..	15.15	14.95	13.81	92.67	100.31
August	15.35	15.05	..	17.52	16.27	18.92	..	..	15.20	15.00	13.62	93.84	103.35
September	14.35	14.10	14.30	17.52	16.27	18.92	..	..	13.30	13.25	12.32	85.13	91.56
Oktober	12.75	12.55	12.70	17.52	16.27	18.92	..	..	12.55	12.45	11.04	74.52	84.04
November	12.75	12.55	12.70	17.52	16.27	18.92	..	..	13.30	13.10	11.12	73.06	86.07
Desember	14.05	13.90	14.00	17.52	16.27	18.92	..	..	15.55	15.25	13.07	85.09	99.28
1989													
Januar	16.25	16.15	16.20	17.52	16.27	18.92	..	..	17.40	17.05	15.04	100.17	113.55
Februar	17.05	16.95	17.00	17.52	16.27	18.92	..	..	17.10	16.60	15.29	102.75	111.55
Mars	17.65	17.50	17.55	17.52	16.27	18.92	..	..	18.95	18.60	16.75	113.73	126.29
April	19.75	19.60	..	17.52	16.27	18.92	..	..	20.55	19.75	18.24	123.85	134.10
Mai	19.90	19.70	..	17.52	16.27	18.92	..	..	19.05	18.40	17.15	120.91	129.72
Juni	18.20	18.00	18.05	17.52	16.27	18.92	..	..	17.95	17.60	16.54	112.28	126.54
Juli				17.52	16.27	18.92	..	..	17.95	17.75	16.72	116.20	123.36
August				17.52	16.27	18.92	..	..	16.90	16.75	15.65	110.18	117.92
September				17.52	16.27	18.92	..	..	17.95	17.80	16.35	116.41	126.74
Oktober				17.52	16.27	18.92	..	..	19.15	18.90	17.14	118.95	131.17

¹ Kilder: Normpriser: Olje- og energidepartementet.
Offisielle salgsspriser: IEA Oil Market Report.
Spotpriser: Petroleum Intelligence Weekly.
Eksportpris for verden: Oil and Gas Journal.
Valutakurser: Statistisk Månedshefte.

² Offisielle salgsspriser veid sammen med eksportvolum.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D1: BRUTTONASJONALPRODUKT

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 prognose	1990 prognose
Danmark	2,0	3,5	3,7	3,1	-0,7	-0,2	1/2	1 1/2
Frankrike	0,7	1,5	1,7	2,3	1,9	3,4	3	2 3/4
Italia	-0,2	2,8	2,9	2,5	3,0	3,9	3 1/2	3 1/4
Japan	3,2	5,1	4,9	2,5	4,5	5,7	4 3/4	4 1/4
USA	3,6	6,4	3,0	2,8	3,4	3,9	3	2 1/4
Storbritannia	3,4	3,0	3,6	3,2	4,6	3,7	2 1/4	2
Sverige	2,4	4,0	2,1	1,1	2,4	2,1	1 3/4	3/4
Forbundsrepublikken Tyskland ..	1,8	3,0	2,0	2,3	1,8	3,4	3	2 3/4
Norge	4,6	5,7	5,3	4,2	3,4	1,1	4 1/2	2 1/2

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D2: PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 prognose	1990 prognose
Danmark	2,0	2,8	5,5	4,1	-1,2	-1,3	0	1 1/4
Frankrike	1,0	1,1	2,4	3,7	2,7	2,7	2 3/4	2 1/4
Italia	-0,3	1,9	3,0	3,8	3,9	3,8	3 3/4	3 1/2
Japan	3,2	2,7	2,7	3,1	4,2	5,0	3 3/4	3 1/2
USA	4,7	4,7	4,6	4,3	2,7	2,8	2 1/2	2 1/4
Storbritannia	4,0	2,1	3,9	5,7	5,4	6,5	3 1/4	2 1/2
Sverige	-1,8	1,4	3,0	4,8	3,8	2,2	1 1/2	1
Forbundsrepublikken Tyskland ..	1,7	1,5	1,7	3,4	3,6	2,5	1 3/4	2 1/2
Norge	1,5	2,7	9,9	5,6	-0,8	-2,3	-1 1/4	-1/4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D3: OFFENTLIG KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 prognose	1990 prognose
Danmark	-0,8	-1,0	2,4	1,5	2,0	-0,1	-1	0
Frankrike	1,4	1,1	3,2	1,7	3,0	2,3	2	1 3/4
Italia	2,4	2,4	3,5	2,9	3,6	3,0	3	2
Japan	2,9	2,8	1,7	6,2	-0,7	2,1	2	1 1/2
USA	1,1	4,0	7,3	4,0	2,6	0,3	2 3/4	1 1/2
Storbritannia	1,9	0,7	0	2,0	1,1	0,5	1/2	3/4
Sverige	0,8	2,4	2,1	1,2	1,3	1,4	1 1/2	1 1/2
Forbundsrepublikken Tyskland ..	0,2	2,5	2,1	2,5	1,5	1,8	1	1
Norge	4,6	2,4	3,3	2,2	4,5	0,1	3	3 1/4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 prognose	1990 prognose
Danmark	0,9	10,5	10,8	16,2	-7,4	-6,9	-4 1/4	1 3/4
Frankrike	-2,3	-1,3	1,1	3,3	3,7	7,0	5 1/4	4 1/2
Italia	-3,8	6,2	2,5	1,6	6,8	4,9	4 1/4	4 1/4
Japan	-0,3	4,9	5,8	5,8	10,3	13,3	7 3/4	5 3/4
USA ¹	8,2	16,1	5,5	0,0	2,0	6,1	4 1/2	4 1/4
Storbritannia	5,7	9,1	3,0	1,7	8,3	11,8	5 3/4	3 1/4
Sverige	1,6	5,1	6,0	-0,6	6,2	5,3	4 3/4	-3/4
Forbundsrepublikken Tyskland ..	3,2	0,8	0	3,2	2,5	5,8	5 1/2	4 3/4
Norge	5,8	10,9	-13,9	23,9	-0,5	1,9	-8 1/4	-1 3/4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Private bruttoinvesteringer.

TABELL D5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 prognose	1990 prognose
Danmark	3,7	3,4	4,1	-0,3	4,7	5,6	4 1/2	4 1/2
Frankrike	4,4	7,2	2,1	-1,1	3,0	7,4	6 1/4	6 1/4
Italia	3,4	6,5	3,8	3,8	3,3	5,8	5	5 3/4
Japan	4,2	17,5	5,6	-5,2	3,8	7,9	14 1/2	10 1/2
USA	-3,8	6,2	-1,7	3,0	13,1	18,0	10	8 3/4
Storbritannia	2,2	6,9	5,9	3,7	5,4	-1,0	3 1/2	5
Sverige	10,7	6,7	2,2	3,3	2,5	3,0	3 1/2	3 1/2
Forbundsrepublikken Tyskland ..	-0,6	8,5	6,7	0,0	0,8	5,5	7 1/4	6 3/4
Norge	7,6	8,2	6,9	1,6	3,5	4,8	12 1/2	6

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 prognose	1990 prognose
Danmark	0,5	5,1	8,6	6,4	-2,0	0,6	2 1/4	3 1/4
Frankrike	-0,6	3,6	4,7	7,0	7,7	8,0	6 3/4	5 3/4
Italia	-0,4	9,2	4,7	4,6	10,1	7,3	6 1/2	5 3/4
Japan	-5,1	11,1	-0,1	2,8	8,7	21,2	16 1/4	9 3/4
USA	9,6	23,2	3,9	9,4	7,9	8,7	6 3/4	6 1/2
Storbritannia	5,5	9,2	2,7	6,4	7,4	11,9	6 1/2	4 3/4
Sverige	0,4	4,5	8,0	5,5	6,3	5,5	5 1/4	4
Forbundsrepublikken Tyskland ..	0,8	5,5	3,7	3,6	4,9	5,9	6 1/4	6 3/4
Norge	0,0	9,5	5,9	9,9	-6,6	-2,7	-4 1/2	0

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

37*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E1: S V E R I G E

		1986	1987	1988	-----1989-----				
					Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep. Okt.

Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon	1985=100	100	102	104	105	108	104	108	109 ..
Arbeidsløshetsprosent		2.7	1.9	1.6	1.1	1.0	1.2	1.5	1.5 1.5

Ujusterte tall:									
Ordretilgang 1)	1985=100	105	112	130	137	149	76	137	
Konsumpriser	1985=100	104.2	108.6	114.9	121.8	122.2	122.2	122.7	123.7 124.8

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL E2: D A N M A R K

		1986	1987	1988	-----1989-----				
					Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep. Okt.

Sesongjusterte tall:									
Salgsvolum, industrien	1985=100	107	104	106	109	109	110	105	
Detaljomsætningsvolum	1985=100	103	101	100	100	101	99	..	
Arbeidsløshetsprosent		7.9	7.8	8.6	9.5	9.5	9.4	..	

Ujusterte tall:									
Ordretilgang 1)	1985=100	103	102	110	131	135	81	123	
Konsumprisindeks	1985=100	103.7	107.8	112.7	118.2	117.9	117.9	118.6	119.0 119.6

1) Tilgang på nye ordrer i investeringsvareindustrien.

TABELL E3: S T O R B R I T A N N I A

		1986	1987	1988	-----1989-----				
					Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug. Sep.

Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon	1985=100	101.0	106.6	114.0	117.3	119.2	118.7	119.2	120.0 118.9
Ordretilgang 1)	1985=100	106	105	116	137	107	115	116	
Detaljomsætningsvolum	1985=100	105.3	111.5	119.2	120.9	124.5	121.6	121.0	121.6 122.3
Arbeidsløshetsprosent		11.4	10.0	8.0	6.5	6.4	6.3	6.3	6.1 6.2

Ujusterte tall:									
Konsumpriser	1985=100	103.4	107.6	113.0	120.8	121.5	122.1	122.4	122.7 123.5

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E4: F O R B U N D S R E P U B L I K K E N T Y S K L A N D

		1986	1987	1988	-----1989-----				
					Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep. Okt.

Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon	1985=100	102	102	106	107	111	113	113	112 ..
Ordretilgang 1)	1985=100	102	101	107	113	126	121	119	123 ..
Detaljomsætningsvolum	1985=100	104	108	111	113	112	112	116	113 ..
Arbeidsløshetsprosent		8.9	8.9	8.7	8.0	7.9	7.9	7.8	7.8 7.8
Konsumpriser	1985=100	99.8	100.0	101.2	104.0	104.2	104.3	104.4	104.7 105.0

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

38*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E5: F R A N K R I K E

		1986	1987	1988	-----1989-----					
					Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	101	103	108	111	113	114	114	..	..
Arbeidsløshetsprosent		10.4	10.5	10.1	9.5	9.5	9.6	9.5	9.5	..

Ujusterte tall:										
Konsumpriser	1985=100	102.4	105.8	108.7	112.3	112.5	112.8	113.0	113.2	113.7

TABELL E6: U S A

		1986	1987	1988	-----1989-----					
					Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.

Sesongjusterte tall:										
Total industriproduksjon	1985=100	101.1	104.9	110.9	114.5	114.8	114.7	115.1	115.1	114.3
Ordretilgang 1)	Mrd. dollar	100.1	107.7	119.5	123.7	125.3	122.2	127.0	125.5	124.8
Detaljomssetningsvolum 2)		112.4	114.9	119.2	120.9	120.9	121.7	123.1	123.5	..
Arbeidsløshetsprosent		7.0	6.2	5.5	5.2	5.3	5.2	5.2	5.3	..
Konsumpriser	1985=100	101.5	105.2	110.1	115.3	115.5	115.7	115.7	115.9	116.5

1)Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.

2)Mrd. dollar i 1982-priser

TABELL E7: J A P A N

		1986	1987	1988	-----1989-----					
					Apr.	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sep.

Sesongjusterte tall:										
Industriproduksjon 1)	1985=100	99.8	103.2	113.1	118.3	118.8	121.2	118.1	121.6	119.2
Ordretilgang 2)	Mrd. yen	901	990	1113	1331	1229	1439	1310	..	..
Arbeidsløshetsprosent		2.8	2.5	2.5	2.3	2.4	2.2	2.2	2.3	..
Konsumpriser	1985=100	100.7	101.4	100.7	103.4	103.9	104.1	104.2	104.2	104.4

1) Industriproduksjon og gruvedrift.

2) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

Nye forskningsrapporter

REPRINT

Erik Biørn and Hilde Olsen:

Production-demand adjustment in Norwegian manufacturing. A quarterly error correction model.

Reprint no. 41, 1989. ISBN 82-537-2821-2.

Særtrykk fra *Economic Modelling*, Volume 6 Number 2, April 1989 - Butterworth & Co.

In this paper, we specify a general error correction equation for seasonally unadjusted data, with an arbitrary number of regressors. Special attention is paid to the specification of trend and seasonal filters, which have proved to be of importance when using seasonally unadjusted quarterly data. Within this framework, the adjustment of production to demand in a stockbuilding sector is analysed. We have specified an output decision equation with three explanatory variables, capacity, demand and stock imbalance. The model is estimated on Norwegian quarterly national accounts data by means of a non-linear least squares algorithm. Experiences from simulation exercises are also reported, illustrating the dynamic tracking as well as the dynamic behaviour of the model.

DISCUSSION PAPERS

Rolv Aaberge, Øystein Kravdal and Tom Wennemo:

Unobserved heterogeneity in models of marriage dissolution.

Discussion Paper no. 42, 1989.

The goal of this paper is to examine the impact of unobserved heterogeneity when analysing the determinants of marriage dissolution. In the present analysis the parameter estimates of the explanatory variables appear to be insensitive to the omission of unobservables. The parameter estimates of the baseline hazard, however, are sensitive. When the unobserved heterogeneity is taken into consideration, the divorce risks increase steadily with duration. This supports the view that the declining hazard found in most studies of marital instability is due to a selection mechanism. Our analysis also demonstrates that the unobservables account for a con-

siderable amount of the population variation in divorce propensity compared to the amount accounted for by the observed covariates.

Knut Anton Mork, Hans Terje Mysen and Øystein Olsen:

Business Cycles and Oil Price Fluctuations: Some Evidence for Six OECD Countries.

Discussion Paper no. 43, 1989.

The correlations between oil-price movements and GNP/GDP fluctuations are investigated for the United States, Canada, West Germany, Japan, the United Kingdom, and Norway. Asymmetric responses to price increases and decreases are allowed for. Univariate correlations as well as partial correlations within a reduced-form macroeconomic model are considered. The clearest correlations are found for the United States, which also shows evidence of asymmetric responses. West Germany, Canada, and Norway show significant univariate, but not multivariate, correlations with oil price increases. The U.K. correlations are insignificant, and Japan shows no sign of correlation.

Brita Bye, Torstein Bye and Lorents Lorentsen:

Simen: Studies of Industry, Environment and Energy towards 2000.

Discussion Paper no. 44, 1989.

This paper describes an attempt to analyse the question of how to control air pollution, without hampering further economic growth. The analytical framework is a macroeconomic planning model, extended with a submodel for air pollution. Taxes on petroleum products for heating and transportation purposes are substantially increased, with the aim of stabilizing Norwegian emissions of CO₂ and simultaneously decrease the emissions of SO₂ and NO_x. This policy change is analysed under the restriction of balanced government budgets. The increase in revenue from the taxation of petroleum products, is counteracted by an equivalent reduction in taxes on wage income. On average this leaves production costs and competitiveness unchanged and contributes to a more efficient use of the labour force and energy.

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 9 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr. 160,—,
løssalgsspris kr. 25,—. Forespørsler om
abonnement kan rettes til opplysnings-
kontoret i Statistisk sentralbyrå.
Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitets-
forlaget, Oslo, og er til salgs
hos alle bokhandlere.

Statistisk sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20